

Západočeská univerzita v Plzni
fakulta právnická

DIPLOMOVÁ PRÁCE

**KOMPARACE ŘÍZENÍ PŘED SOUDEM
PRVNÍHO STUPNĚ Z POHLEDU ÚČASTNÍKA
V ČESKÉ REPUBLICE A VE FRANCII**

Daniela Hlaváčková

Plzeň 2013

ZÁPADOČESKÁ UNIVERZITA V PLZNI

Fakulta právnická

Akademický rok: 2012/2013

ZADÁNÍ DIPLOMOVÉ PRÁCE

(PROJEKTU, UMĚLECKÉHO DÍLA, UMĚLECKÉHO VÝKONU)

Jméno a příjmení: Daniela HLAVÁČKOVÁ
Osobní číslo: R08M0079P
Studijní program: M6805 Právo a právní věda
Studijní obor: Právo
Název tématu: Komparace řízení před soudem prvního stupně z pohledu účastníka v České republice a ve Francii
Zadávací katedra: Katedra občanského práva

Z á s a d y p r o v y p r a c o v á n í :

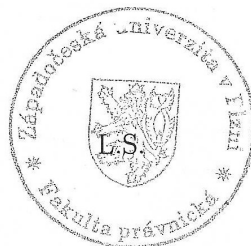
1. Úvod
2. Stručná historie legislativních úprav civilního řízení v ČR
3. Historie pramenů civilního procesu ve Francii
4. Organizace soudnictví v ČR
5. Organizace soudnictví ve Francii se zaměřením na Tribunal de grande instance
6. Řízení před soudem I.stupně v ČR
7. Obecné zásady civilního procesu ve Francii
8. Závěrečná shrnutí komparace
9. Závěr

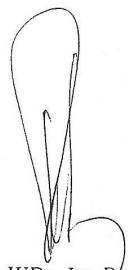
Rozsah grafických prací:
Rozsah pracovní zprávy:
Forma zpracování diplomové práce: **tištěná**
Seznam odborné literatury:
viz příloha

Vedoucí diplomové práce: **JUDr. Milena Opatrná**
Katedra občanského práva

Datum zadání diplomové práce: **30. března 2012**
Termín odevzdání diplomové práce: **29. března 2013**

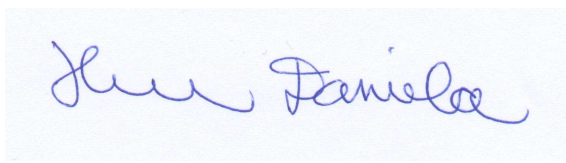

Doc. JUDr. Jan Pauly, CSc.
děkan

Doc. JUDr. Jan Pauly, CSc.
pověřená osoba

V Plzni dne 29. června 2012

„Prohlašuji, že jsem diplomovou práci na téma: Komparace řízení před soudem prvního stupně z pohledu účastníka v České republice a ve Francii zpracovala sama a uvedla jsem všechny použité prameny.“

Daniela Hlaváčková

Děkuji JUDr. Mileně Opatrné za odborné vedení mé diplomové práce, za pomoc při shánění odborných podkladů a za čas strávený při osobních konzultacích. Dále bych chtěla poděkovat soudkyni Obvodního soudu pro Prahu 4 JUDr. Simoně Pospíšilové za poskytnuté informace ze soudní praxe a JUDr. Jarmile Zahradníkové za pomoc s překladem cizojazyčných textů.

25.2.2013

Daniela Hlaváčková

Obsah

1	Úvod.....	1
2	Stručná historie legislativních úprav civilního řízení	2
2.1	Počátky civilního procesu v ČR a prameny	2
2.2	Připravovaná novela OSŘ.....	4
2.3	Počátky civilního procesu ve Francii.....	8
2.4	Historie vzniku Tribunal de grande instance	9
2.5	Francouzské národní prameny	9
3	Soustava, organizace a činnost soudů.....	10
3.1	Soustava soudů v ČR	10
3.2	Zásady činnosti soudů v ČR a vnitřní organizace okresních soudů	11
3.3	Organizace soudů ve Francii.....	13
3.4	Hlavní zásady činnosti soudu TGI a vnitřní organizace	14
4	Obecně k civilnímu řízení v ČR a ve FR	16
4.1	Principy řízení.....	17
5	Průběh řízení	25
5.1	Pravomoc a příslušnost	25
5.2	Podmínky řízení a překážky postupu	28
5.3	Spojení a vyloučení věcí	32
5.4	Účastníci řízení	32
5.4.1	Formy společenství účastníků.....	38
5.4.2	Procesní úkony účastníků a soudu	40
5.5	Zahájení řízení	46
5.6	Řízení u TGI před vyšetřujícím soudcem ve srovnání s přípravou jednání v ČR51	
5.7	Dokazování	56
6	Ukončení řízení.....	65
6.1	Způsoby ukončení řízení jinak, než rozhodnutím ve věci	65
6.2	Tzv. débats neboli rokování předcházející rozhodnutí ve FR	66
6.3	Vydání rozhodnutí	68
6.4	Rozhodnutí v nepřítomnosti jedné ze stran a jiná rozhodnutí	69
6.5	Účinky rozhodnutí	73
7	Závěr	75

8	Résumé.....	76
9	Seznam použité literatury	79
10	Seznam použitých zkratek	81

1 Úvod

Téma „Komparace řízení před soudem prvního stupně z pohledu účastníka v České republice a ve Francii“ jsem si zvolila z toho důvodu, že soudy v České republice jsou často veřejností kritizovány za dlouhotrvající soudní řízení, množí se případy, kdy je Česká republika odsuzována k náhradám škody za průtahy v řízení a příčiny toho stavu jsou předmětem mnoha odborných i laických diskuzí. To byl mimo jiné důvod, proč jsem chtěla porovnat naši právní úpravu s právní úpravou jiné evropské země. Informace o stávající právní úpravě ve Francii jsem získala od soudců, kteří se zúčastnili výměnných stáží mezi soudy ve Francii a českými soudy, zejména pak Tribunal de grande instance v Nancy a Obvodním soudem pro Prahu 4. Dalším zdrojem podkladů pro mne bylo vlastní studium francouzského civilního kodexu upravujícího procesní právo (Nouveau Code de procédure civile). V diplomové práci zejména porovnávám řízení před soudem prvního stupně v České republice a TGI ve Francii, jejich klady, zápory a hlavní rozdíly.

V průběhu zpracovávání diplomové práce jsem zjistila, že k dané problematice prvoinstančního soudního řízení ve Francii v české odborné literatuře neexistují odpovídající podklady, respektive dostupná literatura, nacházející se na našem území, nebyla zcela aktuální. I z tohoto důvodu jsem čerpala poznatky především z posledního platného znění NCPC v elektronické podobě. Poté co jsem se seznámila s aktuální situací v daném oboru, jsem se rozhodla soustředit se ve své práci zejména na praktickou stránku dané problematiky. Vzhledem k jejímu rozsahu nešlo probrat všechny rozdíly do detailů, pokusila jsem se tedy o srovnání řízení před soudem především z pohledu účastníka, nikoliv z pohledu právní teorie. Postup při překládání odborných právnických termínů, i přes práci s právními slovníky nebyl vždy zcela jednoznačný, z toho hlediska jaký vhodný termín použít. Ve sporných případech jsem se tedy při překladu řídila spíše kontextem, vyplývajícím z obsahu NCPC a popřípadě konzultacemi s českými soudci.

Tato práce obsahuje popis řízení před soudy prvního stupně. Práce je členěna do jednotlivých kapitol zahrnujících počátky civilního procesu, přes jeho průběh až po způsoby ukončení. V každé kapitole jsem se přitom snažila o průběžnou komparaci jednotlivých institutů řízení, ačkoliv toto nebylo vždy snadné, vzhledem k tomu, že oba kodexy civilního práva jsou jinak členěny. Z toho důvodu není obsah mé práce členěn

systematicky dle občanského soudního řádu, protože jsem ho musela přizpůsobit tak, aby byl srovnatelný pro obě úpravy.

Téma této problematiky by se mimo jiné dalo v praxi použít například v oblasti vztahů s mezinárodním prvkem. Kdy je možné použití prorogační doložky, nebo kdy tyto vztahy vznikají na základě právní události, například při vzniku škody.

2 Stručná historie legislativních úprav civilního řízení

2.1 Počátky civilního procesu v ČR a prameny

Procesní právo na našem území bylo ovlivněno zejména římskými vlivy, jakož i právem městským a zemským. Zásadním bylo pro dovršení vývoje civilního procesu vydání Obecného soudního řádu v roce 1781. Tento josefínský řád platil téměř po celé 19. století, kdy byl nahrazen rakouským civilním procesním řádem z roku 1895¹, který platil až do roku 1951. ČŘS ale neobsahoval úpravu některých druhů řízení, které byly tudíž upraveny pomocí patentů a jiných právních předpisů, jednalo se zejména o nesporné a konkurzní řízení. Avšak již tento řád, obsahoval mimo jiné zakotvení poučovací povinnosti soudu, která byla dále rozvíjena v dalších etapách vývoje civilního procesu u nás. § 432 ČŘS stanoví že: „*soudce má dáti, je-li toho třeba, stranám práva neznalým a advokátem nezastoupeným potřebný návod, ku provedení jejich procesních úkonů a poučiti je o právních následcích spojených s jejich jednáními nebo opomenutími.*“²

Již v této době tedy byla zakotvena povinnost soudu pomoci stranám k plnému uplatnění jejich procesních práv a v následujících letech se vývoj ubíral směrem rozvíjení této zásady poučovací povinnosti. Civilní proces upravený zákonem č.142/1950 Sb. tedy tuto zásadu rozvinul v tom smyslu, že v § 7 stanovil: „*Soud dává pracujícím potřebný návod k provedení jejich úkonů u soudu, poučuje je o právních následcích spojených s těmito úkony nebo s jejich opomenutím a dbá ústraně o to, aby pro nedostatek všeobecného nebo právnického vzdělání neutrpěli újmu na svých právech.*“³ Následoval zákon č.99/1963 Sb., jenž ve znění pozdějších novel platí do současné doby, byl vybudován

---

¹ ČŘS – civilní řád soudní z.č. 113/1895 ř.z.

² systém ASPI – stav k 13.10. 2011 do částky 104/2011 Sb. a 48/2011 Sb.m.s. – RA184

³ systém ASPI – stav k 13.10. 2011 do částky 104/2011 Sb. a 48/2011 Sb.m.s. – RA184

na socialistické koncepci, která se projevila v tom smyslu, že stát měl tendence zasahovat do oblasti soukromoprávních vztahů. Z toho důvodu byl koncipován jako jednotné řízení a vedoucí úlohu hrála zásada materiální pravdy, pomocí níž stát odůvodňoval zmiňované zásahy do řízení. Soudnictví bylo co do pravomocí značně omezeno, také odborné rozhodování bylo ovlivněno účastí laiků, které v omezené míře existuje i v současné době a to u pracovněprávních sporů. Z těchto a dalších důvodů se stala po roce 1989 prioritou reforma civilního procesu.⁴

Dále co se týče jednotlivých novel zákona č. 99/1963 Sb., zmínila bych zejména zákon č. 30/2000 Sb., jež zavedl částečnou apelaci a přípravu jednání tak, aby bylo možné rozhodnout zpravidla při prvním jednání za užití koncentrace řízení, prohloubil prvky koncentrace tak, že zavedl koncentraci zákonnou (§118b OSŘ), která platila pouze na zákonem vymezené případy a soudcovskou (§114b OSŘ) – kvalifikované výzvy, které lze za určitých podmínek použít i za současné úpravy, kdy soud nepředpokládá nařízení přípravného jednání a návrhovou (§118c OSŘ), jež se v praxi neosvědčila zejména z důvodu, že byla pouze k návrhu účastníka v případě, kdy došlo k průtahům v řízení vinou druhého účastníka. Ve vztahu k poučovací povinnosti soudu měla upřesnit její rozsah v tom smyslu, aby soudy s odkazem na § 5 OSŘ, který stanoví, že soud poskytuje účastníkům poučení o jejich procesních právech a povinnostech, nepoučovaly i v případech, kdy to není nezbytné, například pokud jsou účastníci zastoupení advokátem. Důvodová zpráva k zákonu č. 30/2000 Sb. uvádí příklady, kdy je třeba poskytnout účastníkům potřebná poučení, je tomu tak zejména v případech, kdy hrozí, že by bez konkrétního a podrobného poučení soudu, hrozila účastníkovi pro nedostatek znalostí újma na jeho právech.⁵

Účelem další novely zákonem č.59/2005 byla zásada, aby nejen v řízení před soudem prvního stupně bylo rozhodnuto zpravidla při prvním jednání, ale aby i před odvolacím soudem proběhlo pouze jedno odvolací řízení, tedy aby odvolací soud rozhodnutí soudu prvního stupně zrušil pouze ve výjimečných případech v zákonem taxativně vymezených důvodech. Tato novela zavedla mimo jiné zákaz nepřípustných novot v rámci odvolacího řízení.

---

⁴ WINTEROVÁ, A. a kol. Civilní právo procesní 6. vydání Praha: Nakladatelství Linde, 2011, strana 50-57

⁵ DRÁPAL, L., BUREŠ, J. a kol. Občanský soudní řád I. § 1 až 200za. Komentář. 1. vydání. Praha: C.H.Beck, 2009 str. 11

Tzv. souhrnnou novelou, jejíž podstatou bylo zavedení koncentrace zákonné a která byla provedena zákonem č. 7/2009 Sb., se rozpoutalo mnoho debat, protože kolem této problematiky je stále mnoho otazníků a odlišných názorů a to jak ze strany advokátů, tak ze strany soudců. Praktické dopady a aplikace v praxi nejsou doposud vyjasněny, neboť stále probíhají řízení u soudů prvního stupně, jak zahájená před novelou, tak řízení zahájená po novele, která dosud nejsou pravomocně skončena a proto soudy prvního stupně nemají poznatky z odvolacích řízení. Z různých článků odborníků ze stran soudců i advokátů vyplývá, že novela sice potřebná byla, cílem bylo zvýraznit odpovědnost účastníka za výsledek řízení, nicméně obsahuje několik pasáží, které se v praxi ukazují jako problematické. Dle novely nyní platí, že účastníci musí nejprve skutečnosti tvrdit a důkazy k nim označit nejpozději do konce prvního nebo přípravného jednání, (§ 114c odst. 4 a §118b odst. 1 OSŘ) s výjimkou zákonem stanovených důvodů. V § 118a OSŘ je tedy zakotvena poučovací povinnost soudu ve vztahu k účastníkům v průběhu jednání, ukáže-li se že doposud nevykládali všechny skutečnosti a či je vylíčili neúplně. Judikatura v této oblasti poukazuje na povinnost soudu poučit účastníky o tom, že třeba doplnit dokazování i v případě, že splnili povinnost tvrzení i důkazní, avšak důkazy, které navrhli, nebyla jimi tvrzená skutečnost prokázána a vedlo by to k neúspěchu ve sporu⁶. Poučovací povinnost v § 118a odst. 1 a 2 OSŘ se vztahuje k povinnosti tvrzení a břemeni tvrzení, odst. 3 pak k povinnosti důkazní a břemeni důkazním. Mimo to je navíc v § 118a odst. 4 OSŘ stanovena povinnost soudu poučit účastníky o dalších procesních právech, než o kterých pojednává odst. 1-3 a to v případě, že účastník není zastoupen advokátem či notářem.

2.2 Přípravovaná novela OSŘ⁷

Přijetím nového občanského zákoníku byla dokončena rekodifikace soukromého práva s cílem vytvořit komplexní právní úpravu. Vzhledem k tomu, že nový zákoník zavádí i zcela nové instituty, nebo již stávající nově upravuje, bude třeba harmonizace s občanským soudním řádem. Je tomu tak proto, že hmotná a procesní úprava se navzájem doplňují a procesní právo by mělo sloužit jako nástroj nalézání hmotného práva.

---

⁶ rozhodnutí NS ČR sp.zn. 31 Cdo 619/2011

⁷ z důvodové zprávy k připravovanému návrhu zákona o zvláštních řízeních soudních
<http://portal.justice.cz/Justice2/MS/ms.aspx?j=33&o=23&k=4978&d=324959>

Současné civilní řízení je postaveno na principu jednotného procesu, to znamená, že co se týče zásad ovládajících řízení, není rozlišováno mezi řízením sporným a nesporným. Jak vyplývá z důvodové zprávy k připravovanému zákonu, měla by nás čekat změna v tom smyslu, že ze tří předkládaných řešení, zákonodárce vybral následující, údajně nejméně komplikovanou. Ze současného OSŘ bude vypuštěna část týkající se nesporných řízení a část upravující zvláštní druhy řízení. Občanský soudní řád tedy bude obsahovat jen úpravu sporných řízení a zbylá část bude upravena v novém připravovaném zákoně o zvláštních řízeních soudních, který bude ve vztahu speciality k OSŘ. Rozdíl mezi sporným a nesporným řízením je spatřován především v zásadách, které je ovládají. Pro sporné řízení platí zásada dispoziční a projednací, zatím co pro nesporné je to zásada vyhledávací a vyšetřovací. Současná úprava se věnuje spíše řízení spornému a i v budoucnu by úprava měla dále směřovat k dalšímu zrychlení a zefektivnění řízení, k tomu by měl sloužit například institut koncentrace, ale takovéto prvky není možné zavádět u nesporného řízení. Oddělení do dvou samostatných kodexů se tedy zdá být logické.

A jak se změny v ObčZ promítnou do OSŘ? Jednou z novinek, bude zavedení podpůrného opatření při narušení schopnosti zletilého právně jednat. Za současné právní úpravy je zde možnost omezení nebo zbavení způsobilosti k právním úkonům. Nový ObčZ, zavádí následující podpůrná opatření: předběžné prohlášení, nápomoc při rozhodování, zastoupení členem domácnosti a omezení svéprávnosti.

Předběžné prohlášení bude použitelné především pro ty osoby, u kterých se rozvíjí psychická porucha, nebo se například obávají, že s postupujícím věkem nebudou schopni spravovat svoje záležitosti. Tento institut má tedy především preventivní povahu. Taková osoba určí, kdo bude v budoucnu opatrovníkem a její věci dále spravovat. Soud by měl rozhodovat v případech, kdy účinnost prohlášení je vázána na podmínku a pak rozhoduje o této podmínce. Z mého pohledu si to představuji tak, že dotyčný v prohlášení uvede, že jakmile bude nezpůsobilý ke spravování svých záležitostí, nastoupí jím určený opatrovník. Soud tedy bude rozhodovat, zda tato podmínka nastala či ne. Dále bude soud rozhodovat v případě podstatných změn okolností, které nastaly v budoucnu, a kdyby o nich dotyčný věděl, nebyl by prohlášení učinil, nebo by ho učinil s jiným obsahem.

Další podpůrné opatření, nápomoc při rozhodování, je podstatně odlišné od dnešního jednání opatrovníka. Zatímco dnes, pokud opatrovník zastupuje osobu s omezenou svéprávností, rozhoduje místo ní. V budoucnu by to mělo vypadat tak, že budou rozhodovat vedle ní, tedy společně. Tento vztah mezi nimi by měla upravovat smlouva o nápomoci, kterou bude nutné schválit soudně. Soud také bude moci opatrovníka odvolat na návrh, nebo i bez návrhu pokud opatrovník poruší své povinnosti.

Zastoupení členem domácnosti je použitelné pokud zletilému brání duševní porucha samostatně právně jednat. Pokud ale člověk, který má být zastoupen odmítne, zastoupení nevzniká, přičemž k projevu odmítnutí postačí schopnost projevit přání. Nejsme si v tomto případě jistá, jak to tedy bude fungovat, pokud by dotyčný odmítl všechny členy domácnosti, jen například z toho hlediska, že nedokáže ani pochopit smysl zastupování.

Místo dosavadního omezení a zbavení způsobilosti, bude v budoucnu možné jen omezení. Přičemž to přichází v úvahu, pouze pokud mírnější opatření není možné. Navíc omezení je platné jen po dobu tří let a tak po uplynutí této doby bude nutné znovu jít k soudu a lhůtu prodloužit. Pro lidi, kteří jsou opatrovníky někoho, jehož stav duševní poruchy je neměnný, bude nejspíš toto dosti časově i psychicky náročné. A nejspíš ani soudům tím práce neubude.

Kdo v těchto případech podává k soudu návrh, bude upravovat připravovaný zákon o zvláštních řízeních soudních. Aktivní legitimaci bude mít ústav zdravotnické péče nebo státní orgán. Pokud by návrh podával někdo jiný, bude třeba přiložit lékařské osvědčení o způsobilosti.

Další novinkou bude zavedení institut prohlášení za nezvěstného. Rozdíl od stávající úpravy je v tom, že prozatím je možné zahájit jen řízení o prohlášení za mrtvého, později bude možné vést i řízení pro případ, kdy nejsou pochybnosti o tom, že daná osoba je na živu, nicméně není znám její pobyt. Místně příslušným by měl být ten soud, který byl posledním obecným soudem pohřešované osoby. Zahájit řízení bude možné pouze na návrh. Následně soud provede všechna potřebná šetření pro zjištění toho, kde se daná osoba nalézá a zároveň vyhláškou stanoví lhůtu 3 měsíce, ve které budou mít osoby, které o pohřešovaném mají zprávy, nebo sám pohřešovaný možnost, aby to oznámily u soudu. Po uplynutí lhůty soud prohlásí osobu za nezvěstnou.

Nový ObčZ bude upravovat právo na duševní, tělesnou integritu a s tím spojené zásahy do integrity. Soud zde bude hrát roli v těch případech, kdy je souhlas osoby nutný

a osoba je buď nesvéprávná, nicméně schopna úsudku, nebo je osoba starší čtrnácti let, ale ještě není zletilá. Pokud by se v těchto případech názor osob neshodoval s názorem jejich zákonného zástupce, bude nutný souhlas soudu tam, kde by se jednalo o nevratné následky do integrity těchto osob.

Změny se budou týkat i úpravy domácího násilí. Momentálně je ochrana před domácím násilím možná dle § 76b OSŘ, kdy soud vydá v případech stanovených tímto ustanovením předběžné opatření, které trvá měsíc od jeho vykonatelnosti a lze ho prodloužit v případě, že bylo zahájeno řízení o věci samé, opatření ale zanikne nejpozději uplynutím jednoho roku. V budoucnu by mělo být možné, aby ty věci, které lze dnes nařídit předběžným opatřením, bylo možné zahrnout rovnou do řízení o věci samé.

Úpravy, které zavádí nový ObčZ se budou týkat i případů, kdy někdo spravuje cizí majetek. Nově bude zaveden institut svěřenského fondu, kdy zakladatel vyčlení část svého majetku, přičemž vlastníkem nebude on, ani správce. Nicméně správce bude k tomuto majetku oprávněn, jako by byl vlastníkem. Tato skutečnost je důležitá z toho hlediska, že takto spravovaný majetek, nebude moci být použit na úhradu dluhů v případě, kdy by se správce dostal do insolvence. Připravovaná novela OSŘ tedy bude muset zahrnout úpravu řízení ohledně svěřenského fondu. Účastníky řízení by měli být správce, zakladatel a obmyšlený a zahájit řízení bude možné jen na návrh.

Kromě předešlých, budou nově zavedena tato řízení, řízení ve statusových věcech manželských, ve statusových věcech partnerských, určení a popření otcovství a řízení o výživném na nezletilé nezaopatřené děti a to z toho důvodu, že dle zákonodárce je stávající úprava buď nedostatečná, nebo neexistuje

Změny se netýkají jen zavedení nových institutů, ale dotknou se i stávající terminologie, kterou nový občanský zákoník používá. Namísto způsobilosti k právům a povinnostem se bude používat termín právní osobnost a místo způsobilosti k právním úkonům svéprávnost. Právní úkon, bude nazýván právním jednáním. Souhrnným pojmem pro dědictví bude pozůstalost, do které bude spadat i nově zavedený odkaz. Obchodní společnosti a družstva budou souhrnně nazvány obchodní korporace. Dalším souhrnným názvem bude veřejný rejstřík právnických osob, tedy obchodní, nadační a rejstřík veřejně prospěšných společností.

2.3 Počátky civilního procesu ve Francii

Ve Francii existují tři typy procesů, které se zformovaly v průběhu času. Nejprve od sebe nebyly odlišovány, ale ve středověku se od sebe oddělil proces trestní a občanskoprávní. V průběhu 19. století se pak vyčlenil i proces správní. Z počátku se vyvíjel proces především v oblasti trestního práva, kde se uplatňovaly starobylé zvyky, například pokud obžalovaný nezaplatil oběti určitou sumu, jako odškodné, mohla se rodina pomstít. Řízení bylo postaveno na zásadě obžalovací, kdy soudce měl pasivní roli a spokojil se s vyslycháním stran. Tento typ řízení byl vytěsněn až na konci středověku. Nelze říci, že existoval proces civilní a proces trestní, protože ještě nedošlo k rozdělení mezi odpovědností trestní a odpovědností občanskoprávní, k tomu došlo až okolo 12. století. Civilní řízení zůstávalo postaveno na zásadě obžalovací, soudce v něm hrál slabou roli. Civilní řízení se dále vyvíjelo k rozšíření úlohy soudce a k jeho zjednodušení. Pravidla civilního procesu byla inspirována kanonickým a římským procesem. V 16. století roku 1539 bylo vydáno nařízení, které stanovilo francouzštinu jako úřední jazyk v řízení. Roku 1566 další nařízení uzákonilo princip přednosti listinných důkazů před svědeckými výpověďmi. Následovaly další reformy, z nichž nejvýznamnější je kodex, který byl vydán roku 1667 a je známý pod názvem Ludvíkův kodex⁸ aneb civilní řízení Colbertovo. Ludvíkův kodex byl vydán za Ludvíka XIV., obsahoval 502 článků a sjednocoval civilní řízení v celém království, dřívější ustanovení, která byla v rozporu, byla zrušena. Platil sto čtyřicet let až do roku 1807, kdy byl nahrazen Napoleonským *Code de procédure Civile*. Oba kodexy především zjednodušovaly řízení, aby bylo působivější a méně nákladné. Kodifikační výbor, kterému předsedal Jean Foyer, spolu s dalšími významnými osobnostmi francouzského práva⁹ od roku 1959 připravoval nový kodex, *Nouveau Code de procédure civile*. Od roku 1971 probíhala postupná kodifikace a roku 1976 nabyl kodex účinnosti. Některá ustanovení starého CPC zůstala v platnosti, někdy i pod stejným číslem článku, ale v průběhu let byla postupně novelizována. V novém *Code de procédure civile* už má soudce všechny prostředky k vedení řízení a pro hledání důkazů, avšak duch řízení zůstal bezpochyby typem obžalovacím.¹⁰

---

⁸ Codex Louis

⁹ Gérard Cornu nebo Motulski

¹⁰ JEULAND E., Droit processuel, Paris Cedex 15, 2003

2.4 Historie vzniku Tribunal de grande instance

Ve Francii se *Tribunal de grande instance* vyvinul z obvodních soudů, které tam působily do roku 1959. Systém obvodních soudů byl kritizován z toho důvodu, že některé soudy byly nekompletní a měly na starost jen omezený počet případů, oproti tomu soudy velkých měst byly přetěžovány úkoly a neměly k tomu nutný personál. Určité tribunály měly jen jednoho soudce, který byl vybaven pravomocemi, které vykonával sám a které nevyžadovaly činnost více než jednoho soudce.

Reformou z prosince 1958 byly zavedeny na místo civilních obvodních soudů, soudy *de grande instance* pro departementy (TGI). Reforma byla zavedena nařízením č. 58-1273 a dekrety č. 58-1281 a 1286 z 22.12 1958. Vytvořil se princip TGI na jeden departement, přesto v důležitých departmentech se udrželo více soudů. Následkem této reformy je existence 181 soudů v metropoli a přímořských departmentech, dřívější režim jich počítal 351.¹¹

2.5 Francouzské národní prameny

Stěžejní oblastí pramenů jsou národní právní předpisy a především ty, které byly kodifikovány v době Napoleonské a později prošly novelizací. Napoleonský kodex z roku 1806 nebyl kompletní, vznikla tedy ve druhé polovině 20. století nová kodifikace. Dekret z 5. prosince 1975 zavedl NCPC. Tento zákoník se skládá z několika knih a uvádí hlavní zásady procesu ve svých úvodních člancích. První kniha obsahuje ustanovení společná pro všechny typy civilních soudů, druhá obsahuje ustanovení pro jednotlivé typy soudů, třetí se zabývá zvláštními řízeními, čtvrtá upravuje rozhodčí řízení, pátá upravuje smírné řešení sporů a poslední se týká zámoří. Další normy občanskoprávního řízení jsou obsaženy i v dalších kodexech např. *Code de la consommation*¹². *Code de l'organisation judiciaire* zahrnuje organizační opatření, kompetence a funkce soudů.

Cour de Cassation přispívá k neustálému vývoji občanskoprávního řízení tím, že přináší upřesnění ohledně výkladu práva, to se děje především prostřednictvím plenárního zasedání¹³, druhé občanské komory i smíšených komor. Také *Conseil d'Etat* se

---

¹¹ VINCENT J. et al., *La justice et ses institutions*, 3ed. Paris: Dalloz 1991

¹² týká se ochrany spotřebitele

¹³ assemblée plénière

doplňujícím způsobem vyjadřuje k problémům týkajících se občanskoprávního řízení. A nakonec i Ústavní rada je někdy požádána před schválením zákona, aby se k němu vyjádřila, také ustanovila některé principy¹⁴.

3 Soustava, organizace a činnost soudů

3.1 Soustava soudů v ČR

Soudní moc v České republice vykonávají soudy, jejichž nezávislost je stanovena Ústavou a to konkrétně v čl. 81 a 82. Ústava tedy stanoví obecné principy týkající se soudní moci, které jsou dále rozvíjeny dalšími zákony. A. Winterová upřesňuje, že je někdy nesprávně vedle termínu soudnictví, užíváno také pojmu justice. Justice je nicméně pojem mnohem širší, který zahrnuje kromě soudů, také řadu dalších institucí jako například státní zastupitelství¹⁵.

Soudnictví diferencujeme na následující druhy. Soudy civilní, trestní, správní a soud ústavní. Toto členění je podobné jako ve Francii, rozdělení v rámci civilních soudů je potom odlišné a ve Francii více členité. Toto rozlišení je důležité především z hlediska různých postupů v řízení a odlišných zásad a pravidel, platících jak pro účastníky, tak pro samotné soudy. Nicméně i u nás stejně jako ve Francii existoval zpočátku jednotný soudní proces a tato diferenciací se vyvinula postupně. A také stejně jako ve Francii se na našem území nejprve ve středověku oddělil proces civilní a trestní a následně v průběhu 19. st. se vyčlenil proces správní.

Zákon č. 6/2002 Sb. o soudech a soudcích upravuje soustavu, organizaci a činnost soudů, tzn. organizační uspořádání, strukturu a základní vztahy. Soustavu soudů, která se týká civilního procesu, tvoří Nejvyšší soud, vrchní soudy, krajské soudy a okresní soudy. Do pravomoci civilních soudů patří záležitosti stanovené občanským soudním řádem. Dle § 7 OSŘ jsou civilní soudy příslušné projednávat věci, které vyplývají z věcí občanskoprávních, pracovních, rodinných a obchodních vztahů. Zatímco ve Francii existují pro konkrétní typy sporů určité soudy, například *Conseil de prud'hommes*, který je příslušný pro pracovní spory, v ČR toto členění není. Soudy prvního stupně, se ale vnitřně člení do určitých senátů a každý je příslušný pro určité typy sporů. Z pohledu účastníka je

---

¹⁴ JEULAND E., Droit processuel, Paris Cedex 15, 2003

¹⁵ WINTEROVÁ, A. a kol. Civilní právo procesní 6. vydání Praha: Nakladatelství Linde, 2011 str. 20

tedy postup takový, že při podání žaloby se řídí především věcnou a místní příslušností, přiřazení k jednotlivým senátům pak probíhá v rámci vnitřní organizace soudu, dle rozvrhu práce toho konkrétního soudu. Existují tak například senát pro věci pracovněprávní, opatrovnické, věci s cizím prvkem nebo pro sporné dědické řízení.

3.2 Zásady činnosti soudů v ČR a vnitřní organizace okresních soudů

Základní zásady jsou upraveny zákonem o soudech a soudcích v první části, tyto zásady jsou společné pro celé soudnictví, přičemž jsou pro jednotlivé druhy rozvíjeny v dalších zvláštních zákonech. Mezi stěžejní zásady patří procesní rovnost účastníků, kdy každý má k uplatnění svých práv, stejné procesní možnosti. Zároveň se ale každý může domáhat ochrany svých práv jen zákonem stanoveným způsobem a má právo na projednání věci před soudem bez zbytečných průtahů. V případě nepřiměřené délky řízení je zde odpovědnost státu za škodu způsobenou při výkonu veřejné moci¹⁶. *„Kritérii pro stanovení nepřiměřenosti délky řízení je složitost případu, chování poškozeného, postup příslušných orgánů a význam předmětu řízení pro poškozeného, který se domáhá přiznání náhrady škody po státu.“*¹⁷ Řízení před soudy je, až na výjimky stanovené zákonem, ústní a veřejné, přičemž rozsudek se vyhlašuje vždy veřejně.

*„Vnitřní organizace soudů spočívá v jejich členění na soudní oddělení, jejichž počet odpovídá pro soud určenému počtu senátů a samosoudců.“*¹⁸

Okresní soud se skládá z předsedy a místopředsedů soudu a dále z předsedů senátů a dalších soudců. Civilní soudy v prvním stupni rozhodují převážně jako samosoudci, v senátu rozhoduje pouze senát pro pracovní spory, který je tvořen soudcem z povolání a dvěma přísedícími z lidu. V ostatních případech rozhoduje soudce, který je zároveň předsedou senátu. Mezi takzvané funkcionáře soudu, kteří působí u každého soudu, řadíme předsedu a místopředsedy soudu, jejichž úkoly mají především správní a organizační povahu. Předsedové senátů pak organizují činnost senátu. Provoz soudu a veškeré správní činnosti zajišťuje dle § 122a zákona o soudech a soudcích ředitel správy soudu, kterého jmenuje a odvolává předseda soudu. Ústředním orgánem státní správy soudů je Ministerstvo spravedlnosti a dalšími orgány státní správy soudů jsou jednotliví předsedové soudů. Tato úprava si klade za cíl, aby se určitá část soudců zabývala i správní

---

¹⁶ zákon č. 82/1988 Sb.

¹⁷ rozhodnutí NS ČR Cpjn 206/2010

¹⁸ WINTEROVÁ, A. a kol. Civilní právo procesní 6. vydání Praha: Nakladatelství Linde, 2011 str. 104

činností, která je v úzké souvislosti s jejich činností a tím bylo zajištěno řádné fungování, nicméně v praxi docházelo k tomu, že předseda soudu se po svém jmenování nemohl plně věnovat výkonu soudnictví a proto byla na základě novely ZSS č.192/2003 Sb. zavedena funkce ředitele správy soudu, který musí mít zákonem předepsané vzdělání, je předsedovi podřízen a vykonává některé správní činnosti¹⁹. Rozsah činnosti státní správy soudů je taxativně vymezen § 123-127 ZSS, úprava se týká činnosti personální povahy, organizační, rozpočtové, hospodářské, péče o odbornou způsobilost soudců a ostatních pracovníků a další. Z hlediska účastníka jsou důležité činnosti, které se zaměřují na dohled nad důstojností soudního jednání, dodržování zásad soudcovské etiky a plynulost řízení, který spočívá například v prověrkách spisů, nebo ve vyřizování stížností, nejedná se zde ale o dohled nad rozhodováním soudů, neboť soud jedná jako nezávislý orgán, který ve své činnosti nesmí být ovlivňován, dohled se týká pouze dodržování procesních postupů.

Poradním orgánem předsedy soudu je soudcovská rada, tento orgán má svůj původ mimo jiné právě ve Francii, kde se tato instituce rozvinula v tamější ústavě po druhé světové válce, úprava se ale liší co do složení a působnosti. Ve Francii existuje *Conseil supérieur de la magistrature*, Nejvyšší soudcovská rada, která vznikla v roce 1946. Skládá se z předsedy, jímž je prezident republiky a místopředsedy, jímž je ministr spravedlnosti. Dále z dalších deseti členů je pět voleno soudci a jeden státními zástupci, ostatní jsou po jednom jmenováni Senátem, Národním shromážděním, Státní radou a prezidentem republiky, všichni na funkční období 4 let. Francouzská nejvyšší soudcovská rada především vede se soudci disciplinární řízení (v takovém případě se ho ale neúčastní ani prezident, ani ministr spravedlnosti), kromě toho je poradním orgánem ministerstva spravedlnosti, které je jinak hlavním orgánem správy justice. Naše úprava (§ 46-69 ZSS) je odlišná v tom směru, že jsou zde soudcovské rady zřizovány u Nejvyššího a Nejvyššího správního soudu, vrchních soudů, krajských soudů a u větších okresních soudů. Soudcovská rada se skládá z pěti členů z řad soudců, kteří působí u soudu, u něhož se zřizuje, nebo se skládá ze tří soudců, pokud se jedná o okresní soud s méně než třiceti soudci. Pokud u soudu není rada zřízena, vykonává její působnost shromáždění soudců. Jak jsem se již zmínila rada je poradním orgánem a vyjadřuje se k rozhodnutím předsedy soudu v personální oblasti, projednává rozvrhy práce, vyjadřuje se k zásadním otázkám státní správy soudu a plní další úkoly. Členy soudcovské rady volí soudci z řad svých členů

---

¹⁹ WINTEROVÁ, A. a kol. Civilní právo procesní 6. vydání Praha: Nakladatelství Linde, 2011 str. 106

a funkční období je pětileté. Zatímco ve Francii kárné provinění soudců řeší právě Nejvyšší soudcovská rada, u nás jsou k tomu příslušné kárné senáty zřizované u Nejvyššího správního soudu²⁰.

3.3 Organizace soudů ve Francii

Soudní organizaci upravuje *Code de l'organisation judiciaire*, který se zabývá kategorizací soudů a vnitřní organizací. Soudnictví je rozděleno do dvou skupin, v první jsou soudy civilní a trestní, ve druhé je správní soudnictví. V rámci civilního řízení v prvním stupni existuje několik typů soudů, které se od sebe odlišují svou příslušností a dle toho je členěn i NCPC, který nejprve uvádí principy a instituty společné pro všechny typy a poté následují speciální ustanovení k jednotlivým soudům.²¹

Do skupiny civilních soudů první instance patří *Tribunal de grande instance* (soud prvního stupně obecného práva), *Tribunal d'instance* (zvláštní soud prvního stupně) a *Juge de proximité* (místní soud). Mezi civilní soudy první instance, které jsou specializované, patří *Tribunal de commerce* (pro obchodní spory), *Conseil de prud'hommes* (pracovní spory), *Tribunal des affaires de sécurité sociale* a *Tribunal paritaire des baux ruraux* (paritní soud pro spory v oblasti zemědělských pronájmů).

Zvláštní sekci jsou specializované soudy pro mladistvé, které dle mého názoru stojí mezi civilními a trestními, protože jsou tam jednak tribunály, které projednávají opatření na ochranu nezletilých dětí v nebezpečí, což by spadalo pod civilní soudy dle české úpravy a pak jsou ve Francii další tribunály, které jsou příslušné pro projednání deliktů spáchaných dětmi mladšími 16 let, ale také dětmi, které jsou starší 16 let a už spáchaly trestný čin, nebo jim hrozí trest odnětí svobody přesahující tři roky a pak soudy pro mladistvé delikventy, kteří jsou starší 16 let.

Pro výše uvedené tribunály a i pro tribunály trestní, které zde neuvádím, je společný *Cour d'appel* (odvolací soud) a *Cour de cassation* (kasační soud). Správní soudnictví stojí mimo a má i svůj *Cour administrative d'appel* (odvolací správní soud) a *Conseil d'Etat* (státní radu).

Co se týče samotného *Tribunal de grande instance*, tak pro něj platí ustanovení společná pro všechny typy a dále pak konkretizující ustanovení v knize druhé NCPC. TGI je obecným soudem první instance, příslušný ke sporům, které převyšují částku 10.000 eur,

---

²⁰ zákon č. 7/2002 Sb. o řízení ve věcech soudců a státních zástupců

²¹ PERROT R., *Institutiones judiciaires*, 6ed. Paris: Montchrestien, 1994

k rozvodům, dědickým sporům, statusovým sporům, k rodičovským sporům, sporům ohledně nemovitostí, exekucím na nemovitosti, sporům ohledně státního občanství, sporům mezi příbuznými a ve věcech patentů a výrobních známek. Instanční soud (TI), který je zvláštním soudem první instance se od TGI liší tím, že řeší spory nedosahující 10.000 eur a spotřebitelské spory. Místní soud²² kde působí především soudci z povolání, je příslušný k menším sporům nepřesahujícím částku 4.000 eur.

3.4 Hlavní zásady činnosti soudu TGI a vnitřní organizace

Všechny soudy TGI jsou složeny nejméně z předsedy, vyšetřujícího soudce, soudce a prokurátora. Toto se týká jen 15 soudů, ostatní mají personál četnější a jsou složeny z náměstka, předsedy, místopředsedy, prvního soudce a soudců. Jakmile soud čítá víc než pět soudců, může tvořit více senátů. V čele každého je náměstek předsedy, který je jmenován předsedou soudu. Ve všech soudech, které mají více senátů, se provádí každý rok podle tradice, která se ale vytrácí, přemístění soudců z jednoho senátu do druhého.

Francouzské právo rozlišuje tyto dva pojmy, *juridictionelles* se míní soudní pravomoc, týkající se všech soudů a *judiciaires* je myšleno přídavné jméno soudní týkající se soudů civilních a trestních²³.

Soudní pravomoc je vykonávána různými způsoby, soud rozhoduje buď v kolegiu, nebo jako samosoudce. Předseda soudu má své vlastní pravomoci.

Kolegia projednávají případy buď ve veřejném zasedání²⁴, nebo v zasedání s vyloučením veřejnosti²⁵. Zároveň projednávají věci o náhradě škody v důsledku protiprávního jednání²⁶.

Soudci soudu TGI, kteří zasedají kolektivně, musejí být v počtu lichém a čítat nejméně tři soudce, z důvodu usnadnění rozhodování založeném na principu většiny.

Neveřejné zasedání je zvláštní formace soudu, která se před vynesení konečného rozhodnutí odebere do uzavřené místnosti, kde proběhne porada soudců. Takto soud rozhoduje v nesporném řízení²⁷, výjimečně ve sporných věcech²⁸.

---

²² Juge de proximité

²³ VINCENT J. et al., La justice et ses institutions, 3ed. Paris: Dalloz 1991

²⁴ l'audience publique

²⁵ chambre du conseil

²⁶ commission d'indemnisation de victimes

²⁷ juridiction gracieuse

Zákonem č. 70-613 z 10.7.1970 byla zavedena funkce samosoudce v rámci soudu TGI. Zákonem z roku 1972 byl vytvořen *juge de l'exécution*, což je soudce pověřený rozhodovat ve věcech výkonu soudních rozhodnutí a jiných vykonatelných aktů. Nová legislativa týkající se rozvodu, pak vytvořila soudce určeného pro rozvodové řízení. Dalším typem je *juge l'expropriation*, soudce rozhodující o vyvlastnění a nucených dražbách.

Předseda soudu má zvláštní pravomoci, některé vykonává sám, jiné může delegovat. Předseda řídí zasedání soudců (debaty) a má právo sledovat a vyjadřovat se k činnosti soudců svého tribunálu²⁹.

V justici se rozvinula tradice sjednotit všechny soudce v jednu formaci vybavenou soudními pravomocemi: *l'assemblée générale* - generální shromáždění soudců. Zákon o soudní organizaci³⁰, věnoval jednu sekci těmto shromážděním pro odvolací soud a pro TGI.

Již od předchozích let se vývoj ubíral směrem k přijetí všech členů do jedné instituce, která by realizovala její cíle. Přáním bylo zlepšit získávání informací a užší spolupráce všech. Tento fenomén se již projevil v podnicích, na univerzitách, ve veřejných službách. Důležitá reforma byla realizována dekretem z roku 1983, který zaváděl víc než 60 nových článků v zákoně o soudní organizaci, které vytlačily a upravily mnoho předchozích článků³¹.

Systém byl nastolen a vstoupil v platnost 1.1.1984, předurčoval dobu zasedání u každého odvolacího soudu a každého TGI (citovaný režim existuje pro i pro TI) a stanovil pět druhů shromáždění z nichž každé je vybaveno vlastními pravomocemi.

Od té doby existuje v odvolacím soudě a v TGI pět druhů shromáždění. Jsou to shromáždění soudců a prokurátorů, shromáždění soudců a shromáždění prokurátorů. Jedno se týká činnosti soudní kanceláře a to shromáždění státních zaměstnanců soudní kanceláře. Jedno sdružuje všechny členy justice, shromáždění soudců a funkcionářů.

Ustanovení, jež se jich týkají, jsou obsažena v zákoně o soudní organizaci. Předseda příslušného soudu předsedá shromáždění soudců a prokurátorů a potom

---

²⁸ *juridiction contentieuse*

²⁹ RICARD, M., *La nouvelle procédure civile: tribunal de grande instance et cour d'appel*, Paris: Éd. du Montieur, 1982

³⁰ *Code de l'organisation judiciaire*

³¹ VINCENT J. et al., *La justice et ses institutions*, 3ed. Paris: Dalloz 1991

i shromáždění soudců. Vedoucí prokurátor předsedá shromáždění prokurátorů. Vedoucí soudní kanceláře předsedá shromáždění státních zaměstnanců soudní kanceláře.

Tato různá shromáždění jsou vybavena důležitými pravomocemi. Například shromáždění soudců a státních zástupců je způsobilé zkoumat osobní poměry zaměstnanců. Shromáždění soudců v případě překážky na straně vyšetřujícího soudce nebo soudce dohlížejícího na aplikaci trestů³² je může nahradit. Také přiděluje spisy mezi jednotlivými senáty a soudci.

4 Obecně k civilnímu řízení v ČR a ve FR

V následujících podkapitolách se budu věnovat řízení před soudem TGI jehož úprava, je v NCPC obsažena jak v obecných ustanoveních, která jsou společná pro všechny typy soudů, tak ve zvláštních ustanoveních týkajících se TGI. Jak sem se již zmínila, NCPC nejprve upravuje ve svých obecných ustanoveních principy a postupy společné pro všechny typy soudů a dále ve zvláštních ustanoveních jsou upraveny jednotlivé soudy. Navíc pak NCPC obsahuje zvláštní ustanovení pro určité záležitosti, kde se zabývá řízením o osobách, majetku, manželství a závazcích.

Obecná ustanovení občanského soudního řádu v ČR platí pro řízení před soudy všech stupňů, pouze je vždy zákonem stanovena, která ustanovení platí pro řízení sporná a která pro nesporná. Navíc v ČR není ani stejný systém soudnictví jako ve Francii, jsou zde rozlišovány pouze jednotlivé stupně. TGI jako obecný soud prvního stupně se tedy nejvíce blíží soudům rozhodujícím v prvním stupni ať se jedná o okresní či krajské soudy.

Zásadní rozdíl mezi soudy prvního stupně v ČR a TGI jsou následující. V ČR není povinné zastoupení advokátem, to je stanoveno pouze pro dovolací řízení, a řízení před ústavním soudem. Soudy prvního stupně v ČR rozhodují samosoudcem vyjma věcí, kdy zákon stanoví, že je věc třeba projednat senátně. Zatímco ve Francii je tomu naopak, kdy je prioritně rozhodováno v senátě, pouze předseda soudu nebo senátu, může stanovit, že je oprávněn rozhodnout soudce, který byl pověřen vyšetřováním věci. Řízení tedy probíhá tak, že vyšetřující soudce připraví případ k projednání a poté ho předloží předsedovi senátu, který rozhodne, zda o věci rozhodne sám vyšetřující soudce či zda se rozhodne senátně. S tím souvisí i fakt, že v ČR vůbec není zakotven institut vyšetřujícího

---

³² juge de l'application de peine

soudce a veškeré úkony související s věcí si tak provádí samosoudce nebo předseda senátu sám. Rozdíl je i v průběhu sporu, kdy ve Francii odpovědnost za výsledek sporů leží hlavně na účastnících resp. na jejich advokátech, v tom smyslu, že je kladen velký důraz na odpovědnost stran za výsledek procesu, zatímco u nás je odpovědnost také na soudu vzhledem k poučovací povinnosti. Na advokáty je kladen tlak, v tom smyslu, že zaleží na nich, aby žalobu napsali tak, aby svá tvrzení byli schopni doložit, aby řízení probíhalo hospodárně a rychle. Ve francouzském procesu je tedy důležitá již zmiňovaná zásada kontradiktornosti, která spočívá v tom, že pokud strana nebyla seznámena s úkony protistrany, jako by jich nebylo, pro úspěch ve sporu je tedy nutné dodržet zákonné požadavky pro komunikaci mezi stranami.

4.1 Principy řízení

Principy ovládající francouzský proces jsou obsaženy přímo v úvodních člancích NCPC³³. Po obsahové stránce se velmi podobají s českou úpravou, ale rozdíl je v tom, že jsou rozděleny na principy upravující sporné a nesporné řízení. OSŘ ve svých úvodních také upravuje některé principy, které se týkají procesní rovnosti účastníků, práva na poučení a podobně, nicméně je jich takto zakotvených v úvodním ustanovení o poznání méně než je tomu tak u NCPC, který základním zásadám věnuje samostatnou sekci.

Nyní tedy popíši základní principy pro sporné řízení ve Francii. Úvodním principem je zásada dispoziční, kterou stanoví článek 1. Pouze strany mohou zahájit řízení s výjimkou, kdy zákon nestanoví jinak. Strany mohou disponovat s předmětem řízení až do doby nabytí právní moci rozhodnutí, nebo pokud zákon nestanoví jinak. Předmět řízení je vymezen stranami v žalobě, kterou se zahajuje řízení. Předmět řízení může být měněn prostřednictvím tzv. *demandes incidentes*, pokud tyto dostatečně souvisí se vznesenými nároky. K této problematice se blíže vyjadřuji v kapitole popisující žaloby zahajující řízení. S touto zásadou dispoziční je úzce spjata skutečnost, že soud musí rozhodnout o všem, co je požadováno a pouze o tom, tedy nesmí překročit žalobní návrh. Zásadním rozdílem oproti české úpravě je to, že ve FR se i nesporné řízení zahajuje na základě žádosti, kdežto nesporné řízení v ČR je možné zahájit i bez návrhu, tzn. je ovládáno zásadou oficiality, na kterou jsem ale v NCPC nenarazila.

---

³³ čl. 1-29 NCPC

Co se týče právních úkonů v řízení, musí být činěny v zákonem stanovené formě a v určených lhůtách. Ty jsou stanoveny buď zákonem, nebo tato pravomoc náleží soudci, který dohlíží na správný průběh řízení a může rovněž činit nezbytná opatření. Tato úprava je téměř totožná s naší, tzn. i v ČR existují zákonné a soudcovské lhůty, které ovládají stejné zásady jako ve FR. Tedy ty, že soudcovská lhůta může, být na odůvodněnou žádost účastníka před jejím uplynutím prodloužena a naopak zákonná může být v případě omluvitelné překážky na straně účastníka prominuta s tou podmínkou, že zákon stanoví (§ 58 OSŘ), že je třeba do 15 dnů po odpadnutí překážky požádat o prominutí lhůty a s tím spojit i zmeškaný úkon.

Další zásadou je povinnost tvrzení a důkazní. Strany musí na podporu svých tvrzení uvádět skutečnosti, na kterých jsou založeny. Soud nemůže své rozhodnutí založit na skutečnostech, které nebyly tvrzeny, ale může vzít v úvahu skutečnosti, kterých se strany výslovně nedovolávaly, pokud vyplývaly ze skutečností, které uvedly. Soud může vyzvat strany, aby podaly vysvětlení, která považuje za nezbytná pro vyřešení sporu, což jsem pochopila jako obdobou poučovací povinnosti soudu v ČR, která byla prohloubena novelou OSŘ účinnou od 1.7.2009. NCPC stanoví, že k úspěchu ve věci přísluší každé straně podávat důkazy na podporu svých tvrzení, stejně jako OSŘ stanoví povinnost důkazní. Dle NCPC pouze v zákonem stanovených případech, může soud z úřední povinnosti nařídit vyšetřovací opatření a i v ČR může soud v zákonem stanovených případech provést i jiné důkazy, potřebné ke zjištění skutkového stavu, než byly účastníky navrhovány, vyplývají-li z obsahu spisu, jak je stanoveno v § 120 odst. 3 OSŘ. NCPC zakotvuje povinnost stran poskytnout soudu potřebnou součinnost v rámci vyšetřovacích opatření a nést důsledky jejich neúčasti nebo odmítnutí. Tedy drží-li protistrana nebo třetí osoba některý z důkazů, je povinna tento na nařízení soudu předložit, pod sankcí pokuty, pokud zde není zákonná překážka. Tato povinnost je obdobná povinností každého sdělit soudu skutečnosti, které mají význam pro řízení a rozhodnutí ve věci (§ 128 OSŘ), a dále může soud uložit tomu, kdo má listinu potřebnou pro rozhodnutí ve věci, aby ji předložil, nebo si ji opatřil sám od jiného soudu, orgánu či právnické osoby (§ 129 OSŘ). Kromě toho, strany musí navzájem dle NCPC včas označit v návrhu skutečnosti, na kterých zakládají své nároky, důkazy které požadují a čeho se dovolávají tak, aby každý mohl také organizovat svou obranu. To koresponduje v naší úpravě s přípravou jednání dle § 114a, 114b a 114c OSŘ.

Soud řeší spor v souladu s právními předpisy aplikovatelnými pro něj. Musí podat přesnou kvalifikaci skutků a sporných skutečností, bez ohledu na to, jak bylo stranami navrhováno. Soud není vázán právní kvalifikací navrženou stranami. To samé platí i pro soudce v ČR, nicméně pokud soud dospěje k odlišné právní kvalifikaci, než jak byla označena v žalobě, seznámí účastníka se svým právním závěrem a vyzve jej k doplnění rozhodných skutečností (§ 118a odst. 2 OSŘ).

Další zásadou je kontradiktornost řízení tzn., že žádná ze stran nemůže být souzena, aniž by byla slyšena nebo k tomu vyzvána. Tato zásada ukládá stranám vzájemné seznámení se s namítanými skutečnostmi, kterých se chtějí dovolávat. Také právní předpisy, jichž se dovolávají a důkazy musí být plně dostupné pro protistranu. Respektování tohoto pravidla je vyžadováno zejména proto, aby každá ze stran mohla vybudovat svojí obranu. Nerespektování této zásady je přísně trestáno, neboť všechny tzv. *pièces*, závěry a dokumenty neprobrané s protistranou jsou soudcem považovány za neexistující. Je povinností soudce se ujistit, zda strany tuto zásadu dodržely. Toto je postup poněkud odlišný od české úpravy, kde sice soud také v rámci přípravy jednání rozesílá účastníkům žalobu a vyjádření a informuje je o úkonech protistrany, nicméně ve Francii tak činí účastníci sami, pouze soud při konečném posuzování sporu přihlíží právě k tomu, zda tato zásada byla dodržena.

Dle NCPC soud musí za každých okolností dohlížet a sám dodržovat zásadu spornosti řízení. Nemůže založit své rozhodnutí na důkazech, které získal z moci úřední, aniž by nejprve vyzval strany k předložení jejich připomínek. Pokud zákon umožňuje a je nezbytné, aby vyšetřovací opatření bylo nařízeno bez vědomí druhé strany, tato disponuje stížností směřující proti tomuto rozhodnutí.

NCPC stanoví případy, kde je nutné zastoupení advokátem, v ostatních případech se strany mohou hájit sami. Ve Francii je oproti ČR širší okruh případů povinného zastoupení, z toho hlediska, že v ČR se netýká povinné zastoupení řízení před soudy prvního stupně, zatímco NCPC stanoví případy povinného zastoupení i v některých řízeních před soudy prvního stupně, dle konkrétních typů řízení. I v případě zákonem stanoveného povinného zastoupení si strana může svého zástupce zvolit, aby hájil její zájmy a účastnil se jednání.

Ve Francii stejně jako u nás platí zásada veřejnosti jednání s výjimkou případů, kdy zákon vyžaduje, nebo dovoluje, aby se tzv. *débats* (rokování) konaly neveřejně.

Úkolem soudu je, pokud tak lze, smířit strany. Stejně jako OSŘ, který stanoví, že soud usiluje o uzavření smíru mezi účastníky a také dle § 100 odst. 3 může soud, je-li to účelné a vhodné nařídít první setkání s mediátorem v rozsahu tří hodin a přerušit řízení nejméně na tři měsíce.

Co ovšem není v naší úpravě nijak řešeno, je zásada, že strany jsou vedeny k respektování spravedlnosti, v případě porušení může soud dle závažnosti uložit sankce, jako například nepřijmout předložené listiny, pokud byly získány v rozporu se zákonem. U nás pokud soudce zjistí případné porušení zákona, má povinnost toto signalizovat státnímu zástupci. Dle NCPC, ten kdo způsobuje v řízení před soudem průtahy, nebo zneužije práva, může být dle článku 32-1 sankcionován pokutou do 3.000 EUR.

Následující principy se dle NCPC týkají pouze nesporného řízení. Typickým příkladem je, že soud může své rozhodnutí založit na skutečnostech, které mu byly doloženy, ale i na těch, které nebyly tvrzeny. Soud postupuje z moci úřední, k tomu používá potřebné nástroje a má právo vyslechnout osoby, které mohou objasnit skutkový stav i ty, jejichž zájmy mohou být rozhodnutím dotčeny. V nesporném řízení může rozhodnout i bez tzv. *débats*. Třetí osoby mohou nahlížet do spisu, pokud prokážou oprávněný legitimní zájem.

Co se týče základních zásad v ČR, význam je spatřován především při aplikaci, interpretaci a tvorbě práva. Některé z nich jsou zakotveny v Ústavě³⁴ či Listině³⁵, další jsou zmíněny v platných zákonících, některé nejsou výslovně upraveny vůbec. Samotný OSŘ ve svém úvodním ustanovení upravuje právo na přístup k soudu, rovnost účastníků, rychlost a účinnost ochrany jejich práv a poučovací povinnost soudu. Principy týkající se spravedlivého procesu, byly postupně formulovány a uplatňovány judikaturou Evropského soudu pro lidská práva, která vycházela z Čl. 6 Evropské Úmluvy o ochraně lidských práv, který stanoví *že, každý má právo na to, aby jeho záležitost byla spravedlivě, veřejně a v přiměřené lhůtě projednána nezávislým a nestranným soudem zřízeným zákonem, který rozhodne o jeho občanských právech nebo závazcích. Rozsudek musí být vyhlášen veřejně, avšak tisk a veřejnost mohou být vyloučeny buď po dobu celého nebo části procesu v zájmu mravnosti, veřejného pořádku nebo národní bezpečnosti v demokratické společnosti, nebo když to vyžadují zájmy nezletilých nebo ochrana soukromého života účastníků,*

---

³⁴ nezávislost, nestrannost soudců, vázanost zákonem atd.

³⁵ právo na spravedlivý proces a jeho jednotlivé složky

anebo v rozsahu považovaném soudem za zcela nezbytný pokud by, vzhledem ke zvláštním okolnostem, veřejnost řízení mohla být na újmu zájmům spravedlnosti³⁶. Principy spravedlivého procesu vycházející z této úmluvy a judikatury Evropského soudu jsou shodné i pro Francii, kde je nazýván *un procès équitable*. Jedná se zejména o nezávislost a nestrannost soudů, právo na právní pomoc, princip veřejnosti, ústnosti, přímosti, právo na zákonného soudce, rovnost a kontradiktornost a hospodárnost.

Další principy civilního procesu, tedy odvětvové zásady civilního řízení se týkají především toho, jakou měrou se na řízení podílí soud a účastníci a které jsou téměř totožné s úpravou francouzskou. Jedná se o zásadu dispoziční, která je typická pro sporné řízení. Účastníkovi náleží procesní iniciativa a je mu dána možnost dispozice s předmětem řízení např. zpětvzetí návrhu. Opakem je zásada oficiality, která se ve Francii v NCPC nevyskytuje v tom smyslu, že by soud byl oprávněn *ex offio* zahájit řízení. V naší právní úpravě se tato zásada uplatňuje zejména u nesporného řízení a znamená že, procesní iniciativa je zde v rukou soudu, který může řízení zahájit i bez návrhu, např. řízení ve věcech péče o nezletilé, o dědictví nebo prohlášení za mrtvého (§ 81 OSŘ). Zásada projednací znamená, že soud má pasivní roli, projednává tedy věc pouze v rozsahu tvrzeném účastníky, ke kterému také navrhuje k tomu potřebné důkazy. S touto zásadou je spojeno břemeno tvrzení a důkazní a povinnost tvrzení a důkazní. Podstatou je, že žalobce je povinen tvrdit nějakou skutečnost a tuto je pak povinen prokázat, ale i žalovaný je povinen uvést skutečnosti na svou obranu a odpovídá za to, že se soud určité skutečnosti vůbec dozví, jakož i navrhuje důkazy k prokázání svých tvrzení. „*O potřebě soudcovské aktivity v rámci projednacího procesu se diskutuje, také Doporučení Rady Evropy obsahují náměty k větší procesní aktivitě soudce, zejména jde-li o otázku zda má být soud beze zbytku odkázán na navrhované důkazní prostředky, nebo zda provádět i jiné, nenavržené důkazy z úřední povinnosti.*“³⁷ Naopak zásada vyšetřovací přenáší odpovědnost za objasnění skutkového stavu na soud, což ovšem nevylučuje možnost, aby i zde účastníci navrhovaly důkazy, ale v tomto případě, je povinností soudu věc náležitě objasnit.

Následující odvětvové principy jsou shodné pro sporné i nesporné řízení. Jedná se o volné hodnocení důkazů, kde soud hodnotí důkazy dle svého uvážení, ale musí uvést, z jakých důkazů při svém skutkovém zjištění vycházel a eventuálně proč nepřipustil

---

³⁶ <http://www.echr.coe.int/NR/rdonlyres/82E3CE7F-5D3D-46EB-8C13-4F3262F9E20B/0/CzechTch%C3%A8que.pdf>

³⁷ WINTEROVÁ, A. a kol. Civilní právo procesní 6. vydání Praha: Nakladatelství Linde, 2011, str. 75

některý důkaz. Tato zásada je zakotvena v § 132 OSŘ, dle kterého soud hodnotí důkazy dle své úvahy a to jednotlivě i v jejich souhrnu, přitom přihlíží k tomu, co vyšlo v řízení najevo, včetně toho co uvedli účastníci. Opakem je legální důkazní teorie, kdy je stanovena hierarchie důkazních prostředků, přičemž ta, se v českém právním řádu projevuje pouze v tom smyslu, že je stanovena síla veřejné listiny a také v § 133b, který se týká odebraného vzorku zboží, pokud z něj vyplývá, že mohlo být porušeno právo z duševního vlastnictví, má soud zjištění vyplývající z ohledání tohoto vzorku, za prokázané vůči veškerému zboží.

Princip jednotnosti řízení, nebo-li arbitrárního pořádku znamená, že řízení tvoří od počátku do konce jeden celek a není stanovena posloupnost procesních úkonů, účastníci tak mohou uvádět tvrzení a důkazy kdykoli během řízení. Opakem je princip legálního pořádku, kdy je nutné provést procesní úkony vždy do určitého stádia a s tím souvisí i zásada koncentrační. V současné úpravě je zakotvena koncentrace tak, že je nutné uvádět všechny skutečnosti a důkazy do skončení přípravného či prvního jednání, což je rozdíl oproti starší úpravě, kdy bylo možné uvádět toto v prvním i druhém stupni bez omezení. *„Zásada arbitrárního pořádku však není neslučitelná se zásadou koncentrační, která vyjadřuje obecný požadavek urychlení řízení a vyloučení jeho průtahů.“*³⁸ *„Nicméně soudce má právo nepřipustit provedení určitého úkonu, pokud by vedl k nepřiměřeným průtahům v řízení.“*³⁹ *„Zatímco princip legálního pořádku vede ke zkrácení civilního řízení, princip arbitrárního pořádku lépe zabezpečuje plné projednání věci. Tyto principy se od sebe odlišují zejména tím, zda sám soudce má možnost rozhodnout o tom, zda akceptuje projev účastníka, který byl vznesen později, než předpokládá zákon.“*⁴⁰ Po novelách OSŘ zákonem č. 30/2000 a zákonem č. 7/2009 se úprava vzhledem k faktu, že soudcovská úvaha je nahrazena zákonem, který stanoví, že k určitému okamžiku dojde k tzv. stop stavu, přiklání k pořádku legálnímu. Nicméně se soudní praxe tomuto důsledku bránila v tom smyslu, že by ke koncentraci nedošlo, dokud neskončí první nebo přípravné jednání a dokud soud strany nepoučí o koncentraci⁴¹. Tudíž by o zkoncentrování rozhodl soud sám, tím že by prohlásil první či přípravné jednání za skončené a touto praxí by také

---

³⁸ HLAVSA, P., STAVINHOVÁ, J.: Civilní proces a organizace soudnictví, Brno: Doplněk, 2003, str. 179 – 180

³⁹ SVOBODA, K. Nové instituty českého civilního procesu, Praha: Wolters Kluwer ČR, a.s., 2012, s. 4

⁴⁰ SVOBODA, K. Chceme legální nebo arbitrární pořádek? Soudní rozhledy. 2010, č. 10, s. 353

⁴¹ DRÁPAL, L. Úprava koncentrace řízení v občanském soudním řádu účinná od 1.7. 2009. Bulletin advokacie. 2009, č. 12

byla úprava bližší arbitrárnímu pořádku, což také koresponduje s doporučeními Rady Evropy⁴².

Naposled zmíním principy materiální a formální pravdy, kdy materiální pravda vyjadřuje v civilním procesu vysokou hodnotu pravdivosti a spravedlnosti vyjádřenou tím, že soudní orgány důsledně poskytují ochranu skutečnému subjektivnímu právu nebo zákonem chráněnému zájmu, tím že proces je uzpůsoben tak, aby umožňoval zjištění skutečného skutkového stavu bez formálních překážek. Neznamená, to že soud je povinen dobrat se úplné pravdy za všech okolností, protože by to mohlo mít za následek odepření spravedlnosti, v případě, kdy by soud nebyl schopen se pravdy všemi dostupnými prostředky dobrat. „*Zásada materiální pravdy tedy spočívá v tom, že soud je za každé situace, v každém sporu, povinen zjistit „skutečný stav věci“, nikoliv pouze stav skutkový, a to bez ohledu na aktivitu účastníků řízení.*“⁴³ Oproti tomu formální pravda, znamená, že proces je formalizovaný, tedy postavený na dodržení určitých formulí neboli postupů a na nichž závisí výsledek sporu. Zjištění nemusí odpovídat realitě, ale přesto z nich soud vychází. Novelou OSŘ provedenou zákonem č. 171/1993 Sb., byly vráceny do našeho civilního procesu instituty rozsudku pro uznání a rozsudku pro zmeškání, které v českém právním řádu nebyly připuštěny od roku 1950 a které jsou typickým příkladem formální pravdy. Princip materiální pravdy byl dále oslaben přijetím novely občanského soudního řádu zákonem č. 30/2000 Sb., která zavedla principy částečné apelace a také zavedla i speciální druhy koncentrací pro určitá specifická řízení a situace. Dalším krokem k zásadě formální pravdy se stala tzv. souhrnná novela občanského soudního řádu, zákon č. 7/2009 Sb., která zavádí koncentraci prakticky veškerých civilních sporů již okamžikem skončení prvního či přípravného jednání. Všechny tyto kroky zákonodárce tedy ve svém důsledku vedly k upuštění od dominantního postavení zásady materiální pravdy a český civilní proces se přiklonil spíše na stranu pravdy formální.

Nyní bych aplikovala výše uvedené zásady na popsání rozdílů sporného a nesporného řízení. S touto problematikou se vypořádává i důvodová zpráva k navrhovanému zákonu o zvláštních řízeních soudních, která poukazuje na problém současného OSŘ, kdy je úprava obsažena v jediném zákoně, ačkoli pro oba typy platí různá pravidla. OSŘ pouze stanoví v § 120 odst. 2, že pro vyjmenované typy řízení platí, je

---

⁴² doporučení Výboru ministrů Rady Evropy R (84)5

⁴³ JIRSA, J. Novinky v civilním řízení soudním. Praha : LexisNexis CZ, 2005. s. 11

soud povinen provést i jiné než účastníky navrhované důkazy. Jak jsem se již zmínila v předchozí kapitole, typy nesporných řízení by měli být v budoucnu vyčleněny z OSŘ a upraveny v zákoně o zvláštních řízeních soudních. Co se týče NCPC, ten v sekci základních principů rozlišuje, na rozdíl od naší úpravy, principy pro sporné a nesporné řízení a dále pak ve zvláštní části jsou upraveny jednotlivé typy řízení, což je obdobné s naší současnou úpravou. Sporné řízení je postaveno na zásadě dispoziční a projednací, rozhodnutí, které je v něm vydáváno, směřuje k ochraně porušeného či ohroženého práva a má převážně deklaratorní charakter. Účastníci jsou zde označováni jako žalobce a žalovaný. Pravomoc je dána obecným způsobem na rozdíl od druhého typu řízení, kdy pravomoc musí být vždy vymezena zákonem. Obdobně je to u příslušnosti, zde je obecná, nebo daná na výběr např. u náhrady škody, zatímco u nesporného řízení je výlučná.

V řízení nesporném, postaveném na zásadě vyhledávací a vyšetřovací, je vydáváno rozhodnutí, které upravuje především vztahy účastníků, které budou platit v budoucnu a má tedy převážně konstitutivní charakter. Na rozdíl od sporného řízení, zde jsou účastníky navrhovatel a osoby, o jejichž právech a povinnostech má být rozhodováno, nebo ti, které zákon za účastníky označuje. U tohoto typu řízení také nepřipadá v úvahu intervence, záměna, změna či přistoupení účastníka nebo společenství účastníků. Nicméně na rozdíl od sporného řízení, zde může do řízení vstoupit státní zástupce, nebo má přímo procesní legitimaci a to z důvodu veřejného zájmu na projednání věci. Veřejný zájem má vliv i na rozsah nákladů řízení, kdy v tomto řízení se zpravidla uplatňuje pravidlo, že žádný z účastníků nemá právo na náhradu nákladů řízení.

Se zásadou vyšetřovací je spjat rozdíl ve způsobu zahájení řízení, kdy u sporného je to pouze na návrh, zatímco v nesporném je možné zahájit řízení i bez návrhu. Dále pak co se týče dispozice s předmětem řízení a způsobu dokazování. Ve sporném řízení nesou účastníci odpovědnost za prokázání svých tvrzení, zatímco u nesporného je soud povinen provést i takové důkazy, které nebyly navrhovány, aby byl spolehlivě zjištěn skutkový stav. V neposlední řadě v nesporném řízení se neuplatňuje zásada koncentrace řízení.

5 Průběh řízení

5.1 Pravomoc a příslušnost

„Soud je nadán rozhodovací pravomocí, přísluší mu proto nadřazené postavení.“⁴⁴

Pojmem pravomoc se rozumí souhrn oprávnění, která přísluší určitému orgánu státní správy, to znamená, která jsou mu zákonem svěřena. Co se týče úpravy pravomoci soudu tak OSŘ v § 7 stanoví, že soudy rozhodují spory a jiné věci, které vyplývají z občanskoprávních, pracovních, rodinných a obchodních vztahů, pokud zákon nestanoví, že je projednávají jiné orgány. Pravomoc je také jednou z podmínek řízení, ke které soud přihlíží z úřední povinnosti v každé fázi řízení. V tomto směru je úprava shodná s NCPC.

Nejprve přistoupím k příslušnosti ve Francii⁴⁵. Věcná příslušnost⁴⁶ je stanovena pravidly týkajícími se organizace justice a zvláštními ustanoveními. Příslušnost jednotlivých typů soudů je ohraničena výší nároku. Pokud má žalobce víc nároků různé výše, vyplývajících z různých skutečností, spojených v jedné žalobě proti stejnému žalovanému, posuzovaných stejnou instancí, posuzuje se každý jednotlivě. Pokud jsou nároky založeny na stejných skutečnostech, je hodnota sporu posuzována dle celku. Tato úprava je víceméně shodná s českou úpravou, ale odlišné je, že výše nároku podstatná pouze u obchodních sporů, kdy je dle ní posuzováno, zda je příslušný okresní či krajský soud.

TGI je příslušný rozhodovat spory týkající se obecného práva, které nebyly výslovně podrobeny jiné jurisdikci. Navíc má výlučnou pravomoc v určitých oblastech a to v případě osob (uzavření manželství, rozvod, odluha, příbuzenské vztahy a státní příslušnosti), v případě nemovitostí (revindikační žaloba), ve věcech výkonu rozhodnutí a exekučního titulu a vydávání patentů a výrobních značek⁴⁷.

V ČR je příslušnost upravena tak, že nestanoví-li zákon jinak, jsou příslušné v prvním stupni okresní soudy. Věcná příslušnost krajských soudů jako soudů prvního stupně je taxativně vyjmenovaná v OSŘ § 9 odst. 2, 3 a 4 a příslušnost Nejvyššího soudu v prvním stupni je založena § 67 zákona o mezinárodním právu soukromém a procesním,

---

⁴⁴ WINTEROVÁ, A. a kol. Civilní právo procesní 6. vydání Praha: Nakladatelství Linde, 2011, str. 85

⁴⁵ čl. 33-52 NCPC

⁴⁶ Compétence d'attribution

⁴⁷ VINCENT J. et al., La justice et ses institutions, 3ed. Paris: Dalloz 1991

kdy za tam stanovených podmínek uznává pravomocná cizí rozhodnutí. Mezi základní hlediska pro určení věcné příslušnosti patří členění podle povahy věci a hodnoty sporu. Obecně lze říci, že spory a právní věci, které jsou svou povahou méně složité, projednávají okresní soudy, zatímco případy skutkově nebo právně obtížnější náleží krajským soudům. Problémy přináší úprava věcné příslušnosti pro obchodní spory mezi podnikateli, kde se rozlišuje různá výše žalobních nároků a různý právní základ nároku. Ohledně výše nároku je rozhodující žalovaná částka 100.000 Kč a u právního základu je nutné přihlídnout k výjimkám vymezeným v OSŘ § 9 písm. r) bod 1-6. Pokud je více žalovaných a příslušných je dle předchozí věty více soudů, připadá v úvahu vyloučení části sporu týkající se jednoho ze žalovaných k samostatnému řízení u příslušného soudu z důvodu zachování věcné příslušnosti. Věcná příslušnost je jako podmínka řízení zkoumána do té doby, než o věci bylo pravomocně rozhodnuto, kdykoli za řízení dle § 104a OSŘ.

Co se týče místní příslušnosti ve Francii⁴⁸, věc je projednávána před TGI podle místa, kde má žalovaný bydliště. Tato zásada je nesena tradičním pravidlem, vycházejícím z římského práva. Může být formulována také tak, že žalobce musí sledovat obecný soud žalovaného. Ten kdo má iniciativu ve vedení procesu, musí snášet obtíže zejména, pokud nebydlí ve stejné lokalitě jako protistrana. Toto pravidlo bylo přijato článkem 42 NCPC

a má obecnou platnost, týká se všech soudů prvního stupně.

U fyzických osob se příslušnost řídí, buď místem bydliště, nebo místem, kde se fyzická osoba zdržuje, popřípadě, kde je hlášena. U právnických osob se příslušnost určí dle sídla společnosti, nebo místa, kde vykonává předmět své činnosti.

Existují výjimky z této zásady místní příslušnosti. NCPC v článku 45 stanoví výlučnou místní příslušnost pro případ dědických sporů a to tak, že příslušný je soud, v jehož obvodu bylo zahájeno dědické řízení. V případě nemovitostí je příslušným soudem ten, v jehož obvodu se nachází nemovitost. V jiném případě je volba na žalobci a to v případě deliktu, může sledovat buď soud žalovaného, nebo místo kde se stala škoda. V případě smlouvy se příslušnost může řídit místem poskytnutí služby, nebo místem dodání zboží.

Příslušnost je v OSŘ stanovena § 11 odst. 1, který se stanoví, že řízení se koná u příslušného soudu a to nejen věcně, ale i místně tedy, v jehož územním obvodu je

---

⁴⁸ Compétence territoriale

ukazatel rozhodný pro určení místní příslušnosti. Místní příslušnost lze dělit na obecnou, zvláštní danou na výběr, která nevylučuje obecnou, ale žalobce má na výběr a na zvláštní výlučnou, kdy je obecná vyloučena. Obecná místní příslušnost znamená, že k řízení je příslušný obecný soud žalovaného, u fyzické osoby se jedná o bydliště, nebo místo kde se zdržuje, či podniká, pokud je osoba podnikatel a u právnické osoby je to sídlo. Příslušnost daná na výběr se uplatní například tam, kde došlo ke skutečnosti zakládající nárok na náhradu škody a žalobce si v tomto případě může vybrat, zda se bude řídit obecnou nebo místem škodné události. Výlučná přichází v úvahu především u nesporných řízení. Také je v OSŘ § 89a dána účastníkům možnost sjednat si prorogační dohodu o příslušnosti, kterou je pak soud vázán. Tato úprava místní příslušnosti je téměř shodná s úpravou jako ve Francii.

Pokud je místně příslušných více soudů, může se řízení dle § 11 odst. 2 konat řízení u kteréhokoli z nich a to jak v případě, kdy u obecné příslušnosti je více obecných soudů žalovaného tak v případě příslušnosti dané na výběr. Příslušnost jako jedna z podmínek řízení se v českém právu zkoumá za podmínek, které jsou dány v době zahájení řízení tj. v den podání žaloby, nebo vydání usnesení o zahájení řízení tzv. zásada *perpetuatio fori*⁴⁹. V případě, že soud nezjistí místní příslušnost z vlastní iniciativy ani námitku nenavrhne účastník, později k nepřislušnosti nebude přihlíženo. Zkoumat místní příslušnost lze dle § 105 OSŘ jen do skončení přípravného jednání nebo než začne soud jednat o věci samé. Později ji soud zkoumá pouze tehdy, nebyla-li provedena příprava jednání a k námitce účastníka, kterou uplatnil s prvním svým úkonem. To je rozdíl oproti francouzské úpravě, kde tato námitka je jedním z prostředků obrany a může být vznesena kdykoli za řízení. Pokud nelze místní příslušnost určit může podat účastník Nejvyššímu soudu návrh na určení příslušnosti nebo nepřislušný soud vysloví svojí nepřislušnost a předloží věc k určení příslušnosti Nejvyššímu soudu.

OSŘ (§ 12) stejně jako NCPC (sekce X. čl. 339-366) obsahuje úpravu delegace nutné a vhodné, tzn. v případě, kdy jsou všichni soudci, nebo i část pokud to znemožňuje rozhodovat v predepsaném složení, vyloučení pro podjatost, je věc přikázána soudu téhož stupně, znamená to tedy změnu místní příslušnosti. Věc také může být přikázána soudu téhož stupně z důvodu vhodnosti, tzn., že by řízení u jiného než příslušného soudu,

---

⁴⁹ DRÁPAL, L., BUREŠ, J. a kol. Občanský soudní řád I. § 1 až 200za. Komentář. 1.vydání. Praha: C.H.Beck, 2009 str. 67

znamenal komplexně hospodárnější, rychlejší či po skutkové stránce spolehlivější a důkladnější posouzení věci⁵⁰. Rovněž u nás stejně jako ve Francii, je možné požádat jiný soud pouze o provedení určitého úkonu, z důvodu že by jeho provedení bylo pro příslušný soud obtížně proveditelné. Pojmem podjatost je míněno jak u nás tak ve Francii, poměr soudce k věci či účastníkům, nebo proto, že už ve věci rozhodoval v jiné instanci. Účastníci mohou podávat námitky k osobám soudců i přísedícím a o tomto musí být náležitě poučeni. „*Soudce, který věc projednává, nesmí mít zájem na tom, s jakým výsledkem proces dopadne*“⁵¹. Námitku podjatosti je třeba vznést neprodleně poté, co se účastník o důvodu podjatosti dozví, dle OSŘ je subjektivní lhůta 15 dnů. Pokud se předseda soudu nedomnívá, že by soudce měl být vyloučen, předloží věc nadřízenému soudu. Námitku podjatosti je také třeba náležitě odůvodnit, je třeba uvést konkrétní skutečnosti, které zakládají důvod pochybností o nepodjatosti. Zároveň i soudce sám pokud se dozví o důvodech své podjatosti je povinen to oznámit předsedovi soudu, který určí jiného soudce. Ve Francii je navíc na rozdíl od nás možné postoupení jinému věcně příslušnému soudu z důvodu veřejného zájmu.

5.2 Podmínky řízení a překážky postupu

Podmínky zahájení řízení se ve Francii liší podle okolností. Mezi nimi jsou dvě, které jsou vyžadovány vždy – zájem a oprávnění, kterým NCPC věnuje svůj článek 31. Další podmínky řízení, které NCPC nazývá prostředky obrany⁵², jsou ty prostředky, vedoucí k odmítnutí nároků protistrany a ty mohou být navrhovány ve všech stádiích řízení. Těmito prostředky se rozumí dle NCPC jednak námitky nepřislušnosti soudu, dále námitky litispendence a související, námitky neplatnosti procesních úkonů pro nedostatek formy a námitky nepřípustnosti žaloby. V této podkapitole se zaměřím na poslední tři jmenované.

Česká právní úprava podmínek řízení jimi zabývá v § 103 až § 111 OSŘ. Procesní podmínky jsou předpokladem vydání meritorního rozhodnutí a soud je tedy musí zkoumat z úřední povinnosti a to hned po zahájení řízení a dále je sledovat po dobu řízení. Mohou

---

⁵⁰ DRÁPAL, L., BUREŠ, J. a kol. Občanský soudní řád I. § 1 až 200za. Komentář. 1.vydání. Praha: C.H.Beck, 2009 str. 72

⁵¹ WINTEROVÁ, A. a kol. Civilní právo procesní 6. vydání Praha: Nakladatelství Linde, 2011, str. 101

⁵² čl. 71-121 NCPC

být různé povahy jednak na straně soudu, nebo na straně účastníků. Nedostatek podmínek řízení lze rozdělit na odstranitelný nebo neodstranitelný. Neodstranitelné vady řízení vedou k zastavení a naopak odstranitelné vady jsou důsledkem přerušování řízení. Tím se naše úprava odlišuje od francouzské, kde neodstranitelné vady řízení vedou k zamítnutí žaloby. Mezi neodstranitelné podmínky řízení u nás stejně jako ve Francii patří například překážka věci rozhodnuté, litispendence nebo úmrtí účastníka bez možnosti procesního nástupnictví. V úpravě odstranitelných podmínek řízení je shoda v případech námitek soudní nepřislušnosti či ztráty procesní způsobilosti účastníka po zahájení řízení.

Zájem a oprávnění k podání žaloby jsou dle NCPC podmínkami, které jsou zkoumány během procesu a musí být také případ od případu řešeny pro každou osobu, která je účastníkem ve sporu. Žalobu tedy může podat kdokoli, kdo splní shora uvedené podmínky, s výjimkou případů, kdy zákon stanoví, kdo může být účastníkem řízení. Zde je rozdíl v naší úpravě v tom, že věcná legitimace je sice řešena, nicméně není jednou z podmínek řízení, ale je předpokladem úspěch ve sporu. Samotnou úpravu neobsahuje OSŘ, ale je řešena v hmotném právu a znamená, že „*účastník je nositelem tvrzeného subjektivního práva či tvrzené subjektivní povinnosti, o nichž soud rozhoduje.*“⁵³ Věcná legitimace je rozlišována na aktivní na straně žalobce a pasivní na straně žalovaného. Aby byl žalobce ve sporu úspěšný, musí být dána jak aktivní tak pasivní legitimace. Je možné případný nedostatek zhojit záměnou účastníků. Stejně tak otázka právního zájmu v naší právní úpravě nepatří mezi podmínky řízení a stejně jako věcná legitimace je potřebný k úspěchu ve věci. Naléhavý právní zájem je zkoumán pouze v případě podání určovací žaloby dle § 80 písm. c) OSŘ a jeho nedostatek vede k zamítnutí žaloby. Naléhavý právní zájem je v tomto případě vyžadován proto, že postavení žalobce bez soudního rozhodnutí je jeho právní postavení nejisté. Pro příklad bych uvedla, *žalobu na určení neplatnosti smlouvy o převodu obchodního podílu, kterou podal věřitel obchodní společnosti, kde lze spatřovat naléhavý právní zájem právě ve skutečnosti, že na postavení věřitele může mít vliv ta okolnost, že společnost bude řídit jediný společník, který by sám vykonával působnost valné hromady, čímž by se mohla podstatně ovlivnit kvalita řízení společnosti a tím i dobytost pohledávky věřitele*⁵⁴. Navíc v ČR jsou upraveny i případy procesní legitimace v § 315 OSŘ (poddlužnická žaloba), § 62 ZOR (možnost NSZ podat

---

⁵³ WINTEROVÁ, A. a kol. Civilní právo procesní 6. vydání Praha: Nakladatelství Linde, 2011, str. 137

⁵⁴ rozhodnutí NS ČR 29 Odo 387/2006

v určitých případech žalobu na popření otcovství) a možnost podat opravný prostředek, která se vždy musí opírat o zákonné zmocnění (např. § 228, § 229 nebo § 240 OSŘ).

Další z podmínek řízení dle NCPC je skutečnost, že pokud stejný spor probíhá před dvěma soudy stejného stupně a kompetence, ten který řízení zahájil jako druhý, ho zastaví buď ex offio, nebo na žádost. Za stavu kdy existuje mezi dvěma případy projednávanými dvěma soudy různých pravomocí určité spojení a je zde zájem justice je soudit společně, může být žádáno po jednom soudu, aby postoupil věc druhému a došle tak ke spojení věci tzv. *connexité*. Námitku litispendence nebo spojení věcí lze vznést jen u soudů nižšího stupně. Námitka spojení věcí může být vznesena v každém stadiu řízení s výjimkou případů, kde je vznesena opožděně v úmyslu způsobit průtahy v řízení. V případě, že se střetly dvě rozhodnutí o téže věci, z důvodu, že nebyla zjištěna včas překážka litispendence, pozdější se považuje za neplatné. Podmínka, že rozhodnutí věci nebrání již probíhající řízení v téže věci, je zakotvena i v české právní úpravě a stejně jako překážka věci rozhodnuté se vztahuje k principu *ne bis in idem*. „*Totožnost předmětu řízení, významná pro posouzení překážky věci rozhodnuté, případně litispendence, předpokládá jak totožná skutková tvrzení, tak i totožný žalobní petit a není rozhodné, jako žalobce nebo i soud posoudí takto uplatněný nárok po právní stránce.*“⁵⁵ Není časté, aby se soud z údajů v žalobě sám dozvěděl o těchto skutečnostech, proto zpravidla tyto překážky namítá účastník, sám soud je totiž může zjistit jen ze spisů, které jsou vedeny u téhož soudu. „*V případě že by soud opominul překážku litispendence, rozhodnutí soudu ve věci vytváří překážku rei iudicate pro shodnou věc, ohledně níž probíhá jiné soudní řízení, okamžikem, kdy nabude právní moci.*“⁵⁶

Žádný procesní úkon nemůže být prohlášen neplatným pro nedostatek formy, pokud ale neplatnost pro nedostatek formy není přímo stanovena zákonem, s výjimkou nedodržení podstatné náležitosti nebo z důvodu veřejného zájmu. Neplatnost nemůže být vyslovena k tíži strany, která ji namítala. Při podání námítky neplatnosti procesního úkonu musí být dodržena zákonem stanovená lhůta, jinak k ní nebude přihlíženo. Pokud nejsou při procesním úkonu dodrženy podstatné náležitosti, francouzské právo toto nazývá tzv. *irregularité ou fond*. Dle české úpravy se forma procesních úkonů také posuzuje dle obsahu, nicméně se neřadí k podmínkám řízení. Účastník může i nás provádět úkony

---

⁵⁵ rozhodnutí NS ČR 22 Cdo 347/2005

⁵⁶ rozhodnutí NS ČR 22 Cdo 2876/2005

jakoukoli formou, není li zákonem forma stanovena. Při nedostatku formy soud účastníka vyzve k odstranění nedostatků s poučením na následky, které nastanou, nebudou-li ve stanovené lhůtě odstraněny.

Nyní přistoupím k námitkám nepřipustnosti žaloby dle NCPC. Žaloba bude zamítnuta z následujících důvodů, nedostatek aktivní legitimace, pokud nebude prokázán právní zájem, pokud uplynula předem stanovená lhůta a jde-li o *res iudicata*. Námitka nepřipustnosti žaloby může být vznesena v každé etapě sporu a musí být přijata a zkoumána, i pokud není odůvodněna. Námitka musí být projednána *ex offio*, pokud má charakter veřejného zájmu, to znamená především tam, kde je překážka věci rozhodnuté, nebo nedostatek právního zájmu.

Přerušení řízení

Řízení může být dle NCPC⁵⁷ přerušeno, pokud v případě povinného zastoupení, advokát ukončil zastupování a nebyl doposud nahrazen, nebo pokud zástupce osoby nezpůsobilé k právním úkonům, pozbude svého oprávnění. Dalším důvodem je úmrtí účastníka, pakliže je zde možnost pokračovat v řízení s jeho právním nástupcem, tím se tedy myslí ztráta způsobilosti být účastníkem řízení. Dále se řízení přeruší ztrátou procesní způsobilosti účastníka, například tedy pokud právnická osoba nemá statutární orgán oprávněný za ní jednat. Tyto důvody, vyjma povinného zastoupení, jsou upraveny shodně i v OSŘ, nicméně podobným případem jako u povinného zastoupení v NCPC, je případ úmrtí zákonného zástupce dle § 109 odst. 2 písm. b) OSŘ.

Přerušené řízení po odpadnutí překážky pokračuje od stavu, v jakém se nacházelo v momentě, kdy bylo přerušeno. Pokud se strana nedostaví k soudu při pokračování v jednání, následuje postup dle čl. 417n NCPC, tzn. rozsudek pro zmeškání. Soudce může vyzvat strany, aby mu navrhly důkaz rozhodný pro pokračování v řízení, ve lhůtě jím stanovené.

V českém právním řádu jsou upraveny i další důvody (§ 109, § 110 OSŘ) pro přerušení pod názvem překážky postupu řízení. Jedná se o případ, kdy v řízení je rozhodnutí závislé na otázce, kterou není oprávněn soud v tomto řízení řešit. Dalším případem je, dospěje-li soud k závěru, že ustanovení zákona, dle kterého by měl rozhodovat je v rozporu s ústavním pořádkem a předloží návrh na zrušení tohoto ustanovení Ústavnímu soudu. Také může soud řízení přerušit a požádat Soudní dvůr

---

⁵⁷ čl. 369-375 NCPC

Evropských společenství o rozhodnutí o předběžné otázce. Soud dále může řízení přerušit, nemůže-li se účastník účastnit řízení pro překážku trvalejší povahy jako například dlouhodobá nemoc, či pracovní neschopnost či studijní pobyt v cizině⁵⁸ nebo z důvodu neznámého pobytu. V případě, že probíhá řízení, v němž je řešena otázka, která má zásadní význam pro rozhodnutí ve sporu nebo k takovému řízení dal sám soud podnět, může soud rovněž řízení přerušit. Také můžou účastníci shodně navrhnout klid v řízení, kdy je řízení přerušeno, za účelem pokusu o mimosoudní dohodu, s tím, že pokud žádný z účastníků ve lhůtě jednoho roku od právní moci usnesení o přerušení řízení, nepodá návrh na pokračování, soud řízení zastaví (§ 111 OSŘ). Druhým případem, kdy může nastat klid v řízení je situace, kdy se účastníci nedostaví bez předchozí omluvy na jednání soudu nebo, nedostaví-li se jedna ze stran, rovněž bez předchozí omluvy a druhá strana přerušeni navrhne.

5.3 Spojení a vyloučení věcí

Soudce může dle NCPC k žádosti stran nebo ex offio nařídit spojení více řízení probíhajících před ním, existuje-li mezi nimi spojení a v důsledku zájmu hospodárnosti a rychlosti. Může také nařídit rozdělení jednoho řízení na více.

V české republice je tento postup shodný. Úprava je obsažena v § 112 odst. 1 OSŘ, rozhodnutí o tomto je rozhodnutím upravujícím vedení řízení a není do něj odvolání přípustné. Zde může být také spojení ze zákona a to v případech stanovených § 113 (s řízením o určení otcovství je spojeno řízení o výchově a výživě nezletilého dítěte) § 113a (s řízením u určení neplatnosti usnesení valné hromady obchodní společnosti, nebo členské schůze družstva je spojeno řízení o náhradu škody, která z neplatného usnesení vznikla) OSŘ. Úprava je shodná i co se týče vyloučení věci z řízení z důvodu, že jsou v návrhu věci, které se k spojení nehodí. (§ 112 odst. 2 OSŘ)

5.4 Účastníci řízení

Nejprve vymezím pojem procesní vztah, kterým se ve sporném řízení rozumí: *„vztah mezi žalobcem, žalovaným a soudem, přičemž soud je nestranným subjektem,*

---

⁵⁸ DRÁPAL, L., BUREŠ, J. a kol. Občanský soudní řád I. § 1 až 200za. Komentář. 1.vydání. Praha: C.H.Beck, 2009 str. 752

*který má za úkol řešit konflikt mezi stranami. Jeho pozice se dá vymezit i tak, že v procesu se nic neodehraje, bez jeho účasti, vlivu nebo následné kontroly.*⁵⁹ V tomto pojetí, je úprava stejná jako ve Francii, kde je dána větší odpovědnost na účastníky, pokud chtějí hájit svá práva, ale i zde soud dohlíží na zákonnost procesu.

Co se týče samotné úpravy účastníků v OSŘ tak ta je zakotvena následujícím způsobem. V § 18 až 35a OSŘ je upravena způsobilost a zastoupení, dále pak § 41n OSŘ upravuje úkony účastníků a s tím související lhůty a doručování. Naposled pak v § 90n OSŘ jsou stanoveny definice účastníků, intervence, vedlejší účastníci, společenství účastníků a dispoziční úkony. Naše úprava je odlišná od francouzské v tom smyslu, že především NCPC neobsahuje samotná ustanovení týkající se účastníků ani jejich definice, pouze stanoví, že je v zákonem stanovených případech povinné zastoupení advokátem, dále pak obsahuje ustanovení týkající se úkonů účastníků, společenství účastníků, intervenci a samozřejmě lhůty a doručování. Z obsahu NCPC nicméně vyplývá, že definice účastníků dle českého práva by se dali použít i pro účastníky ve FR a to proto, že ve svých ustanoveních mluví buď o žalobci a žalovaném, nebo o tom, kdo podal návrh. OSŘ rozlišuje tři definice účastníků, ve sporném řízení je to žalobce a žalovaný, v nesporném pak navrhovatel a ti, o jejichž právech a povinnostech má být rozhodováno a také ti, o nichž to stanoví zákon.

Pouze osobě účastníka vznikají procesní práva a povinnosti. OSŘ v § 18 stanoví, že účastníci mají před soudem rovné postavení a soud je jim povinen zajistit stejné možnosti k uplatnění jejich procesních práv. Tato zásada rovnosti účastníků je stěžejní zásadou spravedlivého procesu a uplatňuje se i v řízení před soudy ve Francii, kde je podporována zásadou kontradiktornosti, která je tam, důležitá především z hlediska dokazování, které má samozřejmě vliv na výsledek sporu.

Způsobilostí být účastníkem řízení neboli procesní subjektivitou, se rozumí způsobilost být nositelem procesních práv a povinností, které zákon přiznává či ukládá účastníkům⁶⁰. Jde o způsobilost být subjektem procesně právního vztahu. § 19 OSŘ přiznává procesní subjektivitu tomu, kdo má způsobilost mít práva a povinnosti. Jsou to fyzické osoby, u nichž se vznik způsobilosti váže na narození a zaniká smrtí, to znamená, že každá fyzická osoba může být účastníkem řízení. U právnických osob je

---

⁵⁹ WINTEROVÁ, A. a kol. Civilní právo procesní 6. vydání Praha: Nakladatelství Linde, 2011, str. 90

⁶⁰ DRÁPAL, L., BUREŠ, J. a kol. Občanský soudní řád I. § 1 až 200za. Komentář. 1. vydání. Praha: C.H.Beck, 2009 str. 103

způsobilost spojena s jejich vznikem (dnem kdy byly zapsány do zákonem stanoveného rejstříku) a zánikem (výmazem z tohoto rejstříku). Za právnickou osobu se považuje i stát je-li účastníkem občanskoprávních vztahů. Navíc § 19 OSŘ stanoví, že zákon může někomu subjektivitu přiznat, pokud ten obecnou právní subjektivitu nemá, jedná se například dle komentáře OSŘ o správce daně ve věcech správy daní (§ 10 odst. 3 daňového řádu) nebo o státní zastupitelství. Nedostatek způsobilosti je neodstranitelnou vadou řízení a soud je povinen ji zkoumat kdykoli během celého řízení. NCPC výslovně procesní subjektivitu neupravuje, nicméně z obsahu jeho článků je zřejmé, že vázána na stejné předpoklady jako v naší úpravě, tedy na subjektivitu hmotněprávní.

Procesní způsobilost je upravena v § 20 OSŘ a rozumí se jí způsobilost vykonávat v řízení procesní práva a povinnosti a to buď samostatně, nebo prostřednictvím zvoleného zástupce. Procesní způsobilost je zákonem přiznána každému, v tom rozsahu v jakém má způsobilost vlastními úkony nabývat práv a povinností. Z uvedeného tedy vyplývá, že v plném rozsahu je vázána na nabytí zletilosti a nezletilý ji má jen ve vztahu k takovým úkonům, které jsou svou povahou přiměřené jeho rozumové a volní vyspělosti odpovídající jeho věku. (§9 OZ). Dle § 23 OSŘ je ponecháno na úvaze soudu, zda fyzická osoba, která nemá způsobilost v plném rozsahu, musí být v řízení zastoupena zákonným zástupcem. Procesní způsobilost nemají osoby zbavené způsobilosti k právním úkonům dle § 10 ObčZ.

U právnických osob se právní subjektivita a způsobilost k právním úkonům nerozlišuje a proto zde splývá i způsobilost být účastníkem se způsobilostí procesní, nicméně je třeba se zabývat otázkou, kdo jménem právnické osoby jedná. Nedostatek procesní způsobilosti u právnické osoby může nastat v případě, že zde není žádná osoba, která by za ni byla oprávněna jednat před soudem, či není jasné kdo, je takovou osobou oprávněnou, nebo mezi oprávněnými jsou takové rozpory, které jim znemožňují činit před soudem procesní úkony. Kdo je osobou oprávněnou jednat jménem právnické osoby řeší § 21 OSŘ. Nejčastěji jedná za právnickou osobu její statutární orgán, či jím pověřený člen nebo například prokurista, ale co je podstatné, že taková osoba musí mít k tomu oprávnění, které lze u soudu prokázat. Například prokura či statutární orgán se zapisují do obchodního rejstříku. Platí ale zásada, že za právnickou osobu může současně jednat pouze jedna fyzická osoba, nicméně střídání osob vyloučeno není, je třeba ale vždy uvést na základě jakého oprávnění může daná osoba jednat. Pokud by právnická osoba v souladu

se zákonem nevyřešila otázku, kdo za i bude jednat, či by byl mezi takovými osobami spor, soud dle § 29 odst. 2 OSŘ ustanoví opatrovníka. Osoby, které jsou vymezené § 21 OSŘ, však mohou být za určitých situací omezeni ve svém oprávnění a to například pokud u dané právnické osoby byla dle zvláštního zákona zavedena nucená správa, v tom případě jedná ustanovení správce.

Procesní způsobilost je jako jedna z podmínek řízení, odstranitelnou procesní vadou a soud je povinen v tomto směru činit vhodná opatření. Takovými opatřeními se míní u fyzických osob na prvním místě zastoupení zákonným zástupcem⁶¹, v případě že jej nemůže zastupovat zákonný zástupce pro střet zájmů, ustanovení kolizního opatrovníka⁶² a nelze-li postupovat dle předchozího, ustanovení opatrovníka pro řízení. Ze zákona tedy plyne, že účastník, který nemá procesní způsobilost, musí být v řízení zastoupen a pakliže způsobilost ztratí během řízení, dojde k přerušení a pokračuje se až po odstranění této překážky. Zastoupení vzniká buď na základě zákona, plné moci nebo rozhodnutím státního orgánu. Po obsahové stránce je zastoupení upraveno v ObčZ a OSŘ upravuje případy, kdy je zastoupení nutné pro účely řízení.

Zákon o rodině stanoví, kdo je zástupcem nezletilého dítěte, jsou jimi buď rodiče⁶³ nebo poručník⁶⁴. V případě střetu zájmů je jím opatrovník, kterým je zpravidla orgán sociálně právní ochrany dětí⁶⁵. Zástupcem nezletilého může být také osvojitel a to ve stejném, rozsahu jako rodič⁶⁶, nebo také pěstoun⁶⁷, opatrovník jmění⁶⁸ či osoba, které byl nezletilý svěřen do péče⁶⁹, ti ale jen v rozsahu v jakém jim je svěřeno zastupování dle zákona o rodině, či rozhodnutím soudu v případě osoby, jíž bylo dítě svěřeno do výchovy. Zákonným zástupcem osoby zbavené nebo omezené ve způsobilosti k právním úkonům je dle § 27 ObčZ soudem ustanovení opatrovník, zpravidla je jím rodič či jiné osoba blízká, stejně jako v předchozím případě je ustanoven kolizní opatrovník při střetu zájmů.

---

⁶¹ §27 a 26 ObčZ

⁶² § 30 ObčZ

⁶³ § 36, 34 odst.1 ZOR

⁶⁴ § 78 ZOR

⁶⁵ § 37, 81 ZOR

⁶⁶ § 63 odst. 1 ZOR

⁶⁷ § 45c ZOR

⁶⁸ § 37b ZOR

⁶⁹ § 45 odst.4 ZOR

K zastoupení na základě rozhodnutí soudu může dojít i v případě, že dotyčný potřebuje opatrovníka z jiného důvodu. Tyto případy upravuje § 29 OSŘ, jedná se o případy zastoupení právnických osob, které jsem uvedla výše (není jasné kdo je oprávněn jednat). Dále se jedná o fyzickou osobu, které nemůže samostatně jednat, nemá zákonného zástupce a hrozí nebezpečí prodlení, opatrovník je zde ustanoven jen pro účely řízení a nejednalo-li by se o případ, kdy hrozí nebezpečí prodlení, soud vyzve příslušný soud k jeho ustanovení. „*Nebezpečí prodlení je třeba posuzovat nejen ve vztahu k dotyčné osobě, ale i ve vztahu k jiným účastníkům.*“⁷⁰ Další případy jsou upraveny v § 29 odst. 3, například může soud ustanovit opatrovníka osobě, která není schopna se srozumitelně vyjadřovat, to znamená, že je sice procesně způsobilá, nicméně komunikace je ztížena například pro tělesnou vadu. Opatrovníkem ve všech případech dle § 29 OSŘ je zpravidla ustanoven advokát, někdo jiný jím může být pouze tehdy, pokud s ustanovením souhlasí a sám má plnou procesní způsobilost. Pro případ, že osoba během řízení získá plnou procesní způsobilost, lze opatrovnictví zrušit. Z důvodu, že NCPC stanoví ve většině řízení povinné zastoupení advokátem, případy opatrovnictví se vyskytují spíše u řízení, kdy je účastníkem nezletilá nebo nespolečenská osoba. Podstatnou náležitostí je tedy také procesní způsobilost účastníka, pokud není procesně způsobilý, musí mít zástupce a právnická osoba musí být zastoupena vždy. Tato procesní nezpůsobilost může být namítána v každém stádiu řízení a musí být přijata a zkoumána, aniž by ten, který ji vznesl, musel tuto námitku odůvodňovat.

Účastník si může zvolit zástupce na základě plné moci, kterou lze udělit buď písemně, nebo ústně do protokolu. Plná moc může být dle § 28a OSŘ udělena jen pro určité úkony v řízení, nebo existuje plná moc pro celé řízení. Je třeba rozlišovat dohodu o plné moci, která je dvoustranným úkonem a je důvodem vzniku zastoupení a plnou mocí, která je jednostranným úkonem, jímž prokazuje zástupce soudu oprávnění vyplývající z dohody o plné moci. Zmocnění vyplývá z dvoustranného právního vztahu mezi zmocněncem a zastoupením a řídí se ustanoveními o příkazní smlouvě⁷¹, nebo o smlouvě mandátní⁷². Zmocněncem je zásadně fyzická osoba (vyjma případů dle § 26 OSŘ např. Úřad pro mezinárodně právní ochranu dětí), která má způsobilost k právním úkonům

---

⁷⁰ DRÁPAL, L., BUREŠ, J. a kol. Občanský soudní řád I. § 1 až 200za. Komentář. 1.vydání. Praha: C.H.Beck, 2009 str. 186

⁷¹ § 724 až 733 ObčZ

⁷² § 566 až 576 ObchZ

v plném rozsahu, může jím být advokát, notář, patentový zástupce i obecný zmocněnec. Pouze advokát však je oprávněn zastupovat účastníka v plném rozsahu a také pouze on se může dát zastoupit substitutem. Advokátu lze udělit pouze plnou procesní moc, tzn. pro celé řízení. Dle § 30 OSŘ může být účastníkovi, u něhož jsou dány předpoklady o osvobození od soudních poplatků, na jeho žádost ustanoven zástupce z řad advokátů, je-li to potřebné k ochraně jeho zájmů. Pro posouzení, zda jsou dány u účastníka předpoklady pro osvobození od soudních poplatků, je třeba vycházet z § 138 OSŘ, který říká, že na návrh může soud zcela nebo zčásti osvobodit od soudních poplatků, odůvodňují-li to poměry účastníka a nejde-li o zřejmě bezúspěšné uplatňování či bránění práva. Okolnost, že účastník je osvobozen od soudních poplatků, nezakládá samo o sobě právo na ustanovení zástupce, nicméně to nezávisí na úvaze soudu a jsou-li splněny okolnosti dle § 30 odst. 1, je soud povinen žádosti vyhovět. O tom, že účastník může žádat o ustanovení zástupce je soud povinen ho poučit. Pro případ, že by účastník nesplňoval předpoklady dle § 30 OSŘ, může se obrátit na ČAK, aby mu advokáta určila, nejsou-li dány důvody pro odmítnutí dle § 19 zákona o advokacii, nebo nejde-li jako ve výše uvedeném o případ, kdy je bránění či uplatňování práva zjevně bezdůvodné, je advokát povinen zastoupení přijmout. Žádá-li účastník ČAK, aby mu byly poskytnuty právní služby bezplatně nebo za sníženou odměnu, je třeba, aby doložil, stejně jako před soudem, své majetkové poměry⁷³. Povinnosti advokáta jsou stanoveny zákonem o advokacii, je povinen hájit zájmy klienta a řídit se jeho pokyny, nejsou-li v rozporu se zákonem či stavovskými předpisy ČAK a je povinen využívat důsledně prostředků připuštěných zákonem k prosazování zájmů klienta.

V řízení před TGI musejí být strany zastoupeny advokáty, nestanoví-li zákon jinak. Předvolání k soudu musí obsahovat kromě obecných náležitostí i označení advokáta žalobce a upozornění na lhůtu, ve které je žalovaný povinen ustanovit si svého advokáta. Žalovaný je povinen, zvolit si advokáta do patnácti dnů od obdržení předvolání. Jakmile je advokát ustanoven, informuje o tom advokáta protistrany a soudní kancelář. *„Zákonem č.519/1999 Sb. bylo znovu zavedeno i v ČR pro některá řízení povinné zastoupení advokátem, neboli advokátský proces. Povinné zastoupení, které zde dříve existovalo, bylo*

---

⁷³ dle vyhlášky 275/2006 Sb.

po roce 1950 v civilním procesu zrušeno. V současnosti je povinné zastoupení advokátem stanoveno pro dovolací řízení.“⁷⁴

5.4.1 Formy společenství účastníků

Ve Francii, stejně jako v ČR, je možné podat žalobu, kdy na jedné či druhé straně je více účastníků. Každý z nich nese práva nebo povinnosti stran v řízení. Přičemž úkony učiněné jedním nebo proti jednomu z nich nejsou ku prospěchu ani neškodí jednomu z nich. Jedná o samostatné společenství účastníků.

Zatímco ve Francii existuje jen tento typ společenství, u nás se naopak rozlišuje, zda se jedná o společenství nerozlučné nebo samostatné. Od toho se pak odvíjí, zda je možný postup popsáný v případě uvedeném výše, kdy u nás je toto přípustné, jen jedná-li se o samostatné společenství. V opačném případě je třeba souhlasu k jednotlivým procesním úkonům všech účastníků vystupujících na jedné straně (§91 OSŘ). Rozhodujícím kritériem pro rozlišení těchto dvou typů je skutečnost, že u samostatného společenství je jednání každého ze společníků nezávislé na druhém, vzhledem k faktu, že každý z nich může podat samostatnou žalobu, nebo být žalován samostatně. „Z tohoto důvodu je třeba posuzovat u každého společníka zvlášť některé skutečnosti, jako například běh procesních lhůt, zatímco u nerozlučných společníků je například lhůta k podání odvolání zachována, učiní-li podání v době, kdy běžela lhůta alespoň jednomu z nich.“⁷⁵ Je zajímavostí, že solidární dlužníci dle občanského práva hmotného, ačkoli jsou zavázáni k plnění společně a nerozdílně na základě stejných právních skutečností i právního důvodu, jsou v postavení samostatných společníků. Soud sice vydává v případě samostatného společný rozsudek, nicméně pro každého ze společníků je samostatný výrok, který může nabýt samostatně právní moci bez ohledu na případné odvolání jiného společníka. Zatímco u nerozlučného by neexistence společenství znamenala nedostatek aktivní nebo pasivní legitimace, to znamená, že povaha sporu neumožňuje, aby byl projednáván a rozhodnut samostatně. Jedná se například o řízení ve věcech společného nájmu bytu manželů kdy „toto právo svědčí oběma manželům společně a nerozdílně a ve sporech s jiným osobami týkajících se výkonu práva společného nájmu bytu manžely nebo jeho zániku, se tato nedílnost projevuje tím,

⁷⁴ WINTEROVÁ, A. a kol. Civilní právo procesní 6. vydání Praha: Nakladatelství Linde, 2011, str. 135

⁷⁵ rozhodnutí NS ČR 30 Cdo 3450/2007

že manželé jako společní nájemci mají v řízení před soudem postavení tzv. nerozlučných společníků.⁷⁶ V případě procesních úkonů u tohoto typu společenství úkony jednoho ze společníků vystupujících na jedné straně zavazují všechny. „Nicméně v praxi může dojít k situacím, kdy si budou úkony jednotlivých nerozlučných společníků vzájemně odporovat. Občanský soudní řád řešení dané situace výslovně neuvádí, její posouzení tak bude vždy záležitostí soudu, který musí přihlížet k povaze a účinkům rozporných procesních úkonů, jakož i dalším konkrétním okolnostem každého případu.“⁷⁷ Tato situace však nemůže nastat u tzv. dispozičních úkonů, kde je vyžadován souhlas všech nerozlučných společníků (§ 91 odst. 2 OSŘ).

Dle české právní teorie se společenství účastníků, neboli tzv. subjektivní kumulace, rozlišuje na aktivní na straně žalující či pasivní na straně žalované. „Z hlediska vzniku se pak rozlišuje, zda je společenství od počátku řízení nebo vznikne přistoupením, spojením věci nebo záměnou i změnou účastníka v případě, že místo původního účastníka, nastoupí více účastníků.“⁷⁸ JUDr. L. Drápal považuje za zvláštní druh společenství účastníků i tzv. hlavní intervenci a vedlejší účastenství⁷⁹. O této problematice se zmíním v podkapitole o zahájení řízení. Ke vzniku společenství účastníků změnou dojde v případě smrti účastníka, pokud se v řízení pokračuje s jeho dědici, jedná se zde o tzv. univerzální sukcesi, (§ 107 odst. 2 OSŘ) nebo může jít o tzv. singulární sukcesi, kdy přecházejí na základě právní skutečnosti práva nebo povinnosti z jednoho na více účastníků (§ 107a OSŘ). Oproti tomu záměna účastníků nastává v případě nedostatku věcné legitimace, kdy místo původního účastníka nastupuje více osob a to buď na straně žalující, kdy se záměnou musí všichni společníci souhlasit, nebo na straně žalované. V tomto případě, noví žalobci nebo žalovaní nejsou vázáni úkony svých právních předchůdců, jako je tomu u změny účastenství. Přistoupení účastníka přichází v úvahu v případě, kdy původní žalobce či žalující nemá sám věcnou legitimaci, i zde je v případě přistoupení na stranu žalobce nutný souhlas přistoupivšího účastníka. „Stanovisko žalovaného ani přistoupivšího žalovaného není vyžadováno v případě přistoupení na stranu

---

⁷⁶ rozhodnutí NS ČR 26 Cdo 1629/2008

⁷⁷ HORA, V. : Učebnice civilního práva procesního, Nákladem spolku Československých právníků, Praha: Všehrad, 1947, str. 155

⁷⁸ 147

⁷⁹ DRÁPAL, L., BUREŠ, J. a kol. Občanský soudní řád I. § 1 až 200za. Komentář. 1.vydání. Praha: C.H.Beck, 2009 str. 590

žalovanou.“⁸⁰ „Hmotněprávní účinky zahájení řízení jako například běh promlčecích či prekluzivních lhůt vůči dalšímu žalovanému nastávají dnem, kdy soudu došel návrh žalobce na provedení tohoto opatření. Zatímco při vstupu dalšího žalobce se má za to, že své právo uplatnil okamžikem sdělení souhlasu soudu.“⁸¹

Je rozdíl mezi společenstvím dobrovolným a nuceným. Kdy v případě nuceného společenství účastník sám postrádá věcnou legitimaci k úspěchu ve sporu a je potřeba účasti všech společníků. Dle mého názoru se jedná například o žaloby dle páté části OSŘ, kdy soud kdykoli po zahájení řízení zkoumá, kdo byl podle zákona účastníkem řízení před správním orgánem a z tohoto důvodu by měl být i účastníkem řízení před soudem a ukáže-li se, že účastníkem není, ten kdo byl účastníkem ve správním řízení, soud vydá rozhodnutí, kterým ho do řízení přebere.⁸²

5.4.2 Procesní úkony účastníků a soudu

Za procesní úkony se obecně považuje jednání subjektů řízení, tedy soudu, účastníků a popř. dalších osob zúčastněných na řízení. S procesními úkony je spjat vznik, změna nebo zánik procesněprávního vztahu a mají vliv na zahájení, průběh, nebo ukončení řízení. Souhrn procesních úkonů soudů i účastníků tvoří řízení, navzájem na sebe navazují a doplňují se.⁸³ Procesním úkonem je projev vůle jednajícího subjektu, přičemž je rozhodující jeho obsah. (§ 41 odst. 2 OSŘ).

Na rozdíl od hmotného práva, procesní právo nepřipouští neplatnost procesních úkonů účastníků, nicméně rozlišuje procesní úkony vadné a bezvadné, přípustné a nepřípustné, účinné a neúčinné. Pokud procesní úkon nemá všechny potřebné náležitosti, soud účastníka vyzve k nápravě nebo k doplnění, k tomu mu určí potřebnou lhůtu a poučí ho jak je třeba opravu či doplnění provést a také o následcích neuposlechné-li výzvy. (§ 43 odst. 1 OSŘ) Teprve nevyhoví-li účastník předchozí výzvě, soudu usnesením podání odmítne a k ostatním nepřihlíží. Nepřípustným je takový úkon, který neodpovídá zákonným požadavkům, soud k takovým úkonům buď nepřihlíží (§ 41a odst. 3 OSŘ)

---

⁸⁰ rozhodnutí NS ČR 30 Cdo 1942/2010

⁸¹ DRÁPAL, L., BUREŠ, J. a kol. Občanský soudní řád I. § 1 až 200za. Komentář. 1.vydání. Praha: C.H.Beck, 2009 str. 602

⁸² DRÁPAL, L., BUREŠ, J. a kol. Občanský soudní řád I. § 1 až 200za. Komentář. 1.vydání. Praha: C.H.Beck, 2009 str. 2025

⁸³ DRÁPAL, L., BUREŠ, J. a kol. Občanský soudní řád I. § 1 až 200za. Komentář. 1. vydání. Praha: C.H.Beck, 2009 str. 211

nebo je usnesením odmítne (to se týká nepřípustnosti opravných prostředků př. § 218 OSŘ). Neúčinnost procesního úkonu musí být vždy výslovně stanovena zákonem. (př. § 42 odst. 3 OSŘ) Procesní úkony účastníku mají nejčastěji podobu návrhů, které zákon nazývá podání. (§ 42 OSŘ) Na rozdíl od francouzské úpravy směřují úkony účastníků vůči soudu, podání učiněné vůči druhému účastníkovi by bylo neúčinné, soud tedy v tomto případě zprostředkovává komunikaci mezi stranami. To je zásadní odlišnost od francouzské úpravy, kde si naopak strany resp. jejich advokáti, vyměňují návrhy mezi sebou a to způsobem popsáným níže. Specifická úprava se týká dispozičních úkonů účastníků, kterými nakládají s předmětem řízení a které budou rozebrány v kapitole o průběhu řízení.

Úprava procesních úkonů účastníků dle NCPC je shodná s českou v tom, že zákon stanoví, že úkon může být učiněn jakoukoli formou, pokud není zákonem stanovena určitá forma. Dle OSŘ může být úkon učiněn písemně, ústně do protokolu, telegraficky nebo v elektronické podobě s podmínkou písemného doplnění do tří dnů (§ 42 OSŘ) anebo v elektronické podobě prostřednictvím veřejné datové sítě či se zaručeným elektronickým podpisem bez nutnosti doplnění. Podání musí obsahovat obecné náležitosti, pokud zákon nevyžaduje náležitosti další. Z podání tedy musí být patrné, kdo jej činí, které věci se týká, co sleduje, musí být podepsán a datován. Podání v listinné podobě také musí být předloženo v potřebném počtu stejnopisů tak, aby jeden zůstal soudu a ostatní byly rozeslány ostatním účastníkům řízení.

NCPC dále stanoví, že procesní úkon musí být učiněn před uplynutím lhůty. Lhůta se počítá ode dne úkonu, události, rozhodnutí nebo oznámení, které uvedly lhůtu do běhu. Pokud je lhůta vyjádřena ve dnech, tak se den, který spustil lhůtu, do ní nezapočítává. Je-li vyjádřena v měsících či letech, lhůta končí stejným datem, jakým začala, není-li to možné, posledním dnem v měsíci. Je-li lhůta vyjádřena v měsících i dnech, nejprve jsou odečteny měsíce, pak dny. Všechny lhůty končí poslední den ve 24 hodin. Lhůta připadající na sobotu, neděli či den volna je prodloužena na nejbližší pracovní den.

Jedná-li se o lhůtu určenou k dostavení se před soud, k odvolání či podání jiného opravného prostředku a záležitost je projednávána před soudem metropolitní Francie, ale osoba bydlí mimo ni, tzn. například Guadeloupe, Guyana, Francouzská Polynésie atd., tak se lhůta prodlužuje o měsíc, a pro osoby bydlící v zahraničí o dva měsíce. To samé

platí i naopak, je-li záležitost projednávána soudem mimo metropolitní Francii a osoba bydlí v metropoli. Soud může v případě naléhavosti lhůty k dostavení se před soud zkrátit.

Úprava běhu a počítání lhůt v českém právu je stejná, nicméně vzhledem k tomu, že Česká republika není tak rozlehlým státem jako Francie, není třeba speciální úprava pro zámořské departementy a lhůty platí u nás pro všechny účastníky stejně. Nicméně co se týče druhu lhůty k provedení procesních úkonů, z hlediska toho, zda je zákonná či soudcovská, je úprava jiná, z toho důvodu, že je zde jiný postup při přípravě jednání.

Ve Francii je příprava jednání v rukou advokátů a soud jim poskytne přiměřené lhůty v závislosti na povaze sporu, nebo se souhlasem advokátů sestaví fixní plán, z uvedeného tedy plyne, že jsou zde poskytovány lhůty soudcovské. U nás je příprava jednání koncipována odlišně a tomu odpovídají i stanovené lhůty, které jsou jak zákonné tak soudcovské. OSŘ § 115 odst. 2 například stanoví lhůtu k přípravě při předvolání k jednání a to nejméně deset dnů před konáním jednání, pokud nepředcházelo přípravné jednání. Pakliže je nařízeno přípravné jednání (§ 114c OSŘ) je stanovena lhůta nejméně dvacet dní a pokud je příprava jednání uskutečňována formou kvalifikované výzvy (§ 114b OSŘ), je žalovanému stanovena lhůta nejméně třicetidenní lhůta k podání vyjádření ve věci. V případě že není možné přípravu provést v předchozích dvou formách, je možné vyzvat žalovaného, aby se ve věci písemně vyjádřil, ve lhůtě, kterou mu soud určí.

Procesní úkony soudu, jsou ty, které činí v průběhu řízení soud, před nímž se řízení koná. Za úkony soudu v ČR jsou považovány i některé úkony vyššího soudního úředníka, asistenta soudce či notáře pokud jedná jako soudní komisař. Činnost soudu v senátních věcech se dělí mezi předsedu senátu a senát a § 36d odst. 1 stanoví, že předseda senátu je oprávněn provádět takové úkony, jimiž se nerozhoduje ve věci samé. Pokud ve věci rozhoduje samosoudce, tak má práva i povinnosti jak předsedy senátu, tak senátu samotného. Ve Francii, kde se jedná převážně senátně, řízení probíhá pod dohledem tzv. vyšetřujícího soudce, který poté věc předloží předsedovi senátu, který rozhodne sám nebo určí, že věc má rozhodnout právě vyšetřující soudce. O soudním rozhodnutí a opatření pojednává kapitola ukončení řízení a nyní se zaměřím na způsob, jakým jsou úkony sdělovány účastníkům tedy na doručování.

Procesní úkony je třeba oznámit formou úředního sdělení, ve Francii se rozlišují tyto formy oznámení. *Signification* je způsob doručení prostřednictvím soudního

vykonavatele, který odpovídá za případnou škodu způsobenou nedodržením zákonného postupu. *Notification* je druhý způsob sdělení běžnou formou, možné i prostřednictvím soudní kanceláře.

Signification je třeba doručit do vlastních rukou, není-li toto možné, vykonavatel musí popsat skutečnosti, které mu v tom bránily. Kopie listiny může být zanechána osobě přítomné v bydlišti adresáta za podmínky, že osoba uvede své jméno, příjmení a vztah k adresátovi. V každém případě musí vykonavatel nechat v bydlišti adresáta výzvu k převzetí opatřenou datem a poznámkou o povaze písemnosti. Tato výzva znamená, že písemnost musí být vyzvednuta v co nejkratším termínu oproti podpisu příjemce. Zásilka je uchována v soudní kanceláři tři měsíce, uplynutím této doby povinnosti vykonavatele končí. Není-li písemnost nikomu předána, je učiněn záznam o pokusu a písemnost je uložena. Pokud není známo bydliště nebo pracoviště příjemce, vykonavatel provede šetření za účelem nalezení příjemce. Vykonavatel je povinen zaslat na poslední známou adresu příjemce dopis, s oznámením, že je třeba vyzvednout doručovanou písemnost. Je-li písemnost určena osobě mimo metropolitní Francii, doručování probíhá přes orgán k tomu určený. Doručování nesmí probíhat před 6 hodinou ránní a po 21 hodině večerní, ani ve dnech volna a pracovního klidu, není-li to uvedeno v povolení soudu v případech naléhavosti.

Notification v běžné formě musí obsahovat všechny informace jako u předešlé formy, ohledně fyzických a právnických osob. Je-li *notification*, týkající se předvolání, posíláno přes soudní kancelář na žádost strany, musí obsahovat datum, označení soudu, poučení, že nedostaví-li se strana, může být rozhodnuto na základě důkazů předložených protistranou, dále datum jednání a podmínky zastoupení. Písemnost se posílá v zapečetěné obálce poštou příjemci na doručenkou. Datum přijetí je to, které je uvedeno na doručence a tím, je považováno za doručené. Je-li písemnost určena pro osobu mimo metropolitní Francii, je předána příslušnému orgánu, který ji doručí dle místních zvyklostí.

Doručování písemností mezi advokáty probíhá formou *Signification* i *Notification*. *Signification* je provedena přiložením razítka a podpisu soudního vykonavatele na písemnost a kopii s uvedením data a jménem advokátů, kterým je určena. *Notification* se provádí doručením písemnosti ve dvou vyhotoveních určených advokátovi, který jeden podepsaný exemplář vrátí advokátovi protistrany.

Rozsudky jsou sdělovány formou *signification* nestanoví-li zákon jinak. Jsou sdělovány stranám samotným. Nicméně je-li zastoupení povinné, což je případ řízení před TGI, je rozhodnutí předběžně oznámeno advokátům ve formě *notification*. Lhůta pro podání opravného prostředku běží od doručení stranám. V nesporném řízení je doručováno stranám i třetím osobám, jejichž zájmy mohou být dotčeny, jakož i státnímu zástupci pokud má právo podat odvolání.

České úprava je zcela odlišná jak ve formě, způsobu i postupu při doručování v tom, že doručování se děje prostřednictvím soudu (soud například rozesílá žalovanému stejnopis žaloby, účastníkům a svědkům předvolání, písemné vyhotovení rozsudku), to znamená, že veškeré písemnosti jsou adresovány soudu, strana sice může dát protistraně na vědomí vše, co soudu posílá, nicméně není to její povinností a ani to není spojeno s žádnými procesními následky. To je zásadní rozdíl od úpravy francouzské, kde jsou si advokáti povinni sdělovat všechny skutečnosti a důkazy, s tím je spojena sankce, nepřipuštění důkazu nebo skutečnosti, v případě že soud nemá za prokázané, že protistrana o tomto byla vyrozuměna. „Česká právní úprava, týkající se doručování byla mnohokrát měněna s cílem vyhovět požadavkům právní jistoty, zefektivnit komunikaci s ohledem na nové technické možnosti, ale také zabránit snahám o maření doručování.“⁸⁴

Z hlediska způsobu a formy doručování se naše úprava liší v tom, že písemnosti doručuje soud při jednání nebo jiném soudním úkonu, pokud toto není možné, soud doručuje prostřednictvím veřejné datové sítě, není-li možný ani tento způsob, pak soud doručuje prostřednictvím doručujícího orgánu nebo účastníka řízení nebo jeho zástupce. Doručujícím orgánem je zpravidla provozovatel poštovních služeb, nicméně jsou v zákoně zakotveny i další doručující orgány (§ 48 OSŘ). Nejčastěji se vyskytovaným způsobem doručování je v současné době doručování prostřednictvím České pošty a v souvislosti s účinností zákona č.300/2008 o elektronických úkonech, osobních číslech a autorizované konverzi dokumentů, prostřednictvím veřejné datové sítě do datové schránky. A to zejména s ohledem na to, že s účinností tohoto zákona, byla zakotvena povinnost právnických osob zapsaných v obchodním rejstříku si datovou schránku zřídit a od 1.7.2012 byla tato povinnost zakotvena rovněž pro advokáty.

Co se týče postupu při doručování, OSŘ stanoví, že písemnost se do vlastních rukou adresáta doručuje tam, kde to stanoví zákon, nebo určí soud. Případy, kdy je

---

⁸⁴ WINTEROVÁ, A. a kol. Civilní právo procesní 6. vydání Praha: Nakladatelství Linde, 2011, str. 180

stanovena forma doručení do vlastních rukou bez možnosti náhradního doručení, jsou následující, kvalifikovaná výzva (§ 114b OSŘ) s výjimkou fikce doručení do datové schránky⁸⁵, předvolání k přípravnému jednání (§ 114c OSŘ), platební rozkaz (§ 172 OSŘ), elektronický platební rozkaz (§ 174a OSŘ) a evropský platební rozkaz (§ 174b OSŘ). V ostatních případech je možné náhradní doručení (§ 49 OSŘ), které probíhá tak, že není-li adresát zastížen, doručující orgán zanechá písemnou výzvu k vyvednutí a není-li zásilka ve lhůtě deseti dnů od zanechání výzvy vyvednuta, je vhozena do domovní schránky nebo jiné schránky a považuje se desátým dnem za doručenu, pokud není takové schránky, vrátí se zpět odesílajícímu soud, který ji vyvěsí na úřední desce. Nelze-li zanechat ani výzvu je zásilka vrácena zpět odesílajícímu soudu, který ji vyvěsí na úřední desce soudu, kde je takto vyvěšena po dobu třiceti dnů, nicméně desátým dnem od vyvěšení se považuje za doručenu. U doručování prostřednictvím veřejné datové sítě, je písemnost považována za doručenu dnem, kdy se příjemce přihlásí do datové schránky. „*Nepřihlásí-li se do datové schránky osoba ve lhůtě 10 dnů ode dne, kdy byl dokument dodán do datové schránky, považuje se tento dokument za doručení posledním dnem této lhůty; to neplatí, vylučuje-li jiný právní předpis náhradní doručení.*“⁸⁶

Soudní písemnosti jsou doručovány fyzické osobě na adresu jejího trvalého bydliště, podnikající osobě na adresu místa jejího podnikání, právnické osobě na adresu jejího sídla. Je poskytnuta účastníkovi možnost, aby uvedl adresu pro doručování, pokud je odlišná od místa bydliště (§ 46a odst. 2 OSŘ), pokud by si však písemnost nepřebrala v uvedené adrese pro doručování, bude jí doručena na adresu trvalého pobytu v evidenci obyvatel. S účinností novely OSŘ od 1.7.2009 zákonem č. 7/2009 byla zavedena odpovědnost adresáta za přebírání zásilek, bez povinnosti soudu zkoumat aktuální adresu jeho pobytu a také byla zavedena priority doručování do datových schránek.

Na návrh účastníka, učiněný v subjektivní lhůtě patnácti dnů od seznámení se s předmětnou písemností, může soud rozhodnout o neúčinnosti doručení v případě, že se účastník nebo jeho zástupce nemohl z omluvitelných důvodů seznámit s obsahem zásilky, přičemž omluvitelným důvodem není skutečnost, že se účastník na doručovací adrese

---

⁸⁵ novela OSŘ zákon č. 404/2012

⁸⁶ zákon č.300/2008 o elektronických úkonech, osobních číslech a autorizované konverzi dokumentů § 17 odst. 4

trvale nezdržuje. (§ 50d OSŘ) Dle komentáře OSŘ⁸⁷, pakliže není omluvitelným důvodem skutečnost, že se dotyčný na adrese pro doručování nezdržuje, nepřihlíží se ani k důvodu proč se tam nezdržuje. Omluvitelný důvod tedy spočívá v překážce, pro kterou se účastník nemohl s listinou seznámit. „*Tento omluvitelný důvod musí nejen tvrdit, ale i prokazovat účastník řízení.*“⁸⁸ Nepřítomnost na adrese pro doručování, která je přechodná či dočasná, by mohla být považována za omluvitelnou, pokud důvod nepřítomnosti lze považovat za omluvitelný např. pobyt ve zdravotnickém zařízení. Při náhradním doručení do datové schránky je potom omluvitelným důvodem skutečnost, spočívající v povaze překážky, která zabránila k přihlášení se oprávněné osobě.

5.5 Zahájení řízení

Jak jsem se již zmínila v předchozích kapitolách, dle české právní úpravy se řízení zahajuje buď na návrh, nebo z úřední povinnosti. Řízení je v ČR zahájeno již samotným podáním žaloby a to dnem kdy žaloba došla soudu nebo dnem, kdy soud vydal usnesení o zahájení řízení v případě, že se zahajuje bez návrhu. Řízení je zahájeno i tehdy, má-li návrh nedostatky nebo vady, jedná-li se vady odstranitelné, je účastník vyzván k jejich odstranění a neučiní-li tak, bude po předchozím poučení žaloba odmítnuta. V případě, že je zjištěn nedostatek procesních podmínek, je řízení zastaveno bez meritorního rozhodnutí. „*Podání žaloby má za následek procesněprávní účinky a to vznik překážky litispendence, perpetuatio fori, konsumace žalobcová práva volit příslušný soud, včetně možnosti dovolávat se tzv. prorogace a také povinnost soudu vést řízení bez zbytečných průtahů, jakož i povinnost součinnosti účastníků.*“⁸⁹ Hmotněprávními účinky se rozumí to, že lhůty po dobu řízení neběží a to proto, že podáním žaloby je uplatněno právo dle § 112 ObčZ. Je nutné znovu připomenout, že ve Francii, není možné zahájit řízení ex offio jako u nás a řízení nesporné se zahajuje na základě žádosti (tzv. *réquête*), která se rovněž předkládá sekretariátu soudu a tímto jeho předložením je zahájeno řízení. Návrh je formulován advokátem nebo vyšším úředníkem. O řízení musí být informován státní zástupce a také se musí účastnit tzv. *débats* neboli rokování. Sporné řízení je pak dle NCPC zahájeno, jakmile strana předá soudní kanceláři kopii o doručeném předvolání. Toto předání musí být

---

⁸⁷ DRÁPAL, L., BUREŠ, J. a kol. Občanský soudní řád I. § 1 až 200za. Komentář. 1. vydání. Praha: C.H.Beck, 2009 str. 353

⁸⁸ KORBEL, F., PRUDÍKOVÁ, D., Nové instituty a postupy při doručování listinných zásilek, Bulletin advokacie č.4/2010 str. 15

⁸⁹ WINTEROVÁ, A. a kol. Civilní právo procesní 6. vydání Praha: Nakladatelství Linde, 2011, str. 335

učiněno do čtyř měsíců od doručení předvolání, v opačném případě je prohlášeno ex offio za neúčinné. Předseda soudu určí den, kdy záležitost projedná s advokáty a informuje je o tom prostřednictvím soudní kanceláře. V mé práci se zaměřím především na sporné řízení a s tím související žaloby

Přestože osoba fyzická nebo právnická těžší z přednostního práva, je někdy donucena za účelem ochrany svých práv obrátit se na soud. Ale nemůže učinit jinak než způsobem předvídaným zákonem. Problém podstaty žaloby byl dlouho debatován v moderní doktríně ve Francii i cizině různými právními autory. Definice není snadná. Nabízejí se dvě „*žaloba je moc přiznaná soukromým osobám, obrátit se na soud, aby získali uznání jejich právům a jejich legitimním zájmům.*“ „*žaloba je moc, kterou jedna osoba obdržela od zákona, aby získala od soudního orgánu uznání právo, jehož je nositelem*“⁹⁰. Zákon se snažil o obecnou charakteristiku pojmu žaloby v článku 30 NCPC, který stanoví, že žaloba je právo pro nositele nároku, být slyšen o podstatě věci, o níž soudce rozhodne, zda je důvodná či nikoliv. Pro protistranu je žaloba právo diskutovat

o odůvodněnosti nároku žalobce. Návrhy stran a požadavky musejí být formulovány přesně, stejně jako důkazy potřebné k prokázání nároků a soupis těchto důkazů musí být připojen k žalobě. Návrhy stran a tzv. *pièces* jsou sdělovány advokáty navzájem.

„*Žaloba neboli návrh na zahájení řízení, je po subjektech řízení dalším ze základních stavebních kamenů civilního procesu. Je úkonem, kterým se civilní proces zahajuje a jímž se žalobce obrací na žalovaného prostřednictvím soudu, ale také na soud se žádostí o poskytnutí právní ochrany. Je tedy úkonem, který uvádí do pohybu soudní proces a zakládá povinnost soudu o něm v souladu s právem rozhodnout.*“⁹¹ Žaloba musí obsahovat zákonem předepsané náležitosti pro podání účastníků (§ 42 odst. 2 OSŘ) a další náležitosti dle § 79 odst. 1 OSŘ, jimiž jsou označení účastníků, vylíčení rozhodných skutečností, označení důkazů a musí z ní být patrné, čeho se navrhovatel domáhá. Za prvky konkretizující žalobu se tedy považují strany, žalobní nárok a žalobní důvod. Je povinností žalobce označit sebe jako stranu žalující, ale „*je i povinností žalobce označit žalovaného tak, aby i účastník neznámého pobytu byl označen tak, aby byl nezaměnitelný*

---

⁹⁰ VINCENT J. et al., *La justice et ses institutions*, 3ed. Paris: Dalloz 1991, strana 615

⁹¹ WINTEROVÁ, A. a kol. *Civilní právo procesní 6.* vydání Praha: Nakladatelství Linde, 2011, str. 191

s jinou osobou.“⁹² Nezaměnitelnými údaji se rozumí u fyzické osoby jméno, příjmení a datum narození a u právnické osoby pak identifikační číslo. Nicméně jestliže obchodní firma žalovaného obsahuje například označení družstvo a tento dodatek nebyl uveden v žalobě, nebrání to řádní identifikaci žalovaného jako družstvo⁹³. „Absence IČ žalovaného je sice vadou žaloby avšak odstranitelnou.“⁹⁴ Je-li žalovaný neznámého pobytu či nedaří-li se mu doručovat do ciziny, lze požádat soud, aby mu určil opatrovníka (§ 29 odst. 2 OSŘ). Žalobní nárok je nárok, který žalobce v žalobě uplatňuje, jedná se o tzv. žalobní petit a je to vyjádření toho, čeho se žalobce domáhá. Z hlediska přesné formulace žalobního petitu jsem zaznamenala rozdílné názory. Dle Prof. A. Winterové by měl být „*petit formulován tak, aby byl návrhem výroku rozsudku, který by v zásadě mohl být i do výroku rozsudku převzat, pokud by soud žalobě vyhověl*“⁹⁵. Tento názor podpořil Ústavní soud ČR, kdy již v roce 1995 konstatoval, „že z důvodu zásady dodržování procesní rovnosti, nemůže soud za procesní stranu účastnou soudního sporu provádět věcnou formulaci žalobního návrhu, neboť by byla dotčena rovnost účastníků a nestrannost soudu“⁹⁶. Dle názoru JUDr. K. Svobody by „*při zvažování zda žaloba může být projednána, soud měl přihlédnout k druhu žaloby, řízení, k povaze práva i odborné terminologii*.“⁹⁷ I některá judikatura se přiklání k tomuto názoru, že soud na jednu stranu nesmí překročit žalobní petit, na druhou stranu však nesmí žalobu zamítnout jen z důvodu nepřesné formulace, je-li zcela zřejmé, čeho se žalobce domáhá. Soud při tom postupuje tak, že účastníky nejen vyzve k opravě vadného návrhu, ale také je poučí o tom, jakým způsobem je třeba opravu či doplnění provést⁹⁸. „*Požadavek ustanovení § 79 odst. 1 věty druhé OSŘ, aby ze žaloby bylo patrné, čeho se žalobce domáhá, neznamena, že by žalobce byl povinen učinit soudu návrh na znění výroku jeho rozsudku. Označí-li žalobce v žalobě přesně, určitě a srozumitelně povinnost, která má být žalovanému uložena rozhodnutím soudu nebo způsob určení právního vztahu, práva nebo právní skutečnosti, soud nepostupuje v rozporu se zákonem, jestliže použitím jiných slov vyjádří ve výroku svého rozhodnutí stejná práva a povinnosti, kterých se žalobce domáhal. Pouze soud rozhoduje, jak bude*

---

⁹² rozhodnutí NS ČR 22 Cdo 550/2006

⁹³ rozhodnutí NS ČR 29 Odo 186/2002

⁹⁴ rozhodnutí VS v Praze sp.zn. 7Cmo 588/2001

⁹⁵ WINTEROVÁ, A. a kol. Civilní právo procesní 6. vydání Praha: Nakladatelství Linde, 2011, str. 202

⁹⁶ nález ÚS sp.zn. I. ÚS 153/94 ze dne 18.4.1995

⁹⁷ SVOBODA, K. Nové instituty českého civilního procesu, Praha: Wolters Kluwer Česká republika 2012, str. 78

⁹⁸ rozhodnutí NS ČR sp. zn. 22 Cdo 2760/99

formulován výrok jeho rozhodnutí; případným návrhem žalobce na znění výroku rozhodnutí přitom není vázán. Při formulaci výroku rozhodnutí soud musí dbát, aby vyjadřoval z obsahového hlediska to, čeho se žalobce žalobou skutečně domáhal“⁹⁹

Z mého pohledu je pro žalobce nejspíš přijatelnější druhý názor, protože kdyby se v průběhu řízení ukázal žalobní petit neúplný či nesprávný, přičemž by bylo zřejmé, čeho se žalobce domáhá, nebylo by toto důvodem odmítnutí žaloby. Žalobním důvodem je míněn právní důvod žaloby, který vyplývá ze souhrnu tvrzených skutečností. Vzhledem k tomu, že právní kvalifikace je věcí soudu, není třeba, aby žalobce uváděl právní důvod do žaloby, nicméně by měl o něm mít žalobce představu z hlediska skutečností, které uvádí v žalobě, protože právě na základě nich soud právně kvalifikuje existenci žalobního důvodu.

Žaloba zahajující sporné řízení je dle NCPC ta, kterou žalobce vezme iniciativu v řízení do svých rukou tím, že předloží soudci své nároky. S výjimkou případů, kdy žaloba je podána dobrovolným návrhem stran před soud (př. návrh na rozdělení podílového spoluvlastnictví). Žaloba nebo návrh, se předkládá sekretariátu soudu, který následně účastníky předvolá. Předvolání je úkonem soudního vykonavatele, jehož prostřednictvím žalobce předvolává svého odpůrce k dostavení se k soudu. Předvolání musí obsahovat zákonem stanovené skutečnosti, jako jsou označení soudu, předmět žaloby s označením důkazů, údaje upřesňující proč se má druhá strana dostavit a poučení, že pokud se žalovaný nedostaví, vystavuje se tomu, že rozhodnutí soudu bude vydáno dle skutečností uvedených žalobcem. K předvolání je připojen seznam důkazů, na nichž je postavena žaloba. V tomto směru jsou tedy obě právní úpravy jak česká, tak francouzská téměř totožné.

Ve Francii žaloba nebo žádost zahajující řízení podléhá poplatkům dle daňového zákona. Dle tohoto zákona je stanovena jednotná sazba pro věci obchodní, občanské, pracovní, sociální i zemědělské 35 EUR, která je splatná při zahájení řízení, tím kdo ho zahájil. Tento zákon dále stanoví, taxativní výčet případů, kdy mají účastníci nárok na příspěvek na právní pomoc, například oběti trestných činů nebo v opatrovnickém řízení. Zde spatřuji značné odlišnosti od naší úpravy jednak v tom že, poplatková povinnost upravená v zákoně o soudních poplatcích je upravena dle druhu žaloby, její výše není tedy jednotná, ale je stanovena sazebníkem. Zároveň zákon vyjmenovává případy,

---

⁹⁹ rozhodnutí NS ČR sp. zn. 21 Cdo 909/2003

kdy je od poplatků osvobozeno řízení nebo žalobce ze zákona. S tím že, v ČR není vyplácen příspěvek na právní pomoc, ale zákon připouští možnost pro účastníka požádat o úplné nebo částečné osvobození od soudních poplatků, nebo o ustanovení zástupce, pokud splňuje podmínky pro osvobození od soudních poplatků a nejde o zřejmě bezúspěšné uplatňování práva.

NCPC ve svých ustanoveních připouští možnost podat tři typy vedlejších žalob (tzv. *demandes incidentes*) vzájemnou, dodatečnou a intervenční. Vedlejší žaloba musí obsahovat nároky strany, která jí podala a označení důkazů. Je předkládána proti stranám v řízení stejným způsobem, jakým jsou předkládány prostředky obrany. V OSŘ je upravena jak intervenční tak vzájemná žaloba podobně jak v NCPC. Co se týče dodatečné žaloby, tak naše právní úprava toto řeší formou rozšíření žalobního návrhu, pokud toto soud připustí.

Vzájemná žaloba dle NCPC, je žaloba, kterou původní žalovaný požaduje jiný prospěch, než jen jednoduché zamítnutí žaloby. Je to tedy procesní úkon žalovaného, kterým se rozšiřuje předmět řízení. Vzájemnou žalobu upravuje OSŘ v ustanovení § 97 a lze ji na rozdíl od francouzské úpravy uplatnit pouze, domáhá-li se žalovaný pohledávky vůči žalobci, která je vyšší než původní požadovaná pohledávka žalobce. V případě, že by zde nebyly podmínky pro spojení vzájemného návrhu, může soud návrh vyloučit k samostatnému řízení. Pakliže by pohledávka žalovaného byla stejně vysoká nebo nižší než pohledávka žalobce, nelze nárok uplatnit vzájemnou žalobou, ale je zde možnost uplatnit námitku započtení. Dodatečná žaloba, je dle NCPC ta, kterou jedna ze stran upravuje své předchozí požadavky. Vzájemná, nebo dodatečná žaloba je také dle NCPC, stejně jako dle OSŘ připuštěna pouze tehdy, když jsou vázány na původní žalobu dostatečným způsobem.

Intervenční žalobou ve FR třetí strana vstupuje do řízení mezi dvěma účastníky. Ta může být buď dobrovolná, nebo nucená v případě, když je třetí strana postavena do případu jednou ze stran. Intervenční žaloba je přípustná, pokud se vztahuje k tvrzení stran a má dostatečnou spojitost s původní žalobou. Pokud by intervencí hrozilo zdržení vydání rozhodnutí ve věci samé, soud rozhodne nejdřív o základu věci a pak o intervenci. Intervence je možná v prvním stupni i v odvolacím řízení, u kasačního řízení je pak závislá na věci hlavní. Dobrovolná intervence může být hlavní nebo vedlejší.

O hlavní intervenci se dle NCPC jedná, pakliže třetí strana vznáší požadavek ve svůj prospěch toho a je přípustná v případě, že žadatel má právo jednat, s ohledem na jeho požadavek. Hlavní intervenci upravuje OSŘ v § 91a, který stanoví, že je možné, aby třetí osoba napadla žalobou účastníky probíhajícího řízení, pokud uplatňuje vlastní právo k předmětu řízení. V tomto případě, vystupuje intervent na straně žalující a původní účastníci na straně žalované.

O vedlejší intervenci půjde dle NCPC v případě, že podporuje tvrzení jedné strany, je přípustná pokud žadatel má zájem na zachování svých práv podporujících jednu stranu. V českém právu je vedlejší intervence upravená § 93 OSŘ, dle které může osoba, která si činí nárok na věc nebo právo, podat žalobu proti účastníkům, které o toto vedou řízení. Do sporného řízení tedy může přistoupit třetí osoba jako vedlejší účastník, o jehož právech a povinnostech není v řízení rozhodováno, ale má na výsledku právní zájem a také má možnost svou aktivní účastí působit na výsledek sporu. Vedlejší účastník může přistoupit v kterémkoli stádiu řízení a to z vlastní iniciativy či na podnět účastníka. Právním zájmem na výsledku sporu se rozumí, že výsledkem řízení může být dotčeno jeho právní postavení. Vedlejší účastník má podobné postavení jako účastník s tou výjimkou, že nemůže činit dispoziční úkony.

Jako nucená intervence je NCPC označován případ, kdy je třetí strana vtažena do sporu kteroukoli ze stran pokud ta tvrdí, že má souvislost s věcí hlavní. Může být do sporu také vtažena stranou, která má zájem na společném rozhodnutí. Třetí strana musí být vyrozuměna včas, aby si stihla připravit svou obranu. I soudce může pozvat třetí strany, aby vstoupili do řízení, pokud je jejich přítomnost nutná k vyřešení sporu. V nesporných věcech může být nařízeno přistoupení do řízení osob, jejichž práva a povinnosti mohou být dotčeny rozhodnutím. Ohledně nucené intervence, u nás tento pojem nenalezneme, nicméně je možné v případě, že soud zjistí, že v řízení chybí účastníci, jejichž účast je povinná, přibrat tyto osoby do řízení. (př. §250a odst. 2 OSŘ) Dalším institutem podobným je přistoupení účastníka nebo vstup vedlejšího účastníka, přičemž ten může vstoupit do řízení i dobrovolně. (§ 92, 93 OSŘ)

5.6 Řízení u TGI před vyšetřujícím soudcem ve srovnání s přípravou jednání v ČR

Ve Francii je věc vyšetřována pod dohledem soudce ze senátu, ke kterému byla přidělena. Jeho posláním je zajistit spravedlivý průběh, zejména výměny návrhů

a tzv. *pieces*, tedy dohlédnout na komunikaci mezi advokáty. Může advokáty vyslechnout a dát jim užitečná doporučení popřípadě jim udělovat příkazy, zároveň může nařídit odstranění předložených listin, pokud byly získány v rozporu se zákonem. Přidělení věci samosoudci je oprávněn provést předseda soudu či senátu, kterému byla věc přidělena. Naopak v ČR je věc určitému soudci či senátu přidělena dle rozvrhu práce a ten poté postupuje z úřední povinnosti v souladu se zásadou aby, věc byla vyřešena bez zbytečných průtahů a také se má snažit, aby spor byl pokud možno vyřešen smírně. V obou případech ale soud nejprve zkoumá, zda jsou splněny procesní podmínky a zda má žaloba všechny podstatné náležitosti. Povinností účastníků v ČR, je poskytovat soudu potřebnou součinnost (§ 6 OSŘ) a především plnit povinnost tvrzení a povinnost důkazní, také jsou účastníci povinni dbát pokynů soudu. Nicméně OSŘ stanoví (§ 101 odst. 2 a 3 OSŘ), že soud je povinen v řízení pokračovat i když jsou účastníci nečinní a může také jednat a rozhodnout v nepřítomnosti účastníka, který se bez řádné omluvy nedostavil k jednání, ačkoli byl řádně předvolán a poučen o následcích nedostavení se.

Soudce ve FR připraví věc k projednání podle možností a ve lhůtách nezbytných pro vyšetření a s ohledem na povahu, naléhavost a složitost věci, s přihlédnutím ke stanoviskům advokátů. Soudce může prodloužit lhůty, ale může také se souhlasem advokátů stanovit fixní plán. Tento plán musí obsahovat očekávaný počet a datum výměny návrhů a datum ukončení tohoto vyšetřování a jím následujícího rokování. Lhůty stanovené v tomto plánu nemohou být prodlouženy jinak než v případě vážného a náležitě odůvodněného důvodu. Soudce ale také může odložit věc k pozdějšímu projednání v zájmu usnadnění a urovnání sporu. Advokáti jsou povinni, na vyzvání soudce, odpovědět na námítky, ke kterým se ještě nevyjádřili, aby vysvětlili skutečnosti nezbytné k vyřešení sporu a v případě potřeby předložili nezbytné písemnosti. Soudce je povinen dohlížet na jím nařízené vyšetřovací opatření. Soudce je také oprávněn spojovat a rozpojovat související pře ke společnému řízení. Soudce také může ze svého podnětu vyslechnout strany. Dále může konstatovat smír a to i částečný, tím že ho úředně schválí k žádosti stran.

Česká právní úprava přípravy jednání je upravena v § 114a až § 114c OSŘ, které stanoví jednotlivé typy postupů při přípravě jednání. Cílem postupným novel OSŘ bylo především zrychlení řízení a tento proces byl dovršen novelou č. 7/2009, která prosadila zásadu rozhodování zpravidla při jediném jednání. Aby soudce byl schopen

tuto zásadu naplnit, je především potřeba jeho plné seznámení se s věcí a promyšlení jakých důkazních prostředků bude třeba provést, v návaznosti na to pak zvolí, jaký bude postup přípravy jednání. § 114a OSŘ stanoví, že soud připraví jednání tak, aby bylo možné věc rozhodnout zpravidla při prvním jednání, a za tímto účelem vyzve účastníky k vyjádření, může si vyžádat zprávu o skutečnostech, které mají význam pro rozhodnutí, může ustanovit znalce, nebo činit jiné vhodná opatření a také zajistí, aby bylo možné při jednání provést potřebné důkazy. Co se týče výzvy k vyjádření, soud určí soudcovskou lhůtu a rovněž může stanovit pořádkovou pokutu v případě nedodržení. Zákon stanoví povinnost nejen žalobce vylíčit rozhodné skutečnosti a navrhnout o nich důkazy, ale je zakotvena i povinnost žalovaného sdělit soudu své stanovisko k věci a všechny skutečnosti, na nichž je postavena jeho obrana¹⁰⁰. Nařídí jednání bez předchozí výzvy žalovaného k vyjádření je možné jen v jednoduchých případech, kdy postačí vyjádření až při jednání, tedy jeví-li se neúčelným žalovaného vyzívat, nicméně je třeba ho poučit při jednání, že nejspíše do skončení prvního jednání nastává koncentrace dle §118b OSŘ a tedy je povinen do té doby vylíčit všechny skutečnosti a navrhnout k nim důkazy. V ostatních případech touto prostou výzvou tedy soud vyzývá žalovaného, aby se vyjádřil k věci a předložil listinné důkazy. Soud ale také může bez předchozí prosté výzvy nařídí přípravné jednání dle § 114c nebo poslat výzvu kvalifikovanou dle §114b OSŘ¹⁰¹. Rozdíl mezi prostou a kvalifikovanou je především ve způsobu doručování, kdy u kvalifikované není možné náhradní doručení¹⁰², dále ve lhůtě k vyjádření, která je u kvalifikované kombinací zákonnou a soudcovskou, když zákon stanoví, že nesmí být kratší než třicet dní a naposled kvalifikovaná výzva je možná jen ve věcech, kde lze uzavřít soudní smír. Kvalifikovaná výzva je možná, umožňuje-li to povaha věci nebo okolnosti případu a zejména se používá ve věci, kde bylo rozhodnuto platebním rozkazem, elektronickým platebním rozkazem či evropským platebním rozkazem. S kvalifikovanou výzvou je spojena domněnka, že žalovaný nárok uznává, nevyjádří-li se ve stanovené lhůtě a ani nesdělí-li soudu, jaké vážné důvody mu v tom brání, o této skutečnosti musí být poučen. V tomto případě pak může soud vydat rozsudek pro uznání. Pokud soud použije výzvu dle § 114b je vyloučeno, aby nařídil přípravné jednání dle § 114c. Tento institut

---

¹⁰⁰ DRÁPAL, L., BUREŠ, J. a kol. Občanský soudní řád I. § 1 až 200za. Komentář. 1.vydání. Praha: C.H.Beck, 2009 str. 779

¹⁰¹ zavedena už novelou OSŘ zákon č. 30/2000 Sb.

¹⁰² vyjma fikcí do datové schránky novela OSŘ zákonem č. 404/2012 Sb.

zavedla tzv. souhrnná novela, avšak nejednalo se o institut naší úpravě zcela neznámý, a to z toho důvodu, že již před novelou, zde existovala možnost soudu nařídit tzv. jiný soudní rok, ačkoli zde nebyla žádná sankce (s výjimkou pořádkové pokuty) za nedostavení se, ani nebyl vázán koncentrací řízení¹⁰³. Přípravné jednání je sice také jiným soudním rokem, ale liší se především tím, že zákon ukládá, nejde-li o věc, v níž se příprava jeví neúčelnou, jeho nařízení v případě, že soud neposlal kvalifikovanou výzvu či prostou výzvu (popřípadě zůstala-li tato bez odezvy). Předvolání k přípravnému jednání musí být doručeno do vlastních rukou bez možnosti náhradního doručení¹⁰⁴ a je také stejně jako kvalifikovaná výzva spojen s fikcí uznání nároku, nedostaví-li se žalovaný bez řádné omluvy, ačkoli byl včas a řádně předvolán a poučen o následcích nedostavení se. Povinnost dostavit se však platí i pro žalobce a v případě, že se nedostaví, soud řízení zastaví. Účel tohoto přípravného jednání je především připravit věc k jednání, ale může jím být ukončeno řízení i bez rozhodnutí ve věci, v například případě, že dojde k uzavření a schválení smíru. Koncentrace v tomto případě nastává ke konci přípravného jednání a o tom musí soud účastníky poučit jednak v usnesení o nařízení jednání, ale i ke skončení přípravného jednání. Avšak na návrh účastníka, pokud k tomu bude dán důležitý důvod, může soud poskytnout dodatečnou lhůtu ke splnění povinnosti tvrzení, důkazní či jiných procesních povinností, která nesmí být delší než třicet dní. Nařízení jiného soudního roku je také možné v případě, že nelze použít postup dle § 114a odst. 2 písm. a) až c) OSŘ, tak aby bylo možné rozhodnout věc při jediném jednání, na základě § 114a odst. 2 písm. e) OSŘ, který stanoví, že soud činí jiná vhodná opatření, jiný soudní rok zde slouží k objasnění stanovisek stran a během něho neplatí koncentrace, může být také odročen¹⁰⁵.

Má-li dle NCPC soud za to, že věc na základě vyvozených závěrů a vyměňovaných tzv. *pieces* může být souzena, nebo když se žalovaný nedostavil, ačkoli byl dvakrát předvolán, prohlásí vyšetřování za uzavřené a stanoví datum jednání, kde vydá rozhodnutí ve věci. Také může rozhodnout, aby se advokáti před něj dostavili ve stanovený den, aby se naposled poradili o případu, považuje-li to za nezbytné k vyřešení věci. Soudce prohlásí vyšetřování za uzavřené, pokud jsou splněny podmínky pro vydání rozhodnutí ve věci. Následně pošle věc předsedovi, který rozhodne nebo pověří vyšetřujícího soudce,

---

¹⁰³ DRÁPAL, L., BUREŠ, J. a kol. Občanský soudní řád I. § 1 až 200za. Komentář. 1.vydání. Praha: C.H.Beck, 2009 str. 800

¹⁰⁴ rovněž vyjma fikcí doručení do datové schránky zavedené novelou zákona č. 404/2012 Sb.

¹⁰⁵ § 20 odst.1 jednacím řádu pro okresní a krajské soudy 37/1992 Sb.

aby rozhodl sám. Zatímco ve Francii samotnému jednání, nebo-li rokování, předchází fáze vyšetřování u nás jednání předchází příprava. Poté následuje samotné jednání určené k projednání věci samé, ke kterému se účastníci předvolávají tak, aby měli dostatek času k přípravě na jednání zpravidla alespoň deset dní. V souladu se zásadou, že věc má být skončena zpravidla při jediném jednání (§ 114a odst. 1 OSŘ), může být odročeno jen z důležitých důvodů. V případě, že lze předpokládat z důvodu rozsáhlého dokazování, že to přesáhne rámeček jediného dne, může soud nařídít jednání, které bude rozloženo na více pracovních dní a bude se jednat stále o jediné jednání. K této problematice se však vyjadřuje poměrně skepticky JUDr. K. Svoboda, který uvádí že: „ *toto řešení předpokládá, že soudce má k dispozici řadu volných jednacích termínů, k čemuž zpravidla k praxi nedochází, neboť soudce okresního soudu musí skončit několik desítek věcí měsíčně a nemůže si dovolit s jednacími dny plýtvat.*“¹⁰⁶ Jednání řídí předseda senátu či samosoudce, nejprve žalobce přednese obsah žaloby a poté žalovaný sdělí obsah svého vyjádření, přičemž pokud neproběhlo přípravné jednání, je možné, aby obě strany doplnili svá skutková tvrzení či důkazy. V tomto případě soud nejprve posoudí, zda byla zákonem uložená povinnost tvrzení a důkazní splněna a pakliže dojde k opačnému názoru, poučí o tom účastníky a vyzve je k doplnění skutečností dle § 118 odst. 1, 3 OSŘ. Došlo-li ke koncentraci ke skončení přípravného jednání, mohou účastníci uvést jen takové skutečnosti a důkazy na které se vztahují výjimky z koncentrace, tedy ty, jimiž má být zpochybněna věrohodnost provedených důkazních prostředků, které nastaly až po přípravném jednání a které nemohl bez své viny včas účastník uvést, nebo ty, které mohou být uvedeny na základě poučení dle § 118a odst. 2 OSŘ (má-li předseda senátu za to, že věc může dle právní stránky posouzena jinak než dle právního názoru žalobce). Ukáže-li se však v průběhu jednání, že účastník nevyklíčil všechny rozhodné skutečnosti či je uvedl neúplně, nebo že dosud nenavrl důkazy potřebné k prokázání všech svých tvrzení, soud jej vyzve a poučí v čem má tvrzení či dokazování doplnit a o následcích nesplnění této výzvy (§ 118a OSŘ). Tento postup je, stejně jako u předchozího poučení dle § 118 OSŘ, odlišný pro případ zda koncentrace nastala už v přípravném jednání, v tomto případě soud poskytuje poučení dle § 118a OSŘ, jen v případě, že se na ně vztahuje některá z výjimek koncentrace. V druhém případě,

---

¹⁰⁶ SVOBODA, K., Pár poznámek k novému režimu koncentrace civilního sporu, Bulletin Advokacie, č. 11, rok 2009, str. 38

pokud se nekonalo přípravné jednání, soud poskytuje poučení dle § 118a OSŘ v plném rozsahu. Po provedení dokazování soud na závěr jednání poučí účastníky dle § 119a OSŘ a tom, že všechny rozhodné skutečnosti musí uvést a důkazy označit dříve než ve věci vyhlásí rozhodnutí a je jim tím dána poslední možnost ke splnění povinnosti tvrzení a důkazní, pouze ale ty, na které se vztahují výjimky z koncentrace. Absence tohoto poučení ze strany soudu, může mít za následek zrušení jeho rozhodnutí odvolacím soudem. Toto poučení dle § 119a odst. 1 OSŘ se vztahuje ke všem účastníkům řízení, tedy i těm kteří jednání nebyli přítomni, jestliže soud jednal dle § 101 odst. 3 OSŘ.

5.7 Dokazování

Ve Francii mohou účastníci nejen navrhopvat, ale i obstarávat důkazy sami, pokud je to možné. Jestliže jim v tom ale brání nějaká překážka, je možné důkaz zajistit prostřednictvím soudu, za podmínek a předpokladů, o kterých se zmiňuji níže. Zvláštním způsobem dokazování jsou dle mého názoru vyšetřovací opatření, které ve Francii, provádí soud, pokud si důkaz nemůže obstarat účastník sám, nebo v určitých případech z vlastní iniciativy. U nás je úprava dokazování odlišná a to tak, že účastníci jsou pouze povinni označit důkazy k prokázání svých tvrzení, ale sami je již neobstarávají, soud pak rozhodne, které z navržených důkazů provede, vyjma řízení uvedených v § 120 odst. 2 OSŘ, kdy soud provádí dokazování z úřední povinnosti, tzn. je povinen zjistit skutkový stav i pomocí důkazů, jež nebyly účastníky navrhovány. „*Potřebné znalosti soud získává dvojitou cestou: obecné vědomosti, zejména znalost práva, získává mimoprofesionálně studiem a jinou odbornou přípravou. Znalost o konkrétních individuálních okolnostech získává v rámci procesu takzvaným procesním dokazováním.*“¹⁰⁷ Způsob dokazování je v obou úpravách tedy rozlišný především v provádění dokazování, kdy u nás dokazování soud činí při jednání, zatímco ve Francii si jednotlivé důkazy účastníci prostřednictvím advokátů obstarávají sami a pouze, nelze-li tak či považuje-li to soud za nutné, jsou prováděny před soudem či jeho prostřednictvím. V ČR je tady dokazování založeno na zásadě přímosti provádění důkazů, které provádí soud rozhodující ve věci a také je k němu zapotřebí předvolat účastníky a ty, jejichž přítomnost je potřebná (§ 115 odst. 1 OSŘ). Z hlediska rozsahu dokazování soud na začátku řízení vymezí, která tvrzení účastníků

---

¹⁰⁷ WINTEROVÁ, A. a kol. Civilní právo procesní 6. vydání Praha: Nakladatelství Linde, 2011, str. 223

považuje za nesporná (§ 120 odst. 4 OSŘ) a následně určí, co bude předmětem dokazování. Rozdíl mezi oběma úpravami spatřuji mimo jiné také v tom, že v ČR předmět dokazování vymezí právě soud, kdežto ve Francii, záleží především na stranách jaké důkazní prostředky a v jakém rozsahu je budou chtít provést. Dle NCPC pokud soud rozhodující ve věci, bude mít ta to, že věc je dostatečně připravena k rozhodnutí, tuto fázi obstarávání důkazů ukončí a vyzve strany k zaslání závěrečnému písemnému návrhu, popřípadě strany postupují dle předem schváleného plánu. Z tohoto pohledu se zdá být zřejmé, že soud ve Francii není tak zahlcen zabýváním se otázkou, co bude předmětem dokazování, jaké důkazní prostředky připustí a především samotným obstaráváním důkazů. Nicméně i ve Francii soud provádí některé důkazy sám a to buď k návrhu či považuje-li to za nezbytné k vyřešení sporu. Avšak převážně jsou to dle mého názoru účastníci, kdo ve Francii určují rozsah dokazování. Je to dáno nejspíše i tím, že vzhledem k povinnému zastoupení před TGI, se má za to, že advokát jako osoba s právnickým vzděláním povede účastníka ve směru, které mu umožňují zákony a proces tak bude probíhat hospodárně, rychle a řádně. Ve FR proto není tolik zapotřebí účasti soudu a jeho neustálé povinnosti poučovat účastníky, aby jim byl poskytnut rovný přístup k jejich ochraně procesní práv, jako je tomu tak u nás. Ovšem, co je v obou úpravách shodné je to, že dle OSŘ § 123 účastníci se mají právo vyjádřit ke všem návrhům a k důkazům, jež byly provedeny stejně jako v NCPC v čl. 9 – 11 stanoví, že důkaz s kterým by strana nebyla seznámena bez možnosti vyjádřit se jako by ho nebylo. O zásadách týkající se dokazování a s tím spojených rozdílů mezi sporným a nesporným řízením jsem se již zmiňovala v předchozích kapitolách a proto se v této podkapitole zaměřím především na jednotlivé důkazní prostředky a jejich srovnání s francouzskou úpravou.

Obecně se za důkazní prostředky dle § 125 OSŘ považuje vše, co může sloužit k objasnění věci, zejména výslech svědků, znalecký posudek, zprávy a vyjádření orgánů, fyzických a právnických osob, notářské nebo exekutorské zápisy a jiné listiny, ohledání a výslech účastníků. NCPC dokazování věnuje čl. 132-332 a jsou zde upraveny jednotlivé důkazní prostředky a způsob jejich provádění, popřípadě stanovena nepřipustnost v případě nedodržení zákonem stanovených podmínek. Avšak skutečnosti rozhodné pro vyřešení sporu, mohou být dle francouzského práva k žádosti stran, nebo z úřední povinnosti, také předmětem vyšetřovacích opatření. Jedná se o případy, kdy strana neprovádí důkaz

sama, ale za pomoci soudu. Tato opatření mohou být nařízena v každém stádiu sporu do doby, než soudce nashromáždí dostatečně potřebné množství podkladů potřebných pro rozhodnutí. Pokud existuje legitimní důvod pro zachování nebo prokázání skutečností, na nichž může záviset výsledek sporu, mohou být nařízena vyšetřovací opatření na základě žádosti, pokud je prokázán naléhavý právní zájem. Vyšetřovací opatření nemůže být nařízeno, pokud strana, která tvrdí nějakou skutečnost, nemá dostatek důkazů na to, aby jí prokázala sama. Soud omezí výběr na ty, která jsou postačující k vyřešení sporu, musí přitom zachovat efektivitu a hospodárnost. Soud může kombinovat několik vyšetřovacích metod a zároveň může k těm již nařízeným, připojit další, také může rozšířit či zúžit rozsah opatření. Proti rozhodnutí nařizující vyšetřovací opatření nejsou přípustné opravné prostředky, i v případě, že soud odmítl opatření provést. Rozhodnutí o odmítnutí se zasílá nepřítomným účastníkům a těm, kteří byli neúspěšní. Pokud soud vydá rozhodnutí o nařízení opatření, nemůže ho odvolat, jen zúžit, nebo rozšířit jeho předmět. Co se týče české úpravy, pokud soud neshledá důvod k provedení některého důkazu, návrh na jeho provedení zamítne s tím, že se jedná o rozhodnutí procesní povahy, upravující vedení řízení, které není vyhotovováno a není proti němu odvolání přípustné (§202 OSŘ).

Výkon vyšetřovacích opatření se provádí pod dohledem soudce, který ho nařídil, nebo ho provádí sám předseda soudu. Avšak předseda soudu může pověřit jednoho soudce, který bude dohlížet na všechna šetření prováděná znalcem. Pokud se vyšetřovací opatření koná mimo budovu soudu, soudce se může přemístit, aby dohlédl na jeho výkon. Pokud je přemístění obtížné z důvodu vzdálenosti, může požádat jiný soud k jeho provedení. Dle naší úpravy je podobný postup také možný v rámci ohledání na místě dle § 130 OSŘ či dožadáním, kdy požádá jiný než místně příslušný soud k provedení důkazu dle § 39 OSŘ. V případě, kdy bylo nařízeno více vyšetřovacích opatření, provádějí se současně, je-li to možné. Strany a třetí osoby musí spolupracovat při provádění nařízeného opatření, jsou předvolávány doporučeným dopisem, prostřednictvím advokáta, nebo ústně. Účastníci mohou být přítomni provádění opatření, ale není to jejich povinnost, pokud není jejich přítomnost vyžadována. Zástupce strany, která navrhla provedení opatření, se může provádění zúčastnit a klást dotazy. Vyšetřovací opatření prováděná před soudem jsou veřejná. Soudce pověřený výkonem nebo kontrolou, může nařídít i jiné opatření, které umožňuje realizaci toho, co již bylo uloženo, tzn. pokud nelze důkaz provést způsobem, jaký byl navrhován. Potíže týkající se výkonu opatření vyřeší soud ex offio,

na žádost znalce nebo stran a to na místě pokud se vyskytly v průběhu provádění opatření. Při vstupu třetí strany do řízení, musí o tom soudní kancelář neprodleně informovat znalce, nebo soudce pověřeného prováděním opatření, jelikož třetí strana má právo, se k již provedeným opatřením vyjádřit. Proti rozhodnutím o výkonu opatření nejsou přípustné opravné prostředky. Jakmile je vyšetřovací opatření vykonáno, řízení pokračuje z iniciativy soudce, ten může v mezích své kompetence vyslechnout neprodleně strany a rozhodnout o jejich nárocích, pokud má za to, že další dokazování není třeba. Výkon vyšetřovacích opatření je téměř shodný s naším prováděním důkazů upravených v § 122n OSŘ.

Ve Francii strana, která navrhne provedení důkazu, o tom musí bezprostředně vyrozumět protistranu a předat jí procesní spisy, tzv. *pièces*, což chápou jako výsledek provedení dokazování. Pokud předání nebylo provedeno, může být soudce požádán o jeho vydání a v případě potřeby je povinen použít donucující prostředek. Pokud tzv. *pièces* nebyly včas protistraně doručeny, soud odloží tzv. *débats*, neboli jednání. Pokud strana před soudem první instance hodlá předložit důkaz zadržovaný třetí osobou, může požádat soudce, aby nařídil jeho vydání. Pokud soud považuje vydání za potřebné, nařídí vydání pod sankcí. Ten samý postup platí i pro důkazy zadržované protistranou.

Dle francouzského práva soudce sám, aby ověřil sporné skutečnosti, může osobně prověřit strany. Prověřování se koná buď na soudě, nebo jiném místě pokud je přizván znalec. Soudce vyslýchá strany a ostatní osoby, jejichž výslech považuje za nutný k objasnění pravdy, toto prověření se zaznamená do protokolu, který je součástí spisu. Nařídí-li soudce osobní dostavení se stran k soudu, určí místo, den a hodinu. Osobní dostavení může nařídít bez účasti veřejnosti. Strany jsou vyslýchány ve vzájemné přítomnosti, pokud okolnosti nevyžadují, aby byly vyslýchány samostatně. Strany musí být postaveny do konfrontace, pokud o to požádají. Pakliže se dostaví jen jedna ze stran, je prováděn výslech pokud okolnosti vyžadují, aby byl proveden neprodleně, nebo v nepřítomnosti druhé strany. Druhá strana má právo seznámit se s obsahem výslechu. Strany mohou být vyslýchány v přítomnosti znalce nebo konfrontovány se svědky. Strany musí odpovídat na otázky osobně, ústně a dostaví se svými advokáty. Poté co je výslech soudem proveden, může soud, pokud to považuje za nezbytné, nechat zodpovědět otázky položené stranami. O výslechu se provede záznam do protokolu, kde se

uvede prohlášení stran, odmítnutí prohlášení nebo nepřítomnost. Protokol podepisují strany nebo prohlásí, že odmítají podepsat. Pokud nejsou strany fyzicky způsobilé zúčastnit se jednání, soudce se za touto osobou může přemístit a povolat i protistranu. Osoby nezpůsobilé k právním úkonům mohou být vyslechnuty za použití předpisů týkajících se schopnosti výslechu těchto osob a v přítomnosti zákonných zástupců. Soudce může vyvodit závěr z prohlášení stran, z nepřítomnosti nebo z odmítnutí výpovědi. V české právní úpravě je výslech účastníků od prvního ledna 2001 rozlišován na věci nesporné, kde je považován za plnohodnotný důkaz a na věci sporné¹⁰⁸, kdy je k němu přistoupeno dle § 131 OSŘ až ve chvíli, kdy není možné danou skutečnost prokázat jinak a pakliže s výslechem souhlasí, s výjimkou § 120 odst. 2 OSŘ a ve věcech řízení o rozvod a partnerských věcech, kdy souhlas není vyžadován. Jedná se tedy o podpůrný důkazní prostředek, zejména z toho důvodu, že hodnota výpovědi může být zkreslena, jelikož může sledovat osobní zájem účastníka na výsledku sporu. Avšak v případě, že jej soud provede, má stejnou důkazní sílu jako jiné důkazní prostředky. V průběhu se neodlišuje od výslechu svědka.

Ve FR jako svědecký důkaz může být připuštěno také osvědčení, soudce ho může použít k objasnění sporných skutečností. Osvědčení jsou předkládány stranami, nebo na žádost soudce. Osvědčení musí být vyhotoveno osobou způsobilou být vyslechnut jako svědek. Osvědčení musí vyplývat z osobních skutečností vyslychaného, nebo které osobně zjistil. Na osvědčení je třeba uvést jméno, datum narození, bydliště, povolání, jaký vztah má ke straně, musí být podepsaná a datovaná. Svědek musí uvádět pravdivé skutečnosti pod trestní sankcí. Soudce může provést i výslech toho, kdo podal osvědčení. I v české právní úpravě je osvědčení možné, avšak ve vztahu k zásadě ústnosti, nemá takovou váhu jako svědecká výpověď, to znamená, že v případě, kdy lze toto osvědčení nahradit výslechem svědka, soud je povinen ho předvolat.

Mezi další svědecké důkazy ve FR patří vyšetřování. Soudce, který vyšetřování provádí, může ex offo, nebo na žádost stran předvolat, nebo vyslechnout každou osobu, jejíž výpověď považuje za nutnou pro prokázání pravdy. Každý může být vyslechnut jako svědek s výjimkou osob omezených či zbavených způsobilosti k právním úkonům. Osoby, které nemohou svědčit, mohou být přesto vyslechnuti bez složení přísahy. Přesto potomci nemohou být vyslycháni o návrzích podaných manžely na podporu žádosti

---

¹⁰⁸ WINTEROVÁ, A. a kol. Civilní právo procesní 6. vydání Praha: Nakladatelství Linde, 2011, str. 246

o rozvod. Každý je povinen vypovídat, svědectví lze odepřít ze zákonných důvodů, odmítnout tedy mohou rodiče, příbuzní v linii přímé, manžel i rozvedený. Svědci, kteří se nedostaví, mohou být na jejich náklady předvedeni, pokud to soudce považuje za nutné. Nedostavivší se a ti, co odmítli vypovídat bez zákonného důvodu, nebo odmítli složit přísahu, mohou být odsouzeni k pokutě do výše 3.000 EUR, která jim může být prominuta, pokud se dodatečně omluví a prokáží, že se nemohli ve stanoveném termínu dostavit. Soudce vyslýchá svědky podle své úvahy odděleně a v pořadí v jakém určí. Výjimečně může soud, vyžadují-li to okolnosti, vyzvat stranu, aby se při provádění výslechu vzdálila, za podmínky práva být seznámena s obsahem výslechu. V případě provádění výslechu na místě je nutná přítomnost zástupců všech stran. Svědci uvádí jména, datum narození, bydliště, povolání a poměr k účastníkům. Osoby, které jsou vyslýchány, jsou povinny vypovídat pravdivě, při tom musejí být poučeni o následcích křivé výpovědi, s výjimkou těch kteří, jsou vyslýcháni bez přísahy, ti jsou informováni pouze o povinnosti vypovídat pravdu. Soudce může vyslýchat nebo se dotazovat na všechny skutečnosti, jejichž dokazování je zákonem dovolené, i když nebyly označeny v rozhodnutí nařizujícím výslech. Strany nesmí přerušit výslech svědků, ani je interpelovat, ovlivnit, nebo je přímo kontaktovat. Soudce, považuje-li to za nutné, může klást otázky, které mu strany předložily po výslechu. Soudce může svědky konfrontovat se stranami, nebo je vyslechnout za přítomnosti znalce. Dokud svědci nebudou mít povolení nebo nařízeno vzdálit se po podání výpovědi, zůstávají k dispozici až do skončení výslechů, až do této chvíle mohou přinášet dodatky k svědectví. Výpověď se zaznamenává do protokolu, ten musí označovat přítomnost a nepřítomnost stran, jméno, bydliště a povolání svědků pod přísahou a prohlášení týkající se jejich poměru k účastníkům. Každý vyslechnutý musí protokol po přečtení podepsat, popřípadě uvést co v zápise chybí, nebo že ho odmítá podepsat. Soudce může do protokolu poznamenat své konstatování o chování svědka během výpovědi. Do protokolu jsou rovněž zaznamenány připomínky účastníků. Strana, která požádala o provedení výslechu, je povinna uvést skutečnosti, které chce prokázat, musí také uvést jména a bydliště svědků. Pokud strany nemohou ihned označit osoby, které mají být vyslechnuty, soud může přesto k výslechu udělit souhlas s tím, že je účastníci k soudu přivedou, nebo později údaje o svědkovi doplní na sekretariát soudu. Tento postup platí i v případě, že soud nařizuje výslech z vlastní iniciativy. Svědci jsou

předvolávání k výslechu alespoň osm dní předem, předvolání obsahuje označení stran a poučení o následcích nedostavení se. V ČR zákon vychází z obecné povinnosti svědčit a každý kdo je soudem předvolán, je povinen dostavit se ve stanovený den a hodinu. Splnění této povinnosti je možné vynucovat prostřednictvím pořádkové pokuty dle § 53 OSŘ či předvedením dle § 52 OSŘ. „*Svědka pro svůj přímý vjem osobou nezastupitelnou a jeho povinnost svědčit není limitována ani věkem, ani případným omezením či zbavením způsobilosti k právním úkonům.*“¹⁰⁹ Svědka je třeba poučit, o následcích nepravdivé výpovědi, ale také o právu odepřít výpověď ze zákonem stanovených důvodů. Soudce, který výslech provádí, musí mít vyjasněn předmět výslechu a proto účastník, který výslech navrhl, musí specifikovat, co má být výslechem dokázáno. Samotný průběh probíhá tak, že je nejprve zjištěna jeho totožnost, vztah k účastníkovi jakož i okolnosti, které by mohly mít vliv na věrohodnost výpovědi. Svědek nejprve souvisle vypoví co je mu známo o předmětu výslechu a v druhé fázi výslechu, tedy po skončení jeho výpovědi, lze klást svědkovi otázky, přičemž soud může nevhodné otázky nepřipustit. I v ČR stejně jako dle francouzské úpravy soud je oprávněn věrohodnost výpovědi svědka hodnotit s přihlédnutím ke způsobu jakým sděluje soudu zjišťované skutečnosti a k jeho chování při výpovědi, což je v souladu se zásadou přímosti občanského soudního řízení¹¹⁰.

Ve Francii stejně jako u nás, soudce může přizvat znalce dle svého výběru. Znalec činí úkol svěřený soudem osobně. Znalec může být odmítnut ze stejných důvodů jako soudce, tedy z hlediska námitek podjatosti, ale jen před zahájením plnění úkolu. Zároveň pokud se znalec považuje za podjatého, je povinen to oznámit. Soudce může znalce odvolat na žádost nebo ex offio pokud neplní své povinnosti. Znalec je povinen plnit zadání svědomitě, objektivně, nestranně. Znaleckou zprávu podává v bodech, odpovídá jen na otázky položené bez právního názoru, musí dodržet uložené lhůty, nemůže konzultovat provádění úkolu se stranami a platí pro něj povinnost mlčenlivosti o skutečnostech, které se dozvěděl v souvislosti s prováděním úkolu. Soudce není vázán skutkovými zjištěními a závěry znalce. Téměř shodně je upraveno i dokazování znalcem v českém právu (§ 127 OSŘ). Soud ho provede v tom případě, kde posouzení skutkového stavu je závislé na zodpovězení odborných otázek, k jejichž zodpovězení není soud oprávněn. Soud

---

¹⁰⁹ Komentář ASPI k § 126 odst. 1 OSŘ stav k 20.2. 2013

¹¹⁰ rozhodnutí NS ČR 22 Cdo 1033/2005

vybírání příslušného znalce ze seznamu vedeného u Ministerstva spravedlnosti a v případě, že věc je zvláště složitá, lze požádat o posudek i vědecký ústav či instituci. Znalecký posudek se skládá ze tří částí, nálezů kde jsou popsány skutečnosti, zkoumané znalcem, posudku, který obsahuje znalecké závěry a nakonec ze znalecké doložky. § 127 odst. 2 OSŘ umožňuje, aby znalecký posudek byl přezkoumán revizním znaleckým posudkem v případě, kdy je zde více posudků, které si odporují¹¹¹. Dle § 127a OSŘ je možné v případě, kdy účastník předloží znalecký posudek, který má všechny zákonem požadované a obsahuje doložku znalce o tom, že si je vědom následků vědomě nepravdivého znaleckého posudku, aby soud přistupoval k tomuto stejně jako by ho zadával sám. „*Aby soud mohl znalecký posudek objektivně hodnotit, nesmí se znalec ve svém posudku omezit na podání odborného závěru, nýbrž z jeho posudku musí mít soud možnost seznat, z kterých zjištění v posudku znalec vychází, jakou cestou k těmto zjištěním dospěl na základě jakých úvah došel ke svému závěru. Závěry znaleckého posudku přitom nelze bez dalšího přebírat, ale je třeba v případě potřeby je ověřovat i jinými důkazy, a to zejména tehdy, jestliže mohou být pochybnosti o správnosti závěrů znaleckého posudku. Tak je tomu například tehdy, připouští-li posudek možnost zpřesnění jím uváděných údajů, avšak k tomuto zpřesnění již znalec nepřikročí. Také může dojít k situaci, kdy jednotlivé dílčí závěry si ve svém souhrnu do určité míry odporují, nebo vycházejí ze zjištění, které neodpovídá znalcem popisovanému jevu, resp. souhrnu skutečností, k nimž měl znalec přihlížet.*“¹¹² Je nutné od znaleckého posudku odlišit potvrzení a odborné vyjádření, o kterém se zákon zmiňuje také v § 127 odst. 1 OSŘ, které jsou však na rozdíl od znaleckého posudku, listinným důkazem. Jedná se například o lékařskou či policejní zprávu.

Dalšími důkazními prostředky dle NCPC jsou listinné důkazy. Pokud účastníci namítají platnost listinných důkazů, mohou dát žalobu na určení platnosti před TGI nebo v určitých případech před *cour d'appel*. Pokud strana namítá platnost listiny, která je předložena, soudce ji v tomto směru ověří. Jestliže je namítána platnost jen určitých bodů, může být rozhodnuto o zbylé části. Co se týče podpisu na namítané listině, soudce ověří, zda jsou splněny podmínky dle *Code Civile*. K tomu si může vyžádat důkazy, jako například požádat účastníky, aby před ním pořídili srovnávací vzorek písma.

---

¹¹¹ DRÁPAL, L., BUREŠ, J. a kol. Občanský soudní řád I. § 1 až 200za. Komentář. 1. vydání. Praha: C.H.Beck, 2009 str. 894

¹¹² rozhodnutí NS ČR 30 Cdo 1924/2010

V případě, že tento postup není již možný, může nařídit vydání srovnávacího materiálu a to i od třetích osob. Je-li je to nutné, soudce nařídí osobní dostavení se stran, jejich zástupců, nebo toho kdo listinu podepsal. Také mohou být vyslechnuty osoby, které byly přítomny podpisu listiny. Pokud pravost namítá ten, kdo listinu podepsal, hrozí mu pokuta až 3.000 EUR v případě, že se ukáže jeho podpis pravým. Stejně se postupuje, i pakliže je namítána platnost nejen podpisu, ale listiny jako celku. Listinné důkazy jsou v OSŘ upraveny v § 129 a provádí se tak, že je sdělen jejich obsah tzn., že soud přečte nebo sdělí obsah listiny nebo její části, přičemž rozhodujícím pro úvahu soudu o způsobu provedení, bude především povaha námitek účastníků. To znamená, že vyžadují-li to okolnosti, je třeba listinu také předložit druhému účastníkovi, aby ten se mohl vyjádřit k její pravosti. Zde je vhodné poukázat na fakt, že listiny se dělí na veřejné a soukromé, přičemž u veřejných platí presumpce správnosti dle § 134 OSŘ. To znamená, že zatímco u soukromé listiny je postačující pouhé popření pravosti, k tomu, aby účastník, který předložil tento důkaz, musel prokázat její pravost, u veřejné listiny je důkazní břemeno stíháno toho, který pravost popírá.

Ve Francii existuje pro nás zcela neznámý institut soudní přísahy. Složit přísahu může být požadováno stranou, nebo soudem ex offio. V obou případech je třeba stanovit, skutečnosti, na kterých je přísaha postavena. Osoby skládající přísahu, se zaváží o stanovených skutečnostech vypovídat pravdu. Soudce schválí takovou přísahu, která je přijatelná a obsahuje patřičné náležitosti. Jakmile strana složí přísahu, je jí vázána a vystavuje se nebezpečí trestní sankce. Podle českého práva, svědci ani účastníci, kteří v řízení vypovídají, jsou pouze poučeni o povinnosti vypovídat pravdu, nic nezamlčovat, odepřít jen ze zákonných důvodů. Sankce za křivou výpověď podle trestního práva, pak hrozí pouze svědkům a nikoli účastníkům.

V následujícím odstavci je popsáno, jakým způsobem se ve Francii postupuje při výslechu nezletilého v případě, že u soudu probíhá řízení, které směřuje k vydání rozhodnutí, které by se mohlo nějakým způsobem dotknout. Osoby požívající rodičovská práva, poručník a osoba nebo zařízení, jemuž byl nezletilý svěřen a byl výkonem těchto práv pověřen, informuje nezletilého podle míry jeho rozumových schopností o možnosti být vyslechnut ve všech řízeních, která se ho týkají. Žádost o výslech je předložena soudu nezletilým nebo stranami. O výslech je možné požádat ve všech stádiích řízení a v prvním stádiu před odvolacím soudem. Pokud žádost podává nezletilý,

odmítnutí nemůže být založeno jen na nedostatku schopnosti vnímat význam výsledku, nebo že se ho věc netýká. V případě, že žádost podává strana, může být odmítnuta, nepovažuje-li soud výsledek za nutný, či za protichůdný se zájmy nezletilého. Nezletilý i strany jsou informovány o odmítnutí a důvody odmítnutí jsou zformovány i v rozhodnutí o věci samé. Nezletilý je informován o svých právech, zejména být vyslechnut sám nebo s advokátem nebo osobou dle jeho výběru. Požádá-li nezletilý o výsledek za přítomnosti advokáta a nevybere-li si ho sám, požádá soud o jeho přidělení předsedu advokátní komory. Domnívá-li se soud, že zájem dítěte mu to přikazuje, určí pro výsledek osobu nestrannou, která působí v oboru sociálním, psychologickém či lékařsko-psychologickém.

V OSŘ není výsledek nezletilého specificky upraven. Je pouze stanoveno, že v řízení musí být zastoupen zákonným zástupcem. Postavení nezletilého v jednotlivých řízeních je upraveno zákonem o rodině, kde je stanoveno v § 31 odst. 3 že, dítě, které je schopno s ohledem na stupeň svého vývoje vytvořit si vlastní názor a posoudit dosah opatření, které se ho týkají, má právo obdržet potřebné informace a svobodně se vyjadřovat ke všem rozhodnutím rodičů, týkajících se podstatných náležitostí jeho osoby a být slyšeno v každém řízení, v němž se o takových záležitostech rozhoduje.

6 Ukončení řízení

6.1 Způsoby ukončení řízení jinak, než rozhodnutím ve věci

Řízení může ve FR končit několika způsoby a to, smírem, v případě nepostupitelných nároků smrtí jedné strany, uznáním žaloby, zpětvzetím žaloby nebo opravného prostředku, prohlášením předvolání k soudu za neúčinné v případech a za podmínek vymezených zákonem, nebo promlčením procesního úkonu. Ukončení řízení je konstatováno rozhodnutím soudu. V případě, že řízení bylo ukončeno z důvodu promlčení procesního úkonu, zpětvzetím žaloby nebo pokud bylo předvolání neúčinné, nic nebrání tomu, aby bylo zahájeno nové řízení, pokud už nebylo ukončeno jinak.

Řízení je ve FR promlčeno, pokud jsou strany nečinné z hlediska vedení procesu po dobu dvou let. Námitku promlčení může navrhnout kterákoli ze stran, po uplynutí lhůty. K promlčení se nepřihlíží ex offo. Pokud nejsou promlčené nároky z hlediska hmotného práva, může být v případě prohlášení promlčení podána nová žaloba. Je-li řízení přerušeno,

promlčecí lhůta neběží. V případě odročení za účelem vyhlášení rozhodnutí, lhůta běží, s výjimkou toho, kdy je datum jednání závislé na události, která má nastat nebo je stanovena určitá lhůta k provedení procesního úkonu.

V českém právu podobná úprava neexistuje, není možné, aby řízení zaniklo promlčením procesního úkonu. Jediná situace, která by se dala přirovnat k tomuto postupu, nastává při přerušení řízení dle § 110 OSŘ, kdy nečinnost jakékoli ze stran účastníků sporu po dobu jednoho roku znamená zastavení řízení ze strany soudu. To v praxi znamená, že je-li takto k návrhu stran řízení přerušeno a nepodá-li jedna ze stran návrh na pokračování řízení, do jednoho roku, řízení je zastaveno. I zde je možnost podat novou žalobu, je-li to možné z hlediska hmotněprávního.

Ve Francii žalobce může ve všech případech vzít žalobu zpět až do skončení řízení. Zpětvzetí není účinné, nesouhlasí-li s ním žalovaný. Nicméně akceptace není nutná, pokud žalovaný nepředložil žádnou obranu ve věci samé nebo předložil návrh na odmítnutí žaloby. Odmítá-li žalovaný zpětvzetí bez legitimního důvodu, soud prohlásí zpětvzetí za účinné. Zpětvzetí nemá za následek vzdání se nároku na žalobu. Je také možné zpětvzetí odvolání ve všech případech, kdy zákon nestanoví jinak. Zpětvzetí odvolání je nepřipustné pokud ho podala i druhá strana.

V ČR může žalobce vzít žalobu zpět kdykoli v průběhu řízení i po vydání rozsudku, ale pouze do nabytí právní moci. Je podmíněné souhlasem žalovaného s výjimkou případů, kdy se jedná o rozvod, neplatnost, neexistenci manželství (partnerství) a případů, kdy dojde ke zpětvzetí dříve, než začalo jednání ve věci. Soud může prohlásit zpětvzetí návrhu za neúčinné, nesouhlasí-li s ním z vážných důvodů ostatní účastníci. I u nás je možné zpětvzetí odvolání do té doby, než o něm bylo rozhodnuto.

6.2 Tzv. débats neboli rokování předcházející rozhodnutí ve FR

Soud ve FR rozhoduje ve složení dle zákona o organizaci justice. Pokud má strana námitky ke složení soudu musí je vznést do zahájení rokování, nebo ihned poté co nesrovnalosti byly odhaleny. Přítomnost státního zástupce je nutná, jen když to vyplývá ze zákona nebo když reprezentuje druhou stranu. V ostatních případech se státní zástupce může vyjádřit k věci písemně a má možnost posledního slova. Ve Francii je možné, aby řízení probíhalo buď formou komunikace mezi advokáty, s tím, že soud provádí důkazy jen, nemohou-li si je strany zajistit sami a v tomto případě,

tedy není vyžadováno, aby byly konány tzv. *débats* v jejich přítomnosti a pak lze vydat kontradiktorní rozhodnutí na základě důkazů, které strany soudu předložily.

Tzv. *débats* se konají ve stanovený den a hodinu v předem určené místnosti. Rokování je veřejné s výjimkou případů, kdy zákon stanoví, aby se konalo s vyloučením veřejnosti. Soud může rozhodnout, že rokování bude neveřejné, pokud bylo ohroženo právo na ochranu soukromí, nebo pokud o to strany požádají, nebo je-li ohrožen klidný průběh jednání. Ve věcech nesporných je rokování neveřejné. Soud zajišťuje pořádek a klid a všechna jeho opatření učinění v rámci rokování jsou ihned vykonatelná. Osoby přítomné musí zachovávat důstojný respekt, nesmí mluvit bez vyzvání, ty kdo toto porušují, může soud z jednání vykázat a může proti nim být vedeno trestní nebo disciplinární řízení. I v případě, kdy je povinné zastoupení, soud má možnost odejmout zástupci slovo, pokud nediskutují vhodným způsobem. Rokování řídí soud, který uděluje slovo, vyzívá účastníky k předložení návrhů a poté, co považuje věc za dostatečně objasněnou, ukončí návrhy a poznatky prezentované stranami. Považuje-li soud přítomnost stran za nezbytnou k objasnění určitých skutečností, pozve je k podání vysvětlení.

Strany předkládají své požadavky a prostředky na jejich podporu ústně, jsou zapisovány do spisu nebo zaznamenány na diktafon. Stejně tak mají možnost toto předložit písemně bez účasti na jednání, pokud soud nepovažuje za nutnou jejich přítomnost na jednání, v tomto případě je vydáváno kontradiktorní rozhodnutí. Není-li možné vydat rozhodnutí při prvním tzv. *débats*, soud odročí rokování za účelem prokázání dalších skutečností. V tomto případě se souhlasem stran stanoví podmínky komunikace o jejich nárocích, prostředcích a tzv. *pièces*. Při nedodržování stanovených podmínek, soud může strany předvolat k jednání. Soud může také strany předvolat kdykoli je to nutné k vysvětlení věci nezbytných pro vyřešení sporu nebo může strany vyzvat k odstranění nedostatků a poskytnout jim k tomu lhůtu.

Před tím než je vydáno rozhodnutí, náleží soudcům, před nimiž byla věc projednávána, aby se o ní poradili. Porada tzv. *délibéré* je tajná a rozhodnutí je přijato většinou hlasů.

V ČR je tento postup, kdy by se rozhodovalo jen na základě účastníky předložených listinných důkazů a účastníci by se práva účasti na jednání vzdali, možný dle § 115a OSŘ, vyjma nesporných řízení. Skutkový musí být vylíčen úplně a musí být podpořen listinnými

důkazy, většinou se jedná o skutkově jednoduché žaloby. Soud v tomto případě tedy nařídí jednání rovnou za účelem vyhlášení rozsudku.

6.3 Vydání rozhodnutí

Nemůže-li být ve FR rozsudek vyhlášen ihned, je vyhlášení odročeno a zároveň určeno datum. Bylo-li jednání odročeno, je tomu tak za účelem doplnění skutečností a důkazů rozhodných pro spor. V tomto případě je stanovena lhůta. Po jejím uplynutí, řízení pokračuje buď z iniciativy stran, nebo z popudu soudce, popřípadě může soud poskytnout novou lhůtu. Soud může také dle okolností lhůtu zkrátit, nebo odvolat odročení. Rozhodnutí o odročení, které musí být odůvodněno, může být napadeno opravným prostředkem, je-li to odůvodněno vážným a legitimním důvodem. Ve Francii je také možné vnesení rozsudku prostřednictvím soudní kanceláře.

V naší úpravě je odročení také možné, avšak není zde opravný prostředek přípustný. Zejména poslední velká novela z roku 2009 se odročením zabývá, v tom smyslu, aby řízení bylo skončeno zpravidla při prvním jednání. Rozdíl od naší právní úpravy je především v tom, že náš právní řád umožňuje uvádět všechny podstatné skutečnosti a důkazy jen do skončení přípravného nebo prvního jednání, s výjimkou skutečností a důkazů, kterými má být zpochybněna věrohodnost již provedených důkazů, nebo které nastaly až po přípravném jednání, nebo které nemohl účastník včas bez své vinny uvést, nebo ty které účastníci uvedly k výzvě soudu dle § 118a odst. 2 OSŘ, tzn. jsou-li při prvním jednání strany poučeny dle ustanovení § 118a OSŘ k doplnění skutkových tvrzení a je jim poskytnuta lhůta k jejich doplnění.

Ve FR jsou rozhodnutí ve sporných věcech vyhlášována veřejně a naopak je tomu u nesporných věcí, kdy jsou rozhodnutí vyhlášována neveřejně, pokud zákon nestanoví jinak. Rozsudek vyhlašuje soudce, který byl přítomen předcházející poradě. Rozsudek je vyhlášován jménem francouzského lidu a obsahuje následující náležitosti: vyplývající soudní pravomoc, jména soudců přítomných na poradě, jméno státního zástupce pokud byl přítomen, jméno soudního tajemníka, jména účastníků a jejich bydliště (popř. sídlo společnosti), v případě zastoupení stran jména zástupců, u nesporných věcí jména osob, kterým musí být rozhodnutí úředně oznámeno a datum. Rozsudek musí obsahovat nároky stran a prostředky k jejich dosažení, dále jakých právních předpisů se dovolávají a odůvodnění rozhodnutí. Rozsudek musí být podepsán předsedou (popř. jedním ze soudců

senátu) a tajemníkem. Výklad rozsudku, není-li napaden odvoláním, přísluší soudci, který jej vydal. Žádost o výklad podává jedna ze stran nebo obě společně. Omyly a opomenutí, které by mohly ovlivnit rozhodnutí, mohou být opraveny i po právní moci (formou kasační stížnosti) a to soudem, který rozhodnutí vydal a to na žádost nebo ex offo. Opravné rozhodnutí je vydáno okamžitě a na náklady soudu. Opomněl-li soud rozhodnout o některé části žaloby, může doplnit své rozhodnutí, aniž by bral v potaz rozhodnutí o ostatních bodech, pokud ty nesouvisí s částí, o které opomněl rozhodnout. Žádost o doplnění musí být podána do jednoho roku od právní moci rozhodnutí.

Úprava náležitostí rozhodnutí v OSŘ se liší dle formy rozhodnutí, pokud zákon nestanoví jinak, rozhoduje soud ve věci samé rozsudkem. Podmínky vyhlášení se liší od francouzského práva tím, že rozsudek je vyhlášen veřejně vždy bez ohledu na typ řízení. Formální a obsahové náležitosti rozsudku jsou v zásadě stejné. Co se týče výkladu rozhodnutí u nás, neexistuje možnost, aby strany podaly žádost o výklad rozhodnutí jako je tomu ve Francii. Soud u nás podává pouze v rámci odůvodnění výklad právních předpisů, o které své rozhodnutí opřel.

6.4 Rozhodnutí v nepřítomnosti jedné ze stran a jiná rozhodnutí

Ve francouzském právu existuje několik typů kontradiktorních rozhodnutí, jednak je možné, pokud je vydáváno v nepřítomnosti jedné ze stran, pokud ta neplní procesní úkony, ale je možné i v případě, že obě strany, zastoupené advokáty mezi sebou komunikují prostřednictvím tzv. *pièces* a jejich přítomnost před soudem není nutná.

V českém právu připadá v úvahu rozsudek pro uznání a rozsudek pro zmeškání. Rozsudek pro uznání se vydává v případě, že žalovaný nárok uzná. Jinou možností je, vyzve-li soud žalovaného k písemnému vyjádření k žalobě dle § 114b OSŘ a v případě, že nárok neuznává, aby ve stanovené lhůtě uvedl rozhodné skutečnosti, na kterých staví svou obranu a označil důkazy k jejímu prokázání, v případě že se ve stanovené lhůtě nevyjádří, soud vydá rozsudek pro uznání. *„Je-li žalobou uplatněno více nároků a neumožňují-li skutková tvrzení v žalobě učinit závěr, že z nich vyplývají všechny nároky, nelze platebním rozkazem rozhodnout pouze o některých a nelze proto ani vydat kvalifikovanou výzvu s platebním rozkazem spojenou. Lze však, umožňuje-li to povaha věci nebo okolnosti případu, těch nárocích, které jsou projednatelné samostatně, vydat*

kvalifikovanou výzvu k vyjádření samostatně. O těchto nárocích pak může nastat fikce uznání ve smyslu § 114b odst. 5 OSŘ, ale vůči každému samostatně a také soud posuzuje

*i předpoklady pro vydání rozsudku pro uznání dle § 153a odst. 3 OSŘ vůči každému samostatně.*¹¹³ Dle judikatury je rozhodujícím kritériem, aby žalovaný zabránil vydání rozsudku pro uznání to: „*jestliže z jeho včasného písemného vyjádření vyplývá, že nárok uplatnění žalobou, zcela neuznává a v jeho vyjádření alespoň v hrubých základních rysech vylíčí rozhodující skutečnosti, na nichž staví svou obranu, vyjádření avšak nesmí být obecné a vágní a tak tedy pouhý nesouhlas s žalobou nelze pokládat za kvalifikované vyjádření.*“¹¹⁴ Tento případ se podobá jednomu z typů francouzského kontradiktorního rozhodnutí, kdy jedna ze stran neplní procesní úkony ve stanovených lhůtách. Pokud jedna ze stran neplní ve stanovené lhůtě procesní úkony, může soud vydat rozhodnutí, v tomto případě může žalovaný namítat neúčinnost předvolání. Pokud žádná ze stran neplní procesní úkony ve stanovené lhůtě, soud ex offo prohlásí právní věc za nezpůsobilou opravných prostředků, po poslední výstraze adresované účastníkům a jejich zástupcům.

Další případ v ČR, který se podobá kontradiktornímu rozsudku, je v případě nařízeného přípravného jednání, ke kterému se nedostaví řádně a v zákonné lhůtě předvolaný žalobce bez omluvy. Za této situace soud řízení zastaví, byl-li o následcích žalobce poučen v předvolání, na rozdíl od Francie, kde soud vydá kontradiktorní rozsudek, na základě důkazů předložených žalovaným.

Ve FR rozhodnutí v nepřítomnosti jedné ze stran lze vydat pouze za předpokladu, že se jedná o sporné řízení. Nedostaví-li si bez zákonného důvodu žalobce k soudu, může žalovaný navrhnout rozhodnutí ve věci samé s výjimkou, kdy soud odročí jednání na později, nebo když prohlásí ex offo za neúčinné předvolání. Žalovaný, který se nedostavil, může z iniciativy žalobce nebo ex offo, být znovu předvolán k jednání, nebylo-li mu předvolání doručeno osobně. Předvolání k dalšímu jednání musí splňovat zákonnou formu. Pokud první předvolání bylo doručováno prostřednictvím sekretariátu soudu, může soud nařídít doručení soudním vykonavatelem. Nové předvolání musí upozornit na následky nedostavení se. Nedostaví-li se žalovaný, je podroben rozhodnutí ve věci samé. Nicméně soud žalobě nevyhoví, není-li opodstatněná. Při nedostavení se

---

¹¹³ rozhodnutí NS ČR 23 Cdo 4311/2011

¹¹⁴ rozhodnutí NS ČR 28 Cdo 604/2010

žalovaného je vydán rozsudek pro zmeškání. V každém případě soud nemůže vydat rozhodnutí před uplynutím nejdelší možné lhůty určené k dostavení se na první nebo druhé předvolání. V ČR toto platí obdobně, pro vydání rozsudku pro zmeškání dle § 153b OSŘ, v případě, kdy se žalovaný nedostaví k jednání, ačkoli byl včas a řádně obeslán a o následcích nedostavení se byl poučen, žalobce vydání rozsudku pro zmeškání navrhl a také stejně jako ve FR je tento postup možný jen ve sporných řízeních a není-li žaloba zjevně neopodstatněná.

Ostatní rozhodnutí

Ve Francii se jedná o rozhodnutí, která jsou omezená ve svém výroku a jsou jimi nařizována zajišťovací opatření nebo mají dočasný charakter. Nejedná se tedy u nich o překážku *res iudicata*, nicméně soud nemůže vzít rozhodnutí zpět. Následující dvě nařízení se vydávají v rámci zajišťovacích opatření. Pravomoc ohledně nařizování těchto dvou typů opatření náleží předsedovi soudu. Předseda TGI však může všechny nebo jen některé své pravomoci včetně těchto delegovat na jiné soudce, stejně jako předseda senátu může delegovat ty své na soudce z jeho senátu.

La procédure de référé dovoluje žadateli (nemusí být zastoupen advokátem, ale je to časté) v případě nouze, pokud má neodkladnou záležitost, obdržet od předsedy soudu rychlé rozhodnutí, jehož výkon bude následovat neprodleně a nebude odložený. V rámci tohoto rozhodnutí může soudce přijmout zajišťovací opatření nebo provést opatření k uvedení do původního stavu, je-li třeba zabránit hrozící škodě, nebo zastavit zjevné protiprávní jednání. Soudce může také souhlasit s náhradou oprávněnému, jestliže povinnost není sporná s ohledem na další pokračující řízení. Výkon tohoto opatření se odvíjí velmi rychle. Na příští jednání, kde je rozhodováno o merituu, se předvolává v rozmezí tří až šesti týdnů, ale může se také v případech zvláštní naléhavosti předvolat z hodiny na hodinu. Usnesení o provedení výkonu rozhodnutí může povinný obdržet ve stejné minutě jako usnesení o nařízení výkonu. Mluví se o exekuci na minutu. Soudce také může povinného odsoudit k peněžitému trestu pro případ, kdy jeho rozhodnutí nebude respektováno – *l'astreinte*. Rozhodnutí má provizorní charakter a nezavazuje soudce, který bude dále ve věci rozhodovat. Tento postup není možný u všech typů řízení, zákonem jsou vymezeny tři situace, kdy se tento postup připouští a to pokud je prokázán naléhavý právní zájem, pokud je zřejmá hrozící škoda nebo pokud je zjevné porušení zákona. Zároveň je tento postup možný pokud si ho strany sjednaly ve smlouvě.

Tento institut zná i český právní řád ve formě předběžného opatření upraveného v § 74n OSŘ, jehož smyslem je zatímní úprava poměru účastníků nebo obava v případě ohrožení výkonu soudního rozhodnutí před zahájením řízení ve věci samé. Naříditi *ordonnances de référé* je možné v urgentních případech, na žádost odůvodněnou existencí sporu. Předseda může i v případě existence jedné vážné námitky naříditi toto opatření, aby zabránil hrozící škodě nebo zjevně protiprávnímu jednání. Je zde také možnost tímto opatřením naříditi plnění závazku, který není vážně zpochybněn a to buď ve formě peněžité úhrady věřiteli, nebo naříditi plnění závazku, pokud spočívá v jednání povinné strany. Na žádost strany, která musí být odůvodnit její naléhavost, předseda stanoví datum pro rozhodnutí ve věci samé. Tzv. *ordonnance de référé*, je provizorním rozhodnutím a soud jím nařizuje nezbytná opatření, vykonatelná neprodleně. Žádost je obvykle podávána ve dnech a hodinách, které jsou určeny pro tento typ řízení, ale vyžadují-li to okolnosti případu, lze i v jiných dnech. Rozhodnutí nelze vzít zpět, lze ho jen měnit jiným, změnilo-li se okolnosti. Rozhodnutí je předběžně vykonatelné, nestanoví-li zákon jinak, lze se odvolat do patnácti dnů. Jedná se o opatření, které je podobné českému zajištění důkazu.

La procédure d'ordonnance sur requête je druhým typem opatření, kdy žadatel aniž by vyrozuměl protistranu, požádá předsedu o vydání usnesení předběžného opatření. Žádost, která se předkládá prostřednictvím právního zástupce, musí být předložena ve dvou vyhotoveních a musí být odůvodněna. Musí z ní jasně vyplývat důkazy, které svědčí ve prospěch žadatele a naléhavý právní zájem, dále popsán skutkový stav a důvody, svědčící pro vydání opatření. Toto opatření se užívá s cílem zachovat důležité informace, důkazy nebo prostředky, u nichž je velká šance, že pokud by o opatření protistrana věděla, nezůstaly by zachovány. Pokud by protistrana byla vyrozuměna, opatření ztratí svůj smysl, vzhledem k tomu, že účelem je využít momentu překvapení protistrany. Pokud by žádosti o vydání opatření nebylo vyhověno, je možné do patnácti dnů podat odvolání. V české úpravě je podobný institut nazývaný se zajištění důkazu upravený §78 OSŘ, kdy je před zahájením řízení ve věci samé možno na návrh zajistit důkaz, je-li obava, že později jej nebude možno provést vůbec nebo jen s velkými obtížemi. Navíc důkaz může být také zajištěn pomocí notářského nebo exekutorského zápisu o skutkovém ději, nebo skutkovém stavu, jestliže se skutkový děj udál v přítomnosti notáře nebo soudního exekutora, nebo jestliže notář nebo soudní exekutor osvědčil stav

věci (§78a OSŘ). Tzv. *ordonnance sur requête*, je prozatímním rozhodnutím vydaným v případě, že žadatel prokázal oprávněnost jeho vydání. Žádost o vydání se předkládá ve dvou vyhotoveních spolu s jejím odůvodněním a také je nutné připojit důkazy. Rozhodnutí musí být odůvodněné, je ihned vykonatelné a kopie žádosti i rozhodnutí jsou uchována na sekretariátu soudu. Pokud by nebylo žádosti vyhověno, může se žadatel odvolat do patnácti dnů.

Co se týče dalších typů rozhodnutí, které jsou používána v českém právu, jsou jimi: usnesení, platební rozkaz, směnečný a šekový platební rozkaz, elektronický platební rozkaz a evropský platební rozkaz. Není-li zákonem stanoveno jinak, soud rozhoduje ve věci samé rozsudkem. Usnesení soudu jsou většinou procesní povahy, nicméně jsou možná i usnesení, která rozhodují ve věci a to například v dědických věcech. Výše zmíněné typy platebních rozkazů jsou vydávány ve zkráceném řízení, kdy soud neprovádí dokazování a jsou tedy vydávány jen na základě údajů poskytnutých žalobcem. Avšak je zde dána možnost žalovanému, aby proti těmto typům rozkazů podal opravný prostředek a žádal řádné projednání věci. Ve francouzském NCPC jsem na tyto typy nenarazila, ale domnívám se, že evropský platební rozkaz by v souvislosti s nařízením Evropské unie, měl být ve Francii používán také.

6.5 Účinky rozhodnutí

Jak u nás tak ve FR rozhodnutí, které není napadnutelné žádným opravným prostředkem, podléhá výkonu rozhodnutí. Může-li být rozhodnutí napadeno opravným prostředkem, je vykonatelné až po uplynutí lhůty k podání odvolání a po nabytí právní moci. Rozhodnutí jsou vykonatelná proti osobám v nich označených, v případě že se jedná rozhodnutí vykonatelné ihned, musí v něm být toto označeno. NCPC navíc stanoví, že žádný výkon rozhodnutí nesmí probíhat před šestou hodinou ráno, po dvacáté první hodině a ve dnech volna.

Soudce pověřený výkonem rozhodnutí tzv. *juge d l'executien*, má pravomoc prodloužit lhůtu k plnění, ale musí to náležitě odůvodnit. Nicméně toto nelze u dlužníků, kteří mají více věřitelů a u těch, kteří svým chováním zmenšují garance k plnění.

Může být také nařízeno prozatímní plnění a to předběžným opatřením k žádosti stran. Ex offio může být nařízeno, prozatímní plnění považuje-li to soud za nezbytné, v souladu s povahou věci a není-li to zákonem zakázáno. Prozatímní plnění může být

nahrazeno i složením jiné jistoty za podmínek upřesněných v Ústavě. Je-li jistota peněžitá, ukládá se do úschovy třetí osobě nebo do *la Caisse des dépôts*.

V českém právním řádu je vykonatelnost rozhodnutí upravena stejně, s tím, že v OSŘ není stanoveno časové vymezení, ani možnost soudu prodloužit lhůtu k plnění, protože pariční lhůta je stanovena přímo v rozhodnutí¹¹⁵. Výkon rozhodnutí je upraven v části šesté OSŘ, kde jsou stanoveny předpoklady pro výkon rozhodnutí a jeho způsoby. Ohledně prozatímního plnění, u nás existuje institut nazývaný se soudní úschova. Na návrh účastníka může soud přijmout do úschovy peníze, listiny nebo movité věci v souvislosti s jiným soudním řízením. Toto se používá například, pokud dotýčný neví, komu má plnit a nechce být v prodlení. Zatímco ve Francii tento institut slouží k zajištění budoucího plnění, kdy není jisté, zda nastane a závisí to na výsledku řízení, u nás je toto možné pouze formou předběžného opatření. V souvislosti s novelou OSŘ¹¹⁶, došlo ke zrušení tzv. dvoukolejnosti výkonu soudních rozhodnutí, kdy bylo možné, aby si oprávněný vybral, zda podá návrh na nařízení výkonu rozhodnutí podle OSŘ, který prováděli soudní vykonavatelé, nebo dle exekučního řádu, který prováděli soudní exekutoři. Od 1. ledna 2013 je tedy možné nařídit soudní výkon rozhodnutí dle § 251 OSŘ, jen jedná-li se o tyto okruhy řízení: o výchově nezletilých dětí, nejde-li o exekuční titul, který lze vykonat podle správního řádu nebo daňového řádu, je-li podán návrh na vyklizení bytu nebo místnosti se zajištěním bytové náhrady, o vykázání ze společného obydlí a nenavazování kontaktů s oprávněným, orgánů Evropských společenství, jde-li o cizí rozhodnutí. Je-li k soudu podán návrh na výkon rozhodnutí v jiné věci než v těchto, soud návrh odmítne.

---

¹¹⁵ dle § 160 OSŘ, činí tři dny, jde-li o vyklizení bytu pak do patnácti dnů od právní moci rozsudku eventuelně od zajištění bytové náhrady

¹¹⁶ zákon č. 396/2012 Sb.

7 Závěr

Z výše uvedených kapitol mohu konstatovat, že francouzský civilní proces je pro účastníky náročný z toho hlediska, že je kladen velký důraz na odpovědnost stran za výsledek procesu, zatímco v ČR je kladen důraz na odpovědnost soudu vzhledem k poučovací povinnosti. Toto je dáno tím, že ve Francii je ve většině řízení stanoveno povinné zastoupení advokátem a vychází se tedy z předpokladu, že advokát jako osoba s právnickým vzděláním zajistí, že účastník nebude v průběhu sporu krácen na svých procesních právech. Na advokáty jsou kladeny velké nároky, protože zodpovídají za řádné sepsání žaloby, za dodržení zákonem stanovených postupů v civilním řízení a s tím souvisejícím zajištěním důkazů v rozsahu stanoveném zákonem. Oproti tomu v naší úpravě je povinné zastoupení stanoveno jen ve výjimečných případech a z tohoto důvodu vývoj civilního procesu v ČR směřoval k rozvoji zásady poučovací povinnosti soudu. V dnešní době je poučovací povinnost soudu upravena tak, aby soud poskytl účastníkům co nejširší možnost k uplatnění jejich procesních práv, poté záleží na nich, jakým způsobem poučení využijí.

Ve Francii je řízení postaveno na zásadě kontradikce, to znamená důraz na vzájemnou informovanost stran. S čímž souvisí fakt, že ve Francii si velkou část důkazů obstarávají sami advokáti. Soud si z navržených důkazů nevybírá jako v našem řízení, ale ty, které advokát považuje za účelné k prokázání svých tvrzení, udělá, popřípadě požádá soud o provedení těch, které není schopen zajistit sám. Důležité jsou potom doručky, které jsou důkazem toho, že druhá strana byla obeznámena s úkony protistrany. Vzhledem ke skutečnosti, že u nás účastníci důkazy pouze navrhnou, tato starost odpadá a toto je naopak věcí soudu. Se zásadou kontradiktornosti souvisí i to, že je možné ve sporných věcech vést řízení, kdy není nutná přítomnost stran u soudu a řízení probíhá na základě vzájemné komunikace advokátů a za účasti soudu. Hlavní náplní soudce v tomto řízení je pak tedy především evidovat úkony stran do spisu, hodnotit provedené důkazy a na jejich základě rozhodnout. V české právní úpravě je naopak v popředí spíše zásada přímosti a ústnosti, je tedy ve většině případů vyžadována přítomnost účastníků při řízení.

Pokud je ve Francii soudce toho názoru, že se řízení chýlí ke konci, vydá usnesení, kterým předvolá strany k jednání, kde mohou advokáti pronést závěrečné řeči, neposlali-li

je v písemné podobě. V závěrečné řeči nedochází už k žádným zvrátům, jsou zde jen shrnuty všechny skutečnosti a provedené důkazy a vyjádřeny právní názory stran. U nás soud také vyzívá účastníky před vydáním rozhodnutí k závěrečným návrhům s tím, že před ukončení dokazování jsou naposledy poučeni o možnosti uplatnit svá procesní práva.

Co se týče odvolání, tak ve Francii, není tak častým jevem jako u nás a to především z toho důvodu, že ve Francii lidé více ctí rozhodnutí soudu prvního stupně. V ČR se vyskytuje spíše opačný jev, kdy je výjimečné, aby řízení končilo pouze rozhodnutím soudu prvního stupně. Toto je dáno tím, že pro nás platí pro odvolání princip neúplné apelace, kdy je změna rozhodnutí soudu prvního stupně možná pouze za zákonem stanovených podmínek, tak aby byl dodržen princip dvojinstančnosti. Na druhé straně ve Francii v systému úplné apelace, odvolací soud může rozhodnutí pouze potvrdit nebo změnit, nikoliv zrušit a vrátit k novému projednání. U nás případné zrušení a nové projednání, může vést k neúměrné délce sporu, kdy je rozhodnutí soudu prvního stupně i opakovaně rušeno.

Mimo jiné i z těchto výše uvedených důvodů, se z mého pohledu zdá být řízení ve Francii hospodárnější, rychlejší a pro účastníky tak tedy efektivnější, než řízení před soudy v ČR, které sice má formou postupných novel OSŘ směřovat k zrychlení řízení, nicméně zatím je to proces zdlouhavý a teprve v budoucnu se ukáže, jak se tyto novely osvědčí v praxi.

8 Résumé

Sur notre territoire, le droit de procédure fût influencé notamment par le droit romain, ainsi que par le droit municipal et territorial. La loi n° 99/1963 du Recueil des lois aux termes de ses modifications ultérieures, jusqu'ici toujours en vigueur, fût fondée sur une conception socialiste qui reflétait les tentatives de l'Etat visant à s'ingérer dans le domaine des relations de droit privé. Après 1989, la réforme de la procédure civile s'avéra donc pour ladite raison et bien d'autres raisons encore être une priorité. En France, il existe trois types de procès qui se sont formés au cours des années. Auparavant ceux-ci n'étaient pas différenciés, mais au Moyen-Âge on a procédé à la division en procédure pénale et procédure civile. Au XIXe siècle il s'en est en plus détaché la procédure administrative. Le Code Louis, instauré sous Louis XIV, est resté en vigueur pendant cent quarante ans

jusqu'à 1807 où il fût remplacé par le Code de procédure Civile napoléonien. Les deux codes avaient surtout pour but de simplifier la procédure pour la rendre plus effective et moins chère. Le comité de codification préparait le Nouveau Code de procédure civile à partir de 1959 et ce dernier est entré en vigueur en 1976. En France, le domaine principal des sources repose donc sur les réglementations nationales et notamment celles qui furent codifiées sous Napoléon et puis ultérieurement remaniées. Dans mon travail, je développe le sujet des procédures devant le TGI, dont les termes sont prévus au NCPS tant dans les dispositions générales communes à toutes les juridictions que dans les dispositions particulières concernant le TGI. Comme je l'ai déjà indiqué ci-dessus, le NCPC prévoit en premier lieu dans ses dispositions générales les principes et les procédés communs pour tous les types de juridictions et puis, dans les dispositions particulières, il régit les différentes juridictions. En plus, le NCPC contient des dispositions particulières à certaines matières, où il régit les procédures relatives aux personnes, aux biens, aux affaires matrimoniales et aux obligations. Les dispositions générales du code de procédure civile en République tchèque sont applicables pour les procédures devant les tribunaux de toutes les instances, la loi spécifiant toutefois toujours lesquelles des dispositions sont applicables pour les procédures contradictoires et lesquelles pour les procédures non contradictoires. En plus, le système de juridiction en République tchèque n'est pas identique à celui de la France, il ne distingue que les différentes instances. Le TGI en tant que juridiction générale de première instance peut donc plutôt être assimilé aux juridictions statuant en première instance sans égard au fait s'il s'agisse de tribunaux départementaux ou régionaux. Les différences essentielles entre les tribunaux de première instance en République tchèque et le TGI sont les suivantes. En République tchèque, il n'est pas obligatoire d'être représenté par un avocat, cette obligation n'existe que pour les recours et les procédures devant la Cour constitutionnelle. Les tribunaux de première instance en République tchèque prennent la décision par juge unique, à l'exception des chefs pour lesquels la loi prévoit la prise de décision devant la chambre. Par contre en France, la décision est prioritairement prise en chambre et c'est uniquement le président du tribunal ou de la chambre qui peut donner l'autorisation au juge chargé de l'affaire de décider seul. En effet, la procédure se déroule de manière telle, que le juge d'instruction prépare le dossier pour la délibération et puis il le soumet au président de la chambre qui décide si le juge d'instruction doit prendre la décision tout seul ou si celle-ci sera prise par la chambre. Il est à noter qu'en République

tchèque il n'existe pas l'institut de juge d'instruction et ainsi tous les actes relatifs à l'affaire sont effectués par le juge unique ou par le président de la chambre lui-même. Il y a également une différence dans le déroulement du litige. En France, en effet, la responsabilité du résultat des litiges repose principalement sur les intéressés, respectivement leurs avocats, étant donné la grande importance attachée à la responsabilité des parties en ce qui concerne le résultat du procès, tandis que chez nous la responsabilité repose également sur le tribunal, vu l'obligation d'avertissement. Les avocats sont poussés à se rendre compte que c'est à eux de formuler la demande de telle manière à être capables de soutenir leurs affirmations, pour que la procédure se déroule rationnellement et rapidement. Dans la procédure française, ledit principe contradictoire est donc bien important, sachant que si la partie n'avait pas été informée des actes de la contrepartie, c'est comme si ceux-ci n'existaient pas, et pour réussir dans un litige il faut donc respecter les requêtes légales pour la communication entre les parties.

9 Seznam použité literatury

česká:

1. monografie:

- WINTEROVÁ, A. a kol. **Civilní právo procesní** 6.vydání Praha: Nakladatelství Linde, 2011
- HORA, V. **Československé civilní právo procesní**. II. Díl. Praha : Wolters Kluwer ČR, a. s., 2010
- HORA, V. **Učebnice civilního práva procesního**, Nákladem spolku Československých právníků, Praha: Všehrad, 1947
- SVOBODA, K. **Nové instituty českého civilního procesu**, Praha: Wolters Kluwer Česká republika 2012
- STAVINHOVÁ J., LAVICKÝ P. **Základy civilního procesu**, Brno: Masarykova univerzita, 2009
- HLAVSA, P., STAVINHOVÁ, J.: **Civilní proces a organizace soudnictví**, Brno: Doplněk, 2003

2. odborné články:

- SVOBODA, K. Chceme legální nebo arbitrární pořádek? Soudní rozhledy. 2010, č. 10
- JIRSA, J. Novinky v civilním řízení soudním. Praha : LexisNexis CZ, 2005.
- DRÁPAL, L. Úprava koncentrace řízení v občanském soudním řádu účinná od 1.7.2009. Bulletin advokacie. 2009, č.12
- KORBEL, F., PRUDÍKOVÁ, D. Nové instituty a postupy při doručování listinných zásilek, Bulletin advokacie č.4/2010
- SVOBODA, K., Pár poznámek k novému režimu koncentrace civilního sporu, Bulletin Advokacie, č. 11, rok 2009

3. právní předpisy:

- DRÁPAL, L., BUREŠ, J. a kol. **Občanský soudní řád I. § 1 až 200za**. Komentář. 1.vydání. Praha: C.H.Beck, 2009
- návrh zákona o zvláštních řízeních soudních, důvodová zpráva
- instrukce ministerstva spravedlnosti ze dne 3. prosince 2001, č.j. 505/2001-Org, kterou se vydává vnitřní a kancelářský řád pro okresní, krajské a vrchní soudy
- zákon o soudech a soudcích č. 6/2002 Sb.
- doporučení Výboru ministrů Rady Evropy R (84)5
- zákon o rodině č. 94/1963 Sb.
- daňový řád č. 280/2009 Sb.
- zákon č. 300/2008 o elektronických úkonech, osobních číslech a autorizované konverzi dokumentů
- jednacím řád pro okresní a krajské soudy 37/1992 Sb.

4. elektronické prameny:

- <http://www.echr.coe.int/NR/rdonlyres/82E3CE7F-5D3D-46EB-8C13-4F3262F9E20B/0/CzechTch%C3%A8que.pdf>
- <http://portal.justice.cz/Justice2/MS/ms.aspx?j=33&o=23&k=4978&d=324959>

5. judikatura

- rozhodnutí NS ČR sp.zn. 31 Cdo 619/2011
- rozhodnutí NS ČR sp.zn. Cpjn 206/2010
- rozhodnutí NS ČR sp.zn. 29 Odo 387/2006
- rozhodnutí NS ČR sp.zn. 22 Cdo 347/2005
- rozhodnutí NS ČR sp.zn. 22 Cdo 2876/2005
- rozhodnutí NS ČR sp.zn. 30 Cdo 3450/2007
- rozhodnutí NS ČR sp.zn. 26 Cdo 1629/2008
- rozhodnutí NS ČR sp.zn. 30 Cdo 1942/2010
- rozhodnutí NS ČR sp.zn. 22 Cdo 550/2006
- rozhodnutí NS ČR sp.zn. 29 Odo 186/2002
- rozhodnutí VS v Praze sp.zn. 7Cmo 588/2001
- náleží ÚS sp.zn. I. ÚS 153/94 ze dne 18.4.1995
- rozhodnutí NS ČR sp. zn. 22 Cdo 2760/99
- rozhodnutí NS ČR sp. zn. 21 Cdo 909/2003
- náleží ÚS sp.zn. I. ÚS 153/94 ze dne 18.4.1995
- rozhodnutí NS ČR sp. zn. 22 Cdo 2760/99
- rozhodnutí NS ČR sp. zn. 21 Cdo 909/2003
- rozhodnutí NS ČR sp.zn. 22 Cdo 1033/2005
- rozhodnutí NS ČR sp.zn. 30 Cdo 1924/2010
- rozhodnutí NS ČR sp.zn. 23 Cdo 4311/2011
- rozhodnutí NS ČR sp.zn. 28 Cdo 604/2010

francouzská:

1. **monografie:**

- CORNU, G., FOYER, J., **Procédure civile**, PUF, Paris 1996
  - VINCENT J., GUINCHARD S., **Procédure civile**, 22.edition, Dalloz 1991
  - VINCENT J. et al., **La justice et ses institutions**, 3ed. Paris: Dalloz 1991
  - PERROT R., **Institutions judiciaires**, 6ed. Paris: Montchrestien, 1994
  - RICARD, M., **La nouvelle procédure civile: tribunal de grande instance et cour d'appel**, Paris: Éd. du Montieur, 1982
  - JEULAND E., **Droit processuel**, Paris Cedex 15, 2003
2. **právní předpisy:** Nouveau Code de procédure civile version consolidée au 18 mars 2012
3. **elektronické prameny:** <http://www.legifrance.gouv.fr/>

10 Seznam použitých zkratk

CC	Code Civile
CŘS	Civilní řád soudní
CE	Conseile d'Etat
ČAK	česká advokátní komora
ČR	Česká republika (Česko)
FR	Francouzská republika (Francie)
NCPC	Nouveau Code de procédure civile
TGI	Tribunal de grande instance
ObčZ	Občanský zákoník
OSŘ	Občanský soudní řád
ZSS	Zákon o soudech a soudcích
ZOR	Zákon o rodině